

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

Y KUŞAĞINDA CİNSELLİK ALGISI İNCELEMESİ: İZMİR ÖRNEĞİ

MELEK BAHAR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

Y KUŞAĞINDA CİNSELLİK ALGISI İNCELEMESİ: İZMİR ÖRNEĞİ

MELEK BAHAR

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

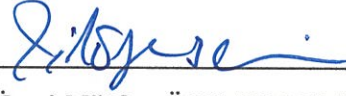
Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

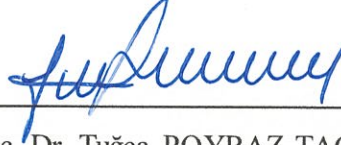
Melek Bahar tarafından hazırlanan “Y Kuşagında Cinsellik Algısı İncelemesi: İzmir Örneği” başlıklı bu çalışma, 06.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Erdal AKSOY (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer ÖZCAN DEMİR (Danışman)

Doç. Dr. Tuğça POYRAZ TACOĞLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

06.06.2018

Melek Bahar

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

Tezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

Tezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

06 /06/2018

(imza)

Melek Bahar

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Dr. Öğretim Görevlisi Nilüfer zcan Demir danışmanlığında tarafımdan retilildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Melek Bahar

ÖZET

BAHAR, Melek. *Y Kuşağında Cinsellik Algısı İncelemesi: İzmir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Cinsellik içinde bulunulan döneme, coğrafyaya, dine, kültüre ve egemen söyleme göre şekil alabilen bir olgudur. Bu çalışma, Y kuşağının cinsellik algılarını, cinsellik algılarının altında yatan mekanizmaları, cinselliği ele alışlarını, anlamlandırmalarını ve uygulama pratiklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, y kuşak temsilcilerinden 1984-1996 yılları arasında doğan 25 katılımcı ile yarı yapılandırılmış soru formu üzerinden derinlemesine mülakat teknikliği ile İzmir ilinde gerçekleştirilmiştir.

Cinsellik de toplumsal cinsiyet rolleri gibi yapay bir olgudur, toplumsal olarak inşa edilir ve sosyalizasyon sürecinde öğrenilir. Sosyalizasyon sürecinde karşılaşılan tüm yapı, fail ve aktörler cinsellik algısı üzerinde etkilidir. Aile, modeller sunarken; okullar, açık mesajlar verir. Akran grubu değerlendirmesi, toplumsal sapkınlıklara karşı bariyerleri korur. Flört, ilk cinsel birliktelik, hatta cinsel şiddet bölünmeleri teyit etmekle birlikte cinsel stereotipleri belirler. Medya temsilleri, arzu edilen kimlik imajlarını oluşturur. Dini ve ahlaki ve politik ilişkiler, yetişkin yaşam biçimlerinin düzenlenmesine yardımcı olur.

Bu bağlamda katılımcılara, cinsel bilgiler, deneyimler, namus ve bekâret kavramları, evlilik öncesi cinsel birlikteliği ele alışları, kadın ve erkek rolleri, doğum kontrol pratiklerine yönelik sorulara ilaveten genç kuşağa yönelik bu alandaki söylemler hakkında sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler nitel çalışma deseni üzerinden betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Biyopolitika, Cinsellik, Cinsiyet Roller, Namus, Bekâret, Ahlak, Y Kuşağı,

ABSTRACT

BAHAR, Melek. *Examination of Sexuality Perception on the Y Generation: The Case of Izmir*, Master Thesis, Ankara, 2018.

The turn in sexuality is a phenomenon that can take shape according to geography, religion, culture and sovereignty. This study aims to investigate the sexuality perceptions of Y, the mechanisms underlying sexual perceptions, the treatment of sexuality, and the practices of practice. This study was carried out in İzmir with in-depth interview technique through semi-structured question form with 25 participants born between 1984-1996 of y generation representatives.

Sexuality, like gender roles, is an artificial phenomenon, constructed socially and learned in the socialization process. All structures, offenders and actors encountered in the socialization process are influential on the perception of sexuality. While offering family, models; schools give open messages. Peer group evaluation protects barriers against social heresies. Flirting, first sexual intercourse, even sexual violence affirms divisions and identifies sexual stereotypes. Media representations form the desired identity images. Religious and moral and political relations help to regulate adult life styles.

In this context, the participants were asked about sexual information, experiences, concepts of honor and virginity, premarital sexual relations, male and female roles, questions about contraceptive practices, and questions about the rhetoric about the younger generation. The obtained data were evaluated and interpreted by descriptive analysis method through qualitative study design.

Keywords

Biopolitics, Sexuality, Gender Roles, Honor, Virginity, Ethics, Y Generation

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
YAYINLAMA VE MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ	4
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SORU CÜMLELERİ	7
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	7
1.6. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ VE SÜRECİ	8
2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ .	12
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1.1.Toplumsal Cinsiyet	12
2.1.2 Ataerki.....	16
2.1.3 Namus, Bekâret ve Ahlak	19
2.1.4 Muhafazakârlık/ Muhafazakârlaşma	21
2.1.5. Kuşak	23
2.1.6 İktidar ve Biyo-İktidar.....	27
2.1.7 Cinsellik	28
2.1.7.1 Cinselliğin Tarihsel Olarak İncelenmesi.....	31
2.2. KURAMSAL TARTIŞMA	35
2.2.1. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak Din	38
2.2.2. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak: Aile ve Eğitim	41
2.2.3. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak: Medya ve İktidar	44
3. BÖLÜM: VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	48
3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	48
3.1.1. Katılımcılara Dair Bilgiler	48
3.2. KATILIMCILAR CİNSELLİĞİ ELE ALIŞ BİÇİMLERİ / ŞEKİLLENDİREN YAPILAR	50

3.2.1. Katılımcıların Cinsellik Algısı.....	50
3.2.2.Kırılamayan Toplumsal Yapı: Bekâret / Evlilik Öncesi İlişkilere Bakış.....	50
3.2.3 Cinsiyet, Cinsellik Algısı ve Cinsellik Algısını Etkileyen Etmenler.....	58
3.2.4. Toplumsal Denetim Mekanizması Olarak Kürtaj ve Doğum Kontrol.....	64
3.2.5. Genç Kuşağa Yönelik Uygulamalar/ Evlilik Teşviki	69
3.2.6. Namus/ Ahlak ve Muhafazakârlık	72
4. BÖLÜM: SONUÇ VE TARTIŞMA	76
KAYNAKÇA	80
EK 1: SORU FORMU	85
EK 2: ORJİNALLİK RAPORU	87
EK 3: ETİK KURUL İZİN VE MUAFİYET FORMU.....	89

KISALTMALAR DİZİNİ

AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

TABLÖLER DİZİ

Tablo 1: Araştırma Modeli.....

Tablo 2: Katılımcıların Ait Bilgiler

GİRİŞ

Tarihin her döneminde iktidarların kontrol mekanizmalarından biri olarak işlev gören cinsellik, toplumsal cinsiyet rolleri gibi sosyalizasyon sürecinde öğrenilmektedir. Cinsellik, yalnızca biyolojik dürtüler kümesi değildir, aynı zamanda psikolojik, sosyolojik, ideolojik ve dinsel öğelerin de izlerini taşımaktadır. Cinsellik içinde bulunulan döneme, coğrafyaya, dine, kültüre, baskın söyleme göre şekil alabilen bir olgudur.

Cinsellik, hayatımızın en fazla kural barındıran parçalarından birini oluşturmaktadır. Bir cinsel kimliğe sahip olmaları gerektiği inancına kapılan bireyler, yaşamları boyunca bu cinsiyet rolüne göre de davranmaya çalışmaktadır. Erkek olarak doğmuş bir bebeğin giyeceği kıyafetler, oynayacağı oyuncaklar toplum örf ve adetleri tarafından belirlenmiş ve erkek olarak yetiştirilmesine başlanmıştır. Erkek çocuk, pembe giyerse eşcinsel olur gibi sapkın düşüncelerle, bu davranışta bulunan insanlar, kendilerini yeniden sorgulayıp bu kimliklerden birine girmeleri konusunda yönlendirilmektedir. Aynı durum diğer kimlikler ile de ilgilidir. İnsanların kendilerini belirli bir kimliğe, belirli bir cinsel kimliğe dâhil olduklarını düşündüren en önemli etken; toplumda kimlik çeşitliliği yaratan, cinsiyet ayrımını ortaya koyan, söylemlerdir ve bu söylemleri kontrol eden de egemen ideolojilerdir.

Türkiye'nin mevcut toplum cinsiyet rejimi ataerkil sistemdir. Ataerkil ideoloji özellikle kadına yönelik denetim ve kontrol mekanizmaları üretirken gizil olarak erkeğe yönelik de söylemler üretmektedir. Ataerkil kültürün denetim kavramlarından biri olarak kurgulanan bekâret kavramı, tanım itibarıyla iki cinsiyeti de kapsamına rağmen ataerkil sistem içerisinde geleneksel olarak sadece kadını kapsayacak şekilde kurgulanmaktadır. Küreselleşme ve modernleşme ile birlikte, ataerkil sistemde bir yandan dönüşürken bir yandan da bu bağlamda kendini yeniden üretmektedir. Ataerkil söylemin baskı ve denetim mekanizmalarının çözümlenebilmesi adına, cinselliğin kuşaklar bazında nasıl ele alındığına odaklanmak gerekmektedir. Aynı dönem içerisinde toplumsallaşan bireyler bu bağlamda dönemin egemen söylemine, normlarına, toplumdaki ideal kadın ve erkeklik rollerine, toplumdaki akımlara tabi kalarak toplumsallaşmakta ve

ortak değerleri ve kültürü barındırmaktadır. Bu bağlamda toplumdaki değerleri, yaşıyış ve değişim dönüşümleri anlayabilmek adına kuşaklara yönelmek gerekmektedir.

Bu alışma da temel olarak içinde bulunulan egemen söyleme, toplumsal şartlara ve sosyal politikalara bağlı olarak kimlik algısını oluşturan bir kuşağın cinsellik olgusu altında cinsel pratikleri, evlilik kurumuna bakış açılarını, evlilik öncesi cinsel birliktelik ve yaşıyışlarını, namus, bekâret ve ahlak kavramlaştırmalarını, toplumsal cinsiyet rolleri tanımlarını ve cinsel politikaları ele alış ve anlamlandırmalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Son yıllarda yaş gruplarının toplumsal değişime katkılarını inceleyen kuşak analizlerine ilgi sürekli artmaktadır. Dolayısı ile her kuşağa özgü olan eşsiz deneyimler ve anlamlandırmalar toplumsal yapıyı anlamamıza olanak tanırken aynı zamanda toplumsal değişime yönelik de ipuçları sunmaktadır.

Bu bağlamda, bu araştırma ile birlikte hem Türkiye'de gen nüfusun anlaşılması adına bir kuşağın cinsellik olgusu alanındaki tutum ve davranışlarının arkasındaki motivasyonların ortaya konmasına, hem de bu motivasyonları etkileyen faktörlerin anlaşılmasına katkı sağlamak hedeflenmiştir. Bu araştırma ile İzmir rneğinde 1984 – 1996 arası doğumluları kapsayan Y kuşağından 25 kadın ve erkek katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ile İzmir örneğinden hareketle Y kuşağının cinsellik algısı derinlemesine incelemeye alınırken aynı zamanda değişimi de ortaya koymayı amaçlamaktadır

Kuşak konusunda alışan Strauss ve Howe'un (1991, s. 67) belirttikleri gibi her bir kuşağın kendine ait aile kurumu tanımı, toplumsal cinsiyet rolleri, kurumları, ortak tarihi, yaşam tarzı ve geleceği bulunmakta; kendi döneminde gerçekleşen siyasi, kültürel, teknolojik, ekonomik olaylardan etkilenmektedir. Bu açıdan kuşakların ve değerlerin anlaşılması hem toplumu anlamak ve sosyal ve cinsel politikaları bu temelde şekillendirmek adına bir başlangıç noktası sunmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın kapsamı, konusu, amacı ve yöntemi hakkında bilgi sunulmaktadır. İkinci bölümde, çalışmanın kavramsal ve kuramsal erevesi tanıtılmaktadır. Kavramsal çerçevede ilk olarak toplumsal cinsiyet, ataerkil düzen, namus, bekâret, ahlak ve muhafazakârlık, biyopolitika kavramları

tartışmaya açılmakta, ardından çalışmanın temelini oluşturan kuşak ve cinsellik kavramları ele alınmaktadır. Bu çalışma bir kuşağın cinsellik algısı, cinsel pratik ve anlamlandırmalarını ortaya koymayı amaçlaması sebebiyle kavramsal tartışmanın son bölümünde ise Batı ve Doğu toplumlarında cinselliğin tarihsel olarak yaşadığı değişim ve dönüşümlere yer verilmektedir. Çalışmanın kuramsal tartışma bölümünde ise cinselliğin kurumlar bazında ele alınmasına yer verilmektedir. Bölümün devamında ise cinsellik olgusunun iktidar söylemlerine neden ve hangi yollarla dâhil olduğu, cinsellik algısı üzerinde aile kurumunun, din kurumunun, eğitim kurumu ve medya kurumlarının etkileriyle birlikte değişim ve dönüşümündeki rolleri tartışmaya açılmıştır.

Çalışmanın üçüncü kısmında ise, İzmir örneğinde Y kuşak temsilcisi 25 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda cinsellik algısına yönelik görüş, ifade ve anlamlandırmaları kuramsal ve kavramsal çerçeveye dayandırılarak analiz edilmektedir. Sonuç ve tartışma kısmında, araştırmanın amacına ve soru cümlelerine yanıt vermeye çalışan genel bir değerlendirme yapılmıştır.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Özne ve öznel deneyim felsefi düşüncenin temel sorunsallarıdır (Foucault, 2014, s. 13). Sorunsallaştırma kavramı, belirli bir şeyin, belirli bir çağın kabul ettiği doğru ve yanlışla göre, ahlaki, bilimsel ve siyasi alanda onu bir düşünce nesnesi haline dönüştüren söylemsel ve söylemsel olmayan pratikler bütünüdür (Akgündüz, 2013, s. 2). Bu nedenle Foucault; delilik, hastalık, suç ve cinsellik gibi deneyimleri kurmuş olan sorunsallaştırma süreçlerinin tarihsel açılımını göstermeyi ve bu politikaları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Foucault bedenlerimize bakışımızın ve onu değerlendirmemizin tamamen toplumsal bir yapılandırma olduğunu savunur. Ona göre beden ve onun zevkleri denilen olgu olan cinsellik, tarihsel olarak biçimlenmiş ve toplumsal olarak kurgulanmış inançları, davranışları, ilişkileri ve kimlikleri ifade eder.

Tarihsel süreç içerisinde cinselliğin sorunsallaştırılması, cinsel davranışın tıp, psikiyatri, psikoloji gibi belli söylemsel pratiklerle, psikanaliz, günah çıkarma seansları gibi söylemsel olmayan pratiklerin işleyişini düzenleyen bir kurallar sistemi oluşturulmasına dayanır ve bunun sonucunda cinselliğe ilişkin belli doğrular üretilerek aktarılır.

Bedensel deneyimlerimiz, içinde bulunduğumuz bağlama göre sosyo-kültürel olarak şekillenmekte ve toplumsal etkileşim alanı içinde ortaya çıkmaktadır. Beden, toplumsal gerçekliğin mikro kozmosu olarak tanımlanabilmektedir; yaşadığı dönemin, kültürün tanığı ve simgesidir. Yaşanılan zaman dilimi, kendisine ait zamanın bedenlerini yaratmaktadır. Nihayetinde zamanın bedenleri, bedensel halleri (doğum, cinsellik, acı, haz, korku, sağlık, hastalık, engellilik, güzellik, çirkinlik, temizlik, çocukluk, gençlik, yaşlılık, ölüm vb.), insanların bedenlerinden yararlanma bilgisini içeren beden teknikleri, bedensel imajlar ve algıları toplumsal değerlerden ve beklentilerden öte değildir (Odabaş, 2005, s. 153). Bedenin doğasına ilişkin yapılan her yorum, söylem; kullanılan dil ve o dile kaynaklık eden kültürün sembolizmidir. Bourdieu'ya göre toplumsal gerçeklikten kaynaklanan esaslar, kendilerini bedenlerde yatkınlıklar şeklinde var ederek toplumsal düzenin

gerçekliğine katkıda bulunurlar (Bilgin, 2016, s. 220). Bunun en somut örneği kendisini evlilik stratejilerinde ve cinsel işbölümünde göstermektedir.

Sosyal bilimler alanında cinsellik üzerine yapılan araştırmaların birçoğu kadın bedeni üzerine yoğunlaşmaktadır. Ataerkil kültür özellikle kadın bedeni üzerinden kurgulanmış olsa da; nasıl ki toplum tarafından ideal kadın olarak “ iffetli, namuslu, erdemli” olması beklenmekte ise erkek için de ideal olarak “güçlü, deneyimli, ” olması beklenmektedir (Rubin, 1990, s. 8). Bu çalışma dâhilinde ataerkil kültür içerisinde kadınlık ve erkeklik rollerinin bir kuşakta nasıl ele alındığı, iki cinsiyetin cinselliği ele alış ve anlamlandırmalarının nasıl olduğu, bekâret, evlilik öncesi birliktelik, namus ve ahlak konularına bakış açıları, bu alandaki var olan söylemleri konumlandırmalarının nasıl olduğu araştırılmıştır. Daha öncede bahsedildiği üzere cinsellik, beden algısı ve toplumsal cinsiyet rolleri bulunduğu döneme ve coğrafyaya göre şekil almaktadır. Bu şekil almanın, değişim ve dönüşümün yönünü aktarmada kuşaklar devreye girmektedir. Bir kuşakta var olan anlamlandırma, ele alış ve uygulama pratikleri bizi hem kuşağın egemen algısına yönlendirmekte, hem de önceki ve gelecek kuşaklarla karşılaştırma imkanı sunmaktadır.

Bu tezin konusu kısaca, y kuşak temsilcisi bireylerin cinselliği nasıl algıladıklarını ortaya koyabilmektir. Cinselliğin sosyal inşa sürecinde olduğu varsayımına dayanarak, cinselliği algılarken kadın ve erkeklerin zihinlerinde etkili olan süreçler, toplumsal yapının oynadığı rol, cinselliğe yönelik söylemlerin y kuşağı üzerindeki tezahürleri ve uygulama pratikleri tezin sınırları içerisine girmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Cinsellik yalnızca biyolojik dürtüler kümesi değildir, aynı zamanda psikolojik, sosyolojik, ideolojik ve dinsel öğelerin de izlerini taşımaktadır. Cinsellik içinde bulunan döneme, coğrafyaya, dine, kültüre, baskın söyleme göre şekil alabilen bir olgudur. Bu çalışmanın en önemli amacı, aynı zaman diliminde aynı söylemlerle toplumsallaşan bir kuşağın cinsellik algılarının nasıl olduğu, cinselliği ele alışlarının nasıl olduğunu kavramak ve buradan hareketle toplumsal alana yönelik çıkarımlara varmaktır.

İlkkaracan'a göre (2014, s. 14) , ataerkil kültür içerisinde baskın söylem, en çok kadınlar üzerinde denetimini sürdürmektedir. Kadın cinselliği ve doğurganlığının kontrolünü amaçlayan mekanizmalar, çoğu toplumda hala erkek egemen sistemin varlığını sürdürmesinin en güçlü aracıdır. Bu kontrol, dolaysız baskı ve şiddet yoluyla olduğu kadar; siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel manipülasyonlardan oluşan karmaşık bir mekanizmayla da sağlanmaktadır. Cinsel denetim bu bağlamda özellikle kadınlar tarafından içselleştirilmek durumundadır, fakat İmam'ın da belirttiği gibi, kadınların olduğu kadar erkeklerin de cinselliği yönlendirilir, sadece erkeklere daha fazla kontrol hakkı tanıyan bir biçimdedir (İmam, 2014, s. 90).

Bu tez, “ Y kuşak temsilcisi kadın ve erkeklerin cinselliği ele alışları fark göstermekte midir?”, “ Y kuşağı namus, bekâret, ahlak ve cinsellik konularını nasıl ele almaktadır?”, “ Cinsellik, namus, bedene yönelik egemen söylemleri genç kuşak nasıl anlamlandırmaktadır?”, “Cinsellik algısı üzerinde toplumsal yapılar ne tür rol oynamaktadır” sorularından hareketle, Y kuşağının cinsel kimlik, cinsiyet, cinsel deneyimi kurgulama ve anlamlandırmalarının nasıl olduğunu ve bu inşa sürecini etkileyen mekanizmaları incelemeyi amaçlamaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Georges Duby'e göre (1992, s. 11), cinselliğin izin verilen kadarcının tarihi ortadadır ve ulaşabildiğimiz bu tarihte karışık ve belirsizdir. Bu çalışma öncelikle, tarihin her döneminde gizli kalan olgulardan biri olan cinselliğe yönelik olması nedeniyle önem taşımaktadır.

Cinsellik hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde çoğunun Amerika ve Avrupa kaynaklı bilgiler olduğu fark edilmektedir. Ülkemizde cinsellik alanında yapılan çalışmalar incelediğinde ise büyük bir çoğunluğun sağlık bilimleri alanında olduğu görülmüştür. Sosyal bilimler alanında cinsellik hakkında yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğu ise kadın merkezli çalışmalardır. Ataerkil kültürün denetim mekanizmalarının en yoğun noktasının kadın ve bedeni olduğu aşikârdır. Ataerkil kültür kadınlık rollerini, annelik ve eş rolleri üzerinden kurgulanmaktadır. Buna ek olarak kadının toplumsal şöhreti, cinsel kurlara direnmesinde, namuslu, iffetli ve erdemli olmasındadır. Ataerkil kültür kadınlar gibi erkekler üzerinde de bir denetim ve kontrol mekanizması işletmektedir.

Ataerkil kültür içerisinde erkeklik rolleri ise cinsel olarak deneyimli, güçlü ve atik olması üzerinden kurgulanmaktadır. Bu çalışma bu bağlamda, her iki cinsiyeti de kapsayacak şekilde kurgulanması açısından önem taşımaktadır.

Cinselliğin de toplumsal cinsiyet rolleri gibi sosyalizasyon sürecinde kurgulandığı kabulü üzerinden şekillenen bu çalışma, gelişim teorilerini temel alarak 1984-1996 yılları arasında doğan Y kuşağının cinsellik, namus ve bekâret algılarını ve bunları dönüştüren mekanizmaları ortaya koymaya çalışması açısından elzem nitelik taşımaktadır.

Cinsellik, içinde toplumsal örüntülerin izlerini taşıırken, birçok olgunun sebebi ve sonucudur. Cinsel davranışların denetlenmesi ve düzenlenmesi konusunda en çok ipucu sunabilecek toplumdaki tabular ve sessiz kontratların yarattığı alanlar çok nadir araştırılan konulardır. Bu anlamda bu konunun tartışılabilir hale gelmesi ve literatüre ufak da olsa katkı sunmayı amaçlaması adına elzem nitelik taşımaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SORU CÜMLELERİ

Araştırmanın konusu ve amaçları çerçevesinde aşağıdaki soru cümleleri oluşturulmuştur. Şu sorulara cevap aranmaktadır:

- 1) Y kuşağı namus, bekâret, ahlak, cinsellik konularını nasıl ele almaktadır?
- 2) Cinsiyet ve cinsellik algısında belirleyici olan mekanizmalar nelerdir?
- 3) Y kuşak temsilcisi kadın ve erkeklerin cinselliği ele alışları fark göstermekte midir?
- 4) Y kuşağı kadınlık ve erkeklik rollerini nasıl ele almaktadır?
- 5) Y kuşağı evlilik öncesi birliktelik ve evlilik kurumunu nasıl ele almaktadır?
- 6) Cinsellik, Y kuşağı üzerinde bir denetim mekanizması olarak işlev görmekte midir?
- 7) Cinsellik, namus, bedene yönelik egemen söylemleri genç kuşak nasıl anlamlandırmaktadır?
- 8) Cinsellik algısı üzerinde toplumsal yapılar ne tür rol oynamaktadır?

1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma temelde, bir kuşağın değerlerini, cinsellik algısı ve anlamlandırmalarını ortaya koyma amacıyla kurgulanmıştır. Ataerkil kültür içerisinde mahrem olarak

adlandırılan bir konu olmasından ve katılımcıların anlam dünyalarını, konuyu ele alış biçimleri ve uygulama pratiklerini ayrıntılı olarak incelemek adına araştırma nitel çalışma deseni üzerinden kurgulanmıştır.

1.6. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ VE SÜRECİ

Araştırmanın temel sorunsalını, sosyalizasyon sürecinde şekillenen ve toplumların kültürlerine, tarihlerine, yaşayış ve değerlerine bağlı olarak değişim gösteren cinsellik algısının incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmada, cinsellik algısını bu doğrultuda incelemek adına derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Öznel ve detaylı bilgiye ulaşma isteğinin yanı sıra, görüşmecilerin kendi cümlelerine; bu süreci nasıl anlamlandırdıklarının anlaşılması ve yorumlanmasına bu araştırmada yer verilerek istenmiştir. Derinlemesine mülakatlar, yarı-yapılandırılmış soru formu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sorular oluşturulmadan önce Türkiye’de ve dünyada, cinsellik, cinsel kimlik, cinsel politika üzerine yapılan çalışmalar incelenmeye çalışılmış ve literatür taraması yapılmıştır. Yarı- yapılandırılmış soru cetveli, Foucault, Millett, Connell, İlkaracan, Giddens ve Göle’nin teorileri temel alınarak ve bu alanda daha önce yapılmış olan araştırmalar incelenerek hazırlanmış ve bu doğrultuda temalar oluşturulmuştur.

Yarı yapılandırılmış soru formu, çalışmanın amacını karşılayacak şekilde üç ana bölümden meydana gelmektedir: İlk kısımda katılımcıların demografik bilgileri ile ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde katılımcıların cinsellik algısı teması altında, namus, bekâret tanımları ve anlamlandırmalar, cinselliği ele alış şekilleri, ideal kadın- erkek tanımları, cinsiyet roller tanımlamaları, cinsel hayat ve rutinlerine ve evlilik tanımlamalarına yönelik sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise; egemen söylemler, cinsellik hakkındaki uygulamalar ve düzenlemeler hakkındaki düşünceleri, ideolojileri ve anlamlandırmaları hakkında sorular yer almaktadır.

Saha çalışması, araştırmaya katılan kişilerden izin alınarak, kimliklerinin gizli kalacağı söylenerek ve etik ilkeler gözetilerek yapılmıştır. Görüşmeler, en kısa ortalama 45 dakika en uzun 1.30 saate yakın sürmüştür ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kaydı katılımcıların izinleri doğrultusunda alınmış ve ardından araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Görüşmeler katılımcıların uygunluklarına

göre belirlenmiş ve üniversite, iş yerleri, kafe ya da ev ortamında mülakatlar yapılmıştır. Görüşmeler 16 Mayıs 2016 ile 24 Ocak 2017 tarihleri arasında 25 katılımcı ile İzmir’de gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının İzmir’de yaşaması dolayısıyla ulaşım kolaylığı sağlaması adına İzmir örneği seçilmiştir. Diğer bir yandan çalışma için sponsor/ödenek yardımı bulunamamış olması da İzmir örneği seçiminde etkili olmuştur. Katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için görüşme yapılan yerlerin kendi tercihlerine bırakılmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılara sorular yöneltilirken, hiçbir şekilde yönlendirme yapılmamasına özen gösterilmiştir.

Saha süresince yaşanan zorluklardan bahsedilecek olursa eğer, toplumsal düzeyde mahrem olarak tabir edilen cinsellik üzerine konuşurken katılımcıların ilk aşamada çok rahat hissetmedikleri gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar ses kayıt cihazını kabul etmemiştir, bu katılımcılar ile görüşmeler esnasında not alınarak süreç yönetilmiştir. Ses kaydına izin veren katılımcıların bazıları da görüşme bittikten sonra tekrar iletişime geçerek o esnada kendilerini rahat hissetmediklerini belirtip bazı yerlere ekleme yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmanın sınırlılıklarından bahsedilecek olursa; cinsellik konusu sınırlarının çizilmesi çok güç olan bir konudur. Bu çalışma araştırılmaya çalışılan konunun ve örneklemin çok küçük bir kısmı üzerine yoğunlaşmaktadır. Bir diğer sınırlılık ise çalışma, konusu itibariyle yalnızca heteroseksüel yönelimi olan bireyleri araştırma alanına dâhil etmektedir.

Kodlar Kategoriler ve Temalar

Tablo 1: Araştırma Modeli:

CİNSELLİK ALGISI

Ele alış biçimleri

İnternet

Arkadaş çevresi

Kitaplar

Şekillendiren Yapılar

Eğitim

İnanç

**CİNSELLİĞE YÖNELİK
TOPLUMSAL DENETİM
MEKANİZMALARI**

Ataerkillik
Siyasi Görüş
Toplumsal Değerler
Bekâret
Evlilik öncesi ilişkiye bakış
Kürtaj
Doğum Kontrol
Namus/Ahlak
Muhafazakarlık

Sosyolojik bakış açısında mutlak gerçek ve ona bağlı değişmez sebepler zinciri yoktur; bunun yerine toplum gerçeği ve onun izafi mantığı ve kanunları vardır. Toplumdaki gerçekler derlenerek bağlı oldukları kanunlar bulunur. Nitel çalışma, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarma amacındadır. Nitel araştırmada araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarır ardından, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma yani bu verilerden yola çıkarak bir kuram oluşturma çabası içindedir. Başka bir deyişle, nitel araştırmalarda tümevarımsal bir yaklaşım söz konusudur. Strauss ve Corbin'e göre incelenen olguya temel oluşturabilecek bir kuramın olmaması durumunda tümevarımcı analiz, yani kodlamaya dayalı analiz gereklidir. Bu tümevarım adıyla bilinen metottur. Tümevarım bizi olguların bilgisinden bu olguları idare eden kanunların bilgisine geçiren işlemdir (Lachelier, 1986:3). Bu çalışmanın temelini oluşturan nitel çalışma, insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapılarını ve toplumsal değişmeyi anlamaya yönelik bilgi üretme süreçlerinden biridir (Strauss ve Corbin, 1990: 24). Nitel araştırma, bilgiye tümevarım yöntemini kullanarak ulaşmaya çalışmaktadır. Bu anlayışın gelişmesinde en önemli katkı Glaser ve Strauss'tan gelmiştir. Glaser ve Strauss

kuramın, araştırma sürecinde sistematik olarak elde edilmiş olan verilere dayalı olarak keşfedilmesini önermişlerdir. Yazarlar ortaya attıkları bu kurama “yerleşik kuram” adını vermişlerdir. Kurama bu ismin verilmesindeki temel gerekçe, bilginin, sosyal gerçekliğin içerisinde saklı olduğuna dair varsayımdır (Özdemir,2010: 326). Bu bağlamda çalışmanın temalarını oluşturan cinsellik algısı ve cinselliğe yönelik toplumsal denetim mekanizmaları tümevarımsal yaklaşım aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmamız bağlamında genel bir varsayımla sunulan ilişki özgün sıranabilir önermeler aracılığıyla somutlaştırılmıştır.

Betimsel analiz kısmında ise araştırmamız sonucunda elde edilen nitel verilerin analizi için bir taslak oluşturulmuş, temalara göre sınıflandırılmış ve literatür değerlendirilmiştir. Bu sayede çalışmamızın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu kavramsal çerçeve itibarıyla veriler seçilmiş, düzenlenmiş ve analiz edilmiştir. Elde edilen veriler uyarınca çalışmada uygun olan bölümler doğrudan alıntılanmış ve öyle verilmiştir. Betimsel analiz kısmında katılımcıların fikirlerinin en iyi şekilde aktarılması için doğrudan alıntılar kullanılmıştır. Sonuç aşamasında ise sunulan veriler yorumlandıktan sonra verilmiştir.

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet

İnsanlar iki cinsiyet ile dünyaya gelirler. Her gün biraz daha topluma karışarak gerek psikolojik gerek sosyolojik olarak, kadın ve erkek stereotiplerini, kodlarını, ideallerini öğrenirler. Cinsiyet(Sex), biyolojik olarak verili olan ve bireyi dişi ya da erkek yapan fiziksel özelliklerdir. Toplumsal cinsiyet (gender) ise, kültürel ve sosyal olarak belirlenen cinsiyet rollerine karşılık gelmektedir. Amerikalı feministlerin yoğun çabaları sayesinde toplumsal cinsiyet, en genel anlamıyla cinsler arasındaki ilişkinin toplumsal olarak örgütlenmesini kastetmek amacıyla kullanılmaktadır. Ann Oakley'in dediği gibi biyoloji eril ve dişiye belirlerken, kültür kadın ve erkeği belirler. Toplumsal cinsiyet kavramı, sembolik düzeyde erkekliğin ve kadınlığın kültürel idealleri ile stereotiplerini, yapısal düzeyde ise kurumlar ve örgütlerdeki cinsel iş bölümünü içine alacak şekilde genişlemiştir (Marshall, 1999, s. 98). Cinsellik ve toplumsal cinsiyet algısı birbirini besleyen eklektik kavramlardır. Bunlardan birindeki değişim diğerini de etkilemektedir.

Gelişim psikolojisi ve sosyolojisi alanındaki birçok çalışmanın ortak kanısı, toplumsal cinsiyet ve cinsellik kavramlarının sosyalizasyon sürecinde şekillenen kavramlar olduğu yönündedir. Psikanalitik kuramın kurucusu Freud'a göre toplumsal cinsiyet, biyolojik ayrılıklara dayandırılarak temellendirilmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyetin oluşumuna dair en eski kuramlardan biridir. Freud toplumsal cinsiyetin oluşmasına ilişkin kuramını "libido" kavramıyla açıklar. Libido, biyolojik temele dayanan cinsel enerji olarak tanımlanabilir. Freud'un kuramında toplumsal cinsiyetin kazanımında üç dönem görülür. Çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönem. İlk dönemde (ki bu dönem oral ve anal dönemi kapsar) cinsiyetler arasında farklılıklar oluşmamakta, bu dönemler her iki cinsiyet için de aynı koşullarda geçmektedir. Bu dönemde anne sevgisi ön plandadır. Freud'a göre 3-5 yaş arası fallik dönemde ise çocuklar kadın ve erkekler arasındaki farklılıkları anlamaya başlar ve 5 yaş civarında da cinsel kimlikleri

oluşur. Freud'a göre çocukların cinsiyet kimliklerinin oluşumundaki temel faktör penise sahip olup olmamakla ilgili bir meseledir (Freud, 2009, s. 168).

Çevreyi temel alan sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar çevrelerinde gördüklerini, kişilerden öğrendiklerini davranışlarına yansıtmaktadır. Kuram Bandura tarafından temellendirilmiştir fakat Mischel tarafından cinsiyet rollerinin bu kuram etrafında nasıl şekillendiği açıklanmıştır. Sosyal öğrenme kuramı edimsel koşullanma, model alma ve taklit süreçlerini içerir. Edimsel koşullanmaya göre ödüllendirilen ya da pekiştirilen davranışın gelecekte tekrarlanma olasılığı artar. Cinsiyete uygun davranan çocuklar ödüllendirilir uygun davranmayanlar ise cezalandırılır. Mischel'e göre gözlemleyerek öğrenme cinsiyet rollerinin oluşmasındaki ilk adımdır. Çocuklar öncelikle cinsiyetler arasında ayırım yapmayı öğrenirler. Sonra bu öğrenme deneyimlerinden yeni bir duruma genelleme yaparlar. Son olarak da bu modeli kendilerinde uygularlar (Mischel, 1966, s. 57).

Sosyokültürel etkenleri göz ardı etmesi yönünden sıkça eleştiren bilişsel kurama göre ise, öğrenme şeklimiz yaşa bağlı olarak değişmektedir. Bilişsel gelişim kuramına göre iki yaşında olan çocuklar kendilerini kız ya da erkek diye doğru olarak belirleyebilirler. Fakat bu yüzeysel bir cinsel kimlik bilgisidir. Çocuklar 6-7 yaşlarına geldiklerinde ise fikirleri kavrama yeteneğine sahip olduklarından, cinsiyet rollerinin kalıcı olduğunu anlamaya başlarlar (Strong, De Vault ve Cohen, 2011, s. 113-114).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre, cinsiyet şemalarının kökleri kültürde var olan cinsiyet ayrımlarına dayanmaktadır. Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre, çocuk edindiği bilgilerden yola çıkarak kadın ya da erkeklik tanımlarını öğrenir ve buna uygun bilişsel şemalar geliştirir. Bu şemalar sadece biyolojik ve anatomik yapılarla kadınlık ve erkeklik özelliklerinin değil, aynı zamanda toplumun cinslere atfettiği ve temelde gerçek farklılıkları yansıtmayan cinsiyet rolü kalıp yargılarının da değerlendirilip, özümsemesini kapsamaktadır. Kendi toplumunun cinsiyete yönelik uygun tanımlarını öğrenen çocuk, hangi özelliklerin kendi cinsiyetine uygun olup olmadığını da öğrenir. Böylece kalıp yargılarla birlikte cinsiyet şemaları gelişir (İmamoğlu, 2008, s. 73).

Gelişim psikoloji içerisinde öğrenme temelinde ele alınan toplumsal cinsiyet kavramı sosyoloji de Marksist, fonksiyonalist ve etkileşimci kuramlar dâhilinde ele alınmaktadır.

Marksist kurama göre toplumsal cinsiyet ve eşitsizliği sınıf temelinde ele alınmaktadır. Marksizm'e göre toplumlar ekonomik yapılarına göre ilkel komünal-köleci-feodal-kapitalist-sosyalist-komünist toplum aşamalarından geçer. Toplumlar arasındaki bu sınıflama farklı ekonomik yapılara ve farklı üretim biçimlerine dayanarak yapılmaktadır. Dolayısıyla Marksizm'e göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği de bu farklı toplumların ekonomilerine göre değişmektedir. Marksizm'e göre ilkel komünizmde özel mülkiyetin bilinmediği ve insanların küçük sürüler halinde dolaştığı zamanlarda erkeğin konumuyla kadının konumu arasında hiçbir fark yoktur. Özel mülkiyete geçiş ile birlikte toplumsal yapıda da ciddi biçimde değişimler meydana gelmiştir. Tüm kolektifin çıkarına çalışmanın yerini kar peşinde koşmak almıştır. İktisadi sistemin esas üreticisi olarak kadının, yeni gelişme sonucunda şimdiye kadar ki saygın konumu kaybetmesi, bu gelişmenin mantıklı bir sonucu olarak görülmektedir. Özel mülkiyet, kısıtlı ve üretken olmayan ev işiyle kadının köleştirilmesine katkıda bulunmaktadır. İktisadi açıdan kadın emeği önemini yitirmesiyle beraber değersiz yaratık olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Kollontai, 2000, s. 33-35).

Toplumsal yapının devamlılığını temel alan fonksiyonalist kurama göre, toplumsal cinsiyet ayrımı, işlevleri temelinde ele alınmaktadır. Feminist kuramcılar tarafından ataerkil sistemi meşru kılması nedeniyle sıklıkla eleştirilen yapısal-işlevselci perspektifte aile kurumu, toplumsal düzenin temel güvencesi ve toplumsal dengenin temel unsuru olarak kabul edilir. Bu amaçla, gelişmekte olan ve gelişmiş toplumları gözlemleyen yapısal-işlevselciler, düzenin sürekliliğinde cinsiyet rolü farklılaşmasının gerekli olduğunu ileri sürerler. Yaklaşımın önemli temsilcilerinden biri olan Parsons, bu düzenin sağlanmasının gerekli ön koşulu olarak, ailede eşlerin birbirini tamamlayan ve uzmanlaşmış rollerine değinerek, erkeğin araçsal (instrumental) rolü (aileye mali destek sağlamak), kadının da dışavurumsal (expressive) rolü üstlenmesi gerektiği üzerinde durarak, cinsiyet hiyerarşisinin varlığını gündeme getirmiştir (Parsons, 1972, s. 140).

Son olarak ise bu çalışmanın dayanak noktalarından biri olan etkileşimci yaklaşım ise, cinsiyet rollerinin kimlik duygusundan türediğini belirtmektedir. Etkileşimci yaklaşıma göre cinsel kimlik, çocukluğun ilk yıllarında ebeveynler, yaşlılar, öğretmenler ve medya gibi araçlarla etkileşim sonucunda gelişmektedir.

Toplumsal cinsiyet, cinsiyeti olan bir bedene sosyalizasyon sürecinde zorla dayatılan bir olgudur. İnsanlar doğumlarından itibaren, her gün biraz daha toplumun içine karışarak, toplumun ideali olan kadın ya da erkek olmayı öğrenmektedirler. Bu konuda yapılan birçok araştırmaya göre çocuğun cinsiyeti öğrenildiği andan itibaren doğacak çocuk için cinsiyetine uygun bir toplumsal cinsiyet rolleri paketi hazırlanmaktadır. Çocuk doğduğu andan itibaren bu rollere göre büyütülmekte ve yontulmaktadır. Freud'a göre falik dönem olarak adlandırılan 2-6 yaş aralığında bireyler, cinsiyetinin farkındadır. Cinsel benlik duygusu gelişmeye aynı zamanda cinsiyete uygun roller öğrenilmeye başlanmaktadır (Freud, 2009, s.168). Bu yaş aralığı kuramcılara göre farklı adlandırılmış olsa da ortak kanı, bu dönemde çocuklar cinsiyet farkını anlayabilmektedirler. 6 yaşından itibaren ise okulunda etkisiyle sosyalizasyon süreci hızlanmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri benimsenmektedir. Cinsel kimlik gelişimi ergenlik dönemi itibarıyla ise tamamen yerleşim sağlamaktadır. Kısaca, toplumsal cinsiyet, cinsiyete olan bedene zorla kabul ettirilmiş toplumsal kategoridir (Scott, 2007, s. 11). Cinsiyet rollerinin (medya, okul vb. tarafından) toplumsal olarak yaratılmaları nedeniyle yapay oldukları 1970'lerin başından itibaren sık sık öne sürülmektedir (Connell, 2016, s. 11). Modern toplumlarda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet bağlantısını anlamlandırabilmek için, siyaset, eğitim, işgücü piyasası, akrabalık ilişkilerini incelemek gerekmektedir. Günümüzde bunlar bize toplumsal olduğu kadar teknolojik, ideolojik yollar vasıtasıyla da aksettirilmektedir. Genel olarak kabul görmüş ideal kadın edilgen ve yeterli ölçüde fahişedir. Erkek ise her ortamda güç, iktidar sahibi ve etkendir (Dinçer, 2007, s. 21).

İslamiyet ve onun kültürel ikliminde toplumsal cinsiyetin farklı kurgulanışı, kadınların ve erkeklerin sözde "temel" biyolojik, psikolojik ve sosyal-cinsel farklılıkları olduğu varsayımına dayanmaktadır (İlkkaracan, 2014, s. 18). Yani İslami söylem de dişil ve eril kutup ayrımına atıf yapmaktadır. Geleneksel metinlere

göre (hadisler ve sureler) , bir yanda İslam evlilik dâhilinde hem kadınların hem erkeklerin cinsel güdüler ve cinsel doyum hakkı olduğunu kabul eder. Diğer yanda ise cinsel güdüler konusunda kadınlar ve erkekler karşıt olarak görülür. Erkeklerin rasyonel oldukları ve kendilerini kontrol edebildikleri düşünülür; kadınlar ise duygusaldır ve kendilerini kontrol etmede yetersizdir. Toplumsal düzenin sağlanması adına erkek ve kadın cinselliği kontrol edilmelidir. Fakat İslami öğreti, kadın cinselliğinin özellikle daha fazla denetlenmesi gerektiğini düşünmektedir, yoksa bu durum fitneye sebep olmaktadır (İlkkaracan, 2014, s. 18). Bu yorumların temeli olarak İslami kaynaklarda Yusuf ve Züleyha kıssası gösterilmektedir¹. Buna göre, kadınlar erkeklerden daha fazla cinsel istek ve baştan çıkarma kapasitesine sahiptir. Yani kadınlar baştan çıkarıcı varlıklar olarak tasvir edilir, erkekler de dolayısıyla baştan çıkarılmaya açık haldedirler. Fakat doğaları gereği erkekler, rasyonel ve kendilerini kontrol edebilen varlıklar olarak dünyaya gelmektedir. İslam bilgini Gazali'ye² göre (Gazali, 1964, s. 28), Allah'ın insanlara verdiği en değerli armağan akıldır. İlim, müminler için en iyi ibadet şeklidir. Erkek enerjisini ilme adanmak için, bedenindeki gerginlikleri azaltmalıdır ve dünyevi zevklere dalmamalıdır. Kadınlar, sadece İslam ümmetine çocuk doğurma ve cinsel içgüdünün tatmin edilmesi amaçları için kullanılması gereken, zihin çelici varlıklardır. Kadınlar hiçbir şekilde, ilim, tefekkür, murakabe ve ibadet yoluyla sadece Allah'a yönelmesi gereken duygusal yatırımın ya da dikkatin nesnesi olmamalıdır (Mernissi, 2014, s. 53).

Özet olarak İslamiyet ve onun kültürel ikliminde toplum cinsiyet kavramı, tarih içinde çeşitli coğrafya ve iktidarlar için dönem dönem farklılıklar gösterse de, ortak kanı kadınların toplumsal hayatta kargaşa yaratmamak adına özel hayat içerisinde sınırlandırılması gerektiği ve kadın cinselliğinin denetlemesi gerektiği yönündedir.

2.1.2 Ataerki

Ataerki, kelime anlamı olarak “babanın hâkimiyeti” anlamına gelmektedir. Erkek aile reislerinin otorite sahibi oldukları sistemler için kullanılmaktadır. Günümüzde ise genel olarak erkek egemen zihniyeti tanımlamak için kullanılmaktadır. Çok eski toplumlardan itibaren var olan kavramın, çok geniş tanımlamaları, kapsama alanları

¹ Sure 12.

² Gazali (1050- 1111) en önemli İslam teologlarından biridir.

vardır. Bu çalışma dâhilinde erkek ve kadın cinselliğini, cinsiyet rollerini egemen söylem ile beraber tartışmak ve denetim ve baskı mekanizmalarının bir aracı olarak tartışmak amacıyla kullanılmaktadır. Türkiye’de toplumsal cinsiyet rejiminin “ataerkil” olduğu yaygın bir kabuldür. (Bora ve Üstün, 2005, s. 41)

Ataerkil düzenin temel kurumu, ailedir. Aile toplumun hem aynası hem de bağlantı noktasını oluşturmaktadır. Bir başka deyişle aile, ataerkil bir birim içindeki ikinci bir ataerkil birimdir (Millett, 2011, s. 60). Ataerkil sistem içerisinde bekâr bireyler ve çocuksuz aileler en önemli sistemsel sıkıntıyı oluşturmaktadırlar. Aile, birey ile toplumsal çatı arasında bir aracı, politik ve diğer güçlerin denetiminin yetersiz kaldığı noktada denetim görevini yüklenir ve düzenin devamını sağlar. Aile, vatandaşları aile reisleri kanalıyla yöneten ataerkil devletin ve hükümetin bir birimidir. Ataerki düzen içinde ailenin üreme ve toplumsallaştırma gibi iki temel görevi vardır.

Ataerkil söylemin tezahürleri iki cinsiyet için farklı işlemekte ve toplumsal cinsiyet rollerini oluşturmaktadır. Ataerkil sistem eril söylemden oluşmaktadır ve bu nedenle en çok denetimini aile ve analık kanalıyla kadın üzerinde kurgulamaktadır. Kadınlar ataerkil üretim tarzı olarak, ev içinde çocuklarına, kocasına ve ailenin diğer üyelerine ömür boyu her türlü parasız hizmet sağlar. Bir diğer yanda eril söylemin hâkim olduğu ataerkil sistemde ücretli işlerde baskı altında ayakta kalmaya çalışmakta ve kamusal alanda kendine yer bulmaya çaba göstermek zorundadır.

Ataerkil sistemin bir diğer tezahürü ise kadınların doğurganlıkları ve analıkları üzerinden kurgulanmaktadır. Ataerkil sistemde devlet, evlilik, yasalar ve aile kurumu aracılığıyla kadının doğurganlık gücünü denetim altında tutmaya çalışmaktadır. Devlet kendi ekonomik ve siyasi çıkarları doğrultusunda, gebelikten korunma yöntemleri, kürtaj hakkı, doğacak çocuk sayısı ve zamanı hakkında söylem hakkını elinde tutmaktadır. Kurumsallaşmış denetim olarak adlandırılan bu denetime kadının ailesindeki erkeklerin, akrabaların, komşuların vs, bireysel denetimleri de eklenmektedir (Arıkan, 1997, s. 4). Ataerkil sistem kurgulanışını kadını ev içerisinde hapsederek yapmaktadır. Kadının kamusal alanda yer alması denetimi zorlaştırmaktadır, bu nedenle eril söylem bu denetimi kolaylaştırmak için

“analık ideolojisini” de piyasaya sürmektedir. Kadın özel ve kamusal alan arasında böylece bölünme yaşamaktadır ve hareket özgürlüğü ve gelişimi kısıtlanmaktadır. Bu da ataerkil sistemin ve eril söylemin kendini yeniden üretmesine ve katlanarak etki alanını genişletmesine olanak tanımaktadır.

Ataerkil sistemin en önemli denetim mekanizmalarından birini kadın cinselliği oluşturmaktadır. Ataerkil sistemin yarattığı toplumsal cinsiyet rolüne göre, kadınlar evlilik dışında cinsel birliktelik yaşamamalı, her türlü cinsel kur ve hazdan uzak durmalıdır. Namus, ahlak, bekâret, onur gibi kavramlar kadın cinselliği üzerinde eril söylemin denetim kavramlarını oluşturmaktadır. Kadın evlenesiye kadar babasının/abisinin namusu olarak görülmektedir ve eşi olacak bireyle evlenene kadar cinsel eylemlerden uzak durarak “ailesinin” namusunu korumalıdır (Mernissi, 2014, s. 99). Evlendikten sonra ise kadının namusu artık eşine aittir. Görüldüğü gibi ataerkil sistem kadına kendi bedeni üzerinde dahi söz hakkı tanımamaktadır. Eril ideoloji kadını, anneler ve cinsel zevk nesnesi olan kadınlar olarak iki farklı kutba ayırmaktadır. Ataerkil sistemin kodları içerisinde sosyalizasyon sürecini tamamlayan kadınlar da bu kodlamaları içselleştirerek kendi cinsleri arasında denetimi sürdürmeye devam etmektedirler. Kısaca ataerkil ideoloji kadınların cinselliğini denetim altına almak için giyim kuşamları, davranışları, ailesel, toplumsal, kültürel ve dinsel davranış kuralları, örf ve adetler kanalıyla dikkatle izlemektedir.

Ataerkil söylem içerisinde kadın, kamusal alandan mahrum edilmektedir. Bir kadının geç vakitte sokakta dolaşması veya tek başına bara gitmesi, eril düzen içinde yaşayan erkekler tarafından “sekse ya da ilişkiye davet” olarak yorumlanır. Kadınlar küçük yaşlardan itibaren hareketlerini kontrol etmeye, giysilerine dikkat etmeye koşullandırılır. Ataerkil ideoloji, gündelik hayatta “Yüksek sesle gülme”, “hanım hanımcık davran”, babana-abine-kocana saygıda kusur etme”, “cinselliğini ön plana çıkarma”, “flört etme ucuz kız derler”, “ben sana güveniyorum ama çevreye güvenmiyorum, o yüzden partiye gidemezsin” , “siyaset yapma, çocuklara kim bakacak?” vb. cümlelerle kadınların kişiliklerini ve cinselliklerini otokontrol yöntemleri ile denetim altına almaya zorlar.

Ataerkil sistem, eril söylem tarafından oluşturulmaktadır ve bu nedenle en çok kadın ve bedeni üzerinde söylem üretilmekte ve dolayısıyla bunun üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışma dâhilinde eril söylemin kadına yönelik denetimleri yanında erkek üzerindeki denetimleri de ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ataerkil sistem içerisinde erkek üzerinde de ciddi anlamda denetim mekanizmaları işlemektedir. Kadının cinselliğinde olduğu gibi erkeğin cinselliği üzerinde de söylemler mevcuttur. Daha çocuklar yıllarından itibaren nasıl ki kadın “bekâretini korumak” adına cinsel eylem, haz ve kurlara karşı gelmeliyse, erkek de zıttı olarak çocukluk yıllarından itibaren cinsel olarak kendini kanıtlamak zorunda bırakılmaktadır. Cinsel olarak aktif olmayan erkek toplumsal alanda küçük görülmektedir. Ataerkil söylem, erkek için güç ve cinsel olarak aktif olmayı birlikte ele almaktadır. Ataerkil söylemin idealize ettiği; güçlü, kaslı, her durumda sert ve katı olan, muhakkak her işte başarılı, cinsel olarak aktif erkek modeli dışında kalanlar toplum dışına itilmekte ve küçümsenmektedir.

Ataerkil sistem aşikâr olarak erkek üzerinde çok az denetim yoluna gitmektedir. Ataerkil sistemin değinildiği gibi asıl denetimi kadın cinsiyeti üzerinde kurgulanmıştır

2.1.3 Namus, Bekâret ve Ahlak

Ataerkil sistemin kadınlar için değişmeyen dönüşmeyen terimleri, namus ve bekârettir. Namus, kültürden kültüre anlamsal boyutta değişmekle beraber, toplumsal cinsiyet örüntüleriyle iç içe geçmiş bir mülkiyet biçimidir (Marshall, 1999).

Bekâret ise en genel anlamıyla cinsel ilişkiye girmemiş olmayı temsil etmektedir. Bekâret kavramı, cinsiyetler için bakır ve bakire olarak türetilmiştir. Kavram; sembolik olarak, el değmemişlik, temizlik, saflık anlamlarını taşımaktadır. Bekârete verilen önem, çoğu Müslüman toplumda ne denli modernizasyon sürecinden geçmiş olursa olsun, erkek egemen namus anlayışının yapı taşıdır. Bekâret her cinsiyet için olsa da ilk akla gelen ataerkil ideoloji nedeniyle bekâretin “esas” sahibi kadındır, fakat kadının bekâreti tüm aileye ait bir değerdir. Kadın için bekâret hem kendi denetiminde, hem de hemcinslerinin, okulun, ailenin, polisin denetimindedir. Türkiye ve benzeri toplumsal yapıya sahip ataerkil ideolojinin

hâkim olduğu ülkelerde bekâret sosyal bir olgudur. Erkekler için ise böyle bir denetim söz konusu değildir. Kadınlar için bekâret korunması gereken bir olgudur, kadın cinsel kurallara uygun davrandığı sürece namuslu iken, erkek için denetim cinsel zaferler elde etme yönündedir. Mernissi'ye göre; erkekler doğayı ya da mekânları fethederek değil, akraba ya da hısımları olan kadınları kontrol ederek ve yabancı erkeklerle temaslarını yasaklayarak statü elde eder (Mernissi, 2014, s.100). Yani tüm toplumlarda, kadınların bekâreti aslında erkekler arasında bir meseledir, kadınların bu konuda da söz hakları elinden alınmıştır. Kadın cinselliğinin denetlemesinin en kolay yolu bekâret yani kızkılık zarı kontrolüdür. (Bora ve Üstün, 2005, s. 71). Bazı canlıların dişilerinde görülen kızkılık zarı, adet çağına gelene kadar mikroorganizmalara karşı koruma amaçlıdır. Zarın varlığı ya da yokluğu fizyolojik bir olay olmasına rağmen toplumlarda namusun tek göstergesi haline gelmiştir (Bora ve Üstün, 2005, s. 72). Bu durum aile ve ataerkil baskının boyut değiştirmiş hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşayan kadınlar kendi isteklerinden vazgeçmeden, ataerkil sistemin beklentilerini karşılamaya yönelik bu tür eylemler gerçekleştirmektedirler. Bu da kadının bedeninin üzerinde söz hakkı olmadığı göstergelerinden biridir. Üstün ve Bora'nın çalışmasının ortaya koyduğu gibi (2005, s. 74) namus, asıl ve neredeyse mutlak olarak, evlilik dışı cinsel ilişkinin gerçekleşmemesi anlamında kullanılmaktadır. Evlilik dışı cinsel ilişki yaşamayan her kadın da namuslu olarak düşünülmemektedir. Kadınlar ilk cinsel ilişkileri ile saflık, temizlik ve bekâretlerini kaybeder görüşü etrafında oluşan bir zihin yapısı mevcuttur, boşanmış yahut dul kadınlar da potansiyel olarak namussuz olarak yaftalanmaktadır.

Bora ve Üstün'ün araştırmalarında (2005, s. 72) belirttikleri bir diğer nokta ise, kadınların çocukluktan itibaren cinsellikle ilgili baskı altında tutulduklarıdır. Çocukluk yıllarından itibaren kız çocukları oyun oynarken giyim kuşamlarına dikkat etmeleri yönünde uyarılır. Kazara olsa dahi iç çamaşırlarının görünmesi utanılacak bir durumdur. Erkek çocukları ise aksi olarak tüm akraba ve komşulara erkeklik uzuvları sergilenerek büyütülmekte ve bu eylem ile gurur duyulmaktadır. Görüldüğü gibi ataerkil sistem içerisinde erkekler, erkeklik uzuvlarına dayalı cinsel zaferler için teşvik edilir. BU bağlamda erkekler cinselliği, gurur duyma temelinde öğrenirken, kadınlar cinselliği utanma üzerinden öğrenmektedir.

İslami toplumların birçoğunda namus kadın üzerinden kurgulanır ve erkeğe aittir. Bir erkeğin namusu, ailesindeki kadınların bedenlerini ve cinsel etkinliklerini kontrol etmesine bağlıdır. Namus esas olarak, babalığın meşruluğuyla ilgilidir ve çoğunlukla erkeklere mahsustur. Erkeğin namusu, kendine ait olanı koruma gücüyle bağlantılıdır (Cindoğlu, 2014, s. 116.) Foucault'ya göre ahlak, kişilere ve gruplara, aile, eğitim kurumları, kilise gibi çeşitli buyurucu aygıtlar aracılığıyla önerilen bir değerler ve eylem kuralları bütünüdür (Foucault, 2010, s. 137).

2.1.4 Muhafazakârlık/ Muhafazakârlaşma

Muhafazakârlık kavramının sözlük anlamı; korumak ya da olduğu gibi muhafaza etmek anlamını taşımaktadır (Marshall, 1999, s. 512). Kelimenin türediği muhafaza sözcüğü Arapça Hıfz'dan türemektedir ve korumak, bellekte tutmak anlamına gelmektedir.

Muhafazakârlık kavramı siyasal terminoloji içerisinde; aydınlanmaya, onun akıl anlayışına bu aklın ürünü olan siyasi projelere ve bu siyasi projeler doğrultusunda toplumun dönüştürülmesine ilişkin öneri ve uygulamalara muhalif olarak ortaya çıkmıştır. Rasyonalist siyaseti sınılamayı ve toplumu bir tür devrimci dönüşüm projelerinden korumayı amaçlayan eleştirilerin biçimlendirdiği bir siyasi felsefeyi, bir düşünce geleneğini ve zaman içinde onlardan türetilen bir siyasi ideolojiyi ifade etmektedir (Özipek, 2004, s. 7). Muhafazakârlar siyasal müesseseler açısından koruyucu olmakla beraber, ahlaki ve sosyal değerlere bağlıdırlar. Siyasal otoritenin sınırlandırılması ve zayıflatılmasına karşı çıkmaktadırlar.

Muhafazakârlığın tarihinde dönüm noktası Fransız Devrimidir. Fransız Devrimi, Avrupa'yı tam anlamıyla her konuda etkilemiştir. Siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik, alanda başlayan değişim ve dönüşümlere en can alıcı yaklaşım İngiltere'den gelmiştir. Edmund Burke'a göre, toplumsal yaşam sadece rasyonel aktivist boyutla yürüyemezdi. Hayatın içinde hissiyat, alışkanlıklar, duygusal bağlılıklar, sözleşmeler ve gelenekler gibi unsurlar daha baskındır. Edmund Burke'dan sonra muhafazakâr düşünce iki şekilde gelişme göstermiştir (Türköz, 2011, s. 15). Bunlardan ilki, Fransa örneği başta olmak üzere Kıta Avrupası'nda ortaya çıktığı şekliyle devrimi bütün sonuçlarıyla reddeden tepkici muhafazakârlık, diğeri ise Anglo-Amerikan dünyasının ılımlı muhafazakârlığıdır.

“İngiliz muhafazakârlığı merkezi otoritenin özellikle yasama gücünü, siyasi birliği, seküler toplumsal erdemleri vurgularken, Amerikan muhafazakârlığı; yerel otoriteleri, cemaatçılığı, dinsel değerleri vurgulamaktadır.” (Heywood, 1992, s. 64)

Tepkici muhafazakarlık, üretkenlikten yoksun marjinal bir hal almıştır. Anglo-Amerikan muhafazakarlık ise ılımlı, esnek açılım sağlayarak, muhafazakârlığın hâkim formu halini almıştır.

18 yüzyıldan sonra muhafazakârlık 3 farklı şekle bürünmüştür:

- 1) Otoriter muhafazakârlık
- 2) Paternalist muhafazakârlık
- 3) Özgürlükçü muhafazakârlık

Otoriter muhafazakârlık; Platon’a kadar dayanmaktadır (Türköz, 2011, s. 14-15). Joseph De Maistre savunucusudur. Otoritenin meşruiyeti fikrinin asla sorgulanamayacağını savunur. Paternalist muhafazakârlık, değişime daha sıcak bakmaktadırlar. Özgürlükçü muhafazakârlık ise temel olarak serbest piyasa değerleri savunuculuğu üzerinden kurgulanmıştır.

Neo muhafazakârlar, otoriteyi muhafaza etmeyi ve geleneksel değerlere, özellikle de aile, din ve milletle bağlantılı olanlarına dönmeyi, arzulamaktadır. Otorite, disiplin ve saygı ürettiği süreççe sosyal istikrarın temeli olarak görülmektedir (Heywood, 2006, s. 71). *“Yeni muhafazakârlık, felsefi olmaktan çok sosyolojiktir. En önemli temsilcileri ABD ve Almanya’dadır. Neo muhafazakârlar, ekonomik büyümenin çekiciliğine inanır fakat kendi içinde bir amaç olarak görmezler. Modern toplumsal koşullarda büyüme, toplumsal ve politik istikrar demektir”* (Giddens, 2009).

Modern muhafazakârlığa, rasyonelleştirilmiş gelenekçilik de denebilir. Aydınlanma ve modernizmin dönüştürdüğü bir gelenekselciliktir. Aydınlanmaya tümüyle değil, aşırılıklarına karşıdır.

Türk muhafazakârlığının başlangıç noktası, Kurtuluş Savaşının başlangıcı, Osmanlı Devletinin son dönemleri olarak kabul edilir (Karaaslan, 2011, s. 146). Dergâh dergisi etrafında toplanılarak Türk Düşünce Dünyası oluşturulmaya başlanmıştır. Saltanatın ve halifeliğin kaldırılması, ardından medreselerin kapatılması

Cumhuriyetin ilk yıllarında muhafazakâr düşünce için büyük etkilere sahip olmuştur. Kemalist düşünce sistemi içerisinde, sekülerleşme önemli bir yere sahiptir. 1950'li yıllarda çok partili yaşama geçilmesiyle beraber, muhafazakâr ve dinsel cemaat ilişkileri de Türkiye'nin politik olarak şekillenmesinde etkili olmuştur. Türkiye'de muhafazakârlık 2 türde kendini göstermiştir (Türköz, 2011, s.92) :

- 1) Statükoların korunması ve değişime temkinli yaklaşımı ifade eden cumhuriyet muhafazakârlığı
- 2) Din, gelenek, aile, örf gibi esasları temel alan kültürel muhafazakârlık

Siyasal anlamda muhafazakârlık, geleneğin ve toplumsal değerlerin taşıyıcısı olması nedeniyle, en önemli toplumsal kurum olduğunu ileri sürdüğü ailenin korunmasına yönelik politikalara ağırlıklı bir rol vermektedir. Muhafazakâr politikalar, aile toplumun kaynağı inancından yola çıkarak söylem üretmektedirler (Karaaslan, 2011, s. 59).

2.1.5. Kuşak

Kuşak kavramı hakkında ortalama yirmi beş-otuz yıllık yaş gruplarını oluşturan bireyler kümesi olarak tanımlamalar yapılmaktadır. Türk Dil Kurumu Felsefe Terimleri Sözlüğü, kuşak kavramını, aşağı yukarı benzer yıllarda doğmuş olup aynı çağın koşullarına sahip olan, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, yazgıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğu olarak tanımlamaktadır. Bu açıklamalardan yola çıkarak kuşak kavramı, aynı dönemlerde yaşayan, ortak özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar olarak tanımlanmaktadır.

Strauss ve Howe (1991, s. 60) ise kuşağı yaklaşık, yirmi iki yıllık zaman dilimi içerisinde veya insanın yaşam aşamaları olan çocukluk, genç yetişkinlik, orta yaş ve yaşlılık süreleri boyunca, beraber yaşamış insan topluluğu olarak tanımlamıştır. Burada Strauss ve Howe'un kuşak tanımı iki önemli özellik içermektedir. Bu özelliklerden birincisini, insan hayatında gençlikten olgun yaşlara geçerken tanımlanan merkezi sosyal rollerin kazanıldığı ve aralarında yirmi iki yıllık süreyi kapsayan dönem oluşturmaktadır. İkincisi de her bir yaş grubunun; ortak mekân, ortak inançlar ve davranışlar ile aynı akran grubundan olmaktan kaynaklanan kendine has karakteristik bir yapısının olmasıdır. Burada her bir yaş grubunun

karakteristik yapısı örneklendirilecek olunursa; mesela bir kuşak diğer kuşağa göre daha başına buyruk olabilmekte, özgüvenleri daha yüksek, içe dönük veya dışa açık olabilmekte; paylaşımcı ya da ben merkezli, kültürel konulara ya da politikayla daha ilgili de olabilmektedir (Strauss ve Howe, 1991, s. 60-70).

Kuşaklar doğdukları zaman temel alınarak belirlense de aynı zamanda kuşakları oluşturan topluluğun düşünceleri, hissettikleri ve deneyimlerinin tanımlanması da, onları sınıflandırmak için kullanılmaktadır.

Kuşak kavramı ve sınıflandırması günümüzde disiplinler arası farklı araştırmalara konu olmaktadır. Ayrıca araştırmalara göre kuşakların sınıflandırılması ve algısı, kültürden kültüre değişiklik göstermektedir. Farklı kaynak taramaları yapıldığında kuşaklarla ilgili tarih aralıkları ve kuşakların taşıdığı özelliklerinin aynı olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada ise kuşak kavramları Geleneksel, Bebek Patlaması, X Kuşağı, Y Kuşağı üzerinden anlatılmaktadır. Her kuşağın kendine özgü karakteristik özellikleri, değer yargıları ve tutumları, güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Bununla birlikte herhangi bir nesli ifade ederken kalıplaşmış ifadelerin olduğunu unutmamak gerekir. Ayrıca kuşakları bir grubun üyesi olarak tanımlarken, her bir özelliğini herkesin taşıdığını ifade etmek doğru olmamaktadır (Lower, 2008, s. 80).

2.1.5.1 Gelenekselciler

Bu kuşak bazı kaynaklarda sessiz kuşak olarak da ele alınmaktadır. Genellikle 1925-1945 yılları arasında doğan jenerasyonu ifade etmektedir. Bu dönemde yaşanan bazı önemli olaylardan kaynaklanan baskılardan dolayı, gelenekselciler emin olmadıkları durumlara karşı daha tedbirli davranmaktadırlar. Ayrıca bu kuşak risk alma konusunda tereddütlü davranmaktadır (Lehto, 2006, s. 14). Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı sırasında ve ekonomik buhran döneminde doğan bu nesil, günümüzün nene ve dedelerini oluşturmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin de ilk yıllarını görmüş olan kuşak, uzmanlar tarafından ‘uyumlu’ sıfatıyla tanımlanmaktadır (<http://www.dijitalajanslar.com/>).

2.1.5.2 Bebek Patlaması

Bebek patlaması kuşağı olarak tanımlanan kuşağı, 1946-1964 yılları arasında doğan kişiler oluşturmaktadır. II. Dünya Savaşı’nın hemen sonrasındaki nüfus patlaması

yıllarında doğan nesil bu kuşağı oluşturmaktadır. Refahın yavaş yavaş yükseldiği bu dönemde ülkelerin siyasi, politik ve ekonomik yapılarında görülen ciddi değişiklikler, bu kuşağın düşünce yapısını da etkilemiştir. Ayrıca bu kuşağın sınırlarının belirlenmesinde ülkeler ve kültürlerarası farklılıklar bulunmaktadır. Dünyanın insan hakları hareketlerini, radyonun altın çağını, Türkiye'nin ise ihtilali ve çok partili dönem sancılarının yaşandığı yıllarda doğan kişilerin oluşturduğu kuşak olarak tanımlanabilir. Sadakat duyguları yüksek, kanaatkâr ve aynı zamanda bir yerde uzun süre çalışabilen bir yapıya sahiptirler. Teknolojinin kimine yakın kimine göre ise uzak olduğu söylenebilir.

Türkiye'de bu kuşak, soğuk savaş kuşağı olarak da bilinmektedirler. Savaş günlerinin ardından yaşanan nüfus patlaması ile birlikte ayrıca eğlenceye düşkünlükleriyle bilinmektedirler. Ayrıca lüks harcamaların arttığı dönemde büyüyen bu nesil, "kuralcı" olarak tanımlanmaktadır.

2.1.5.3 X Kuşağı

Bu kuşak 1965 ile 1979 yılları arasında doğanları kapsamaktadır (Alwin, 2002, s. 42-51). X kuşağı üyeleri değişen dünya koşullarına yetiştirmek için büyük bir çaba harcamaktadırlar. Ancak bu çaba ve yarış bu kuşaktakiler üzerinde çağa ayak uyduramamak gibi bir baskı yarattığı için kendilerini dışlanmış hissetmektedirler. Türkiye'de bu nesil çalışkan, realist ve kanaatkâr bir yapıya sahiptirler. Bu kuşağın yetiştiği dönem petrol krizleri ve ekonomik sarsıntılarla geçmiştir. '68 kuşağı' gelişmelerinin de yaşandığı bu dönemde Türkiye'de üniversite olayları ve sağ-sol çatışması artarken, televizyonda değerli bir iletişim aracı haline gelmeye başlamıştır (www.dijitalajanslar.com).

2.1.5.4 Y Kuşağı

Bu çalışmanın temelini oluşturan Y kuşağının Lower'e göre doğum yılları aralığı hiçbir parametre ile sınırlandırılmamıştır (2008, s. 85). Çoğu uzman, 1980 ile 2001 yılları arasında doğanlar için bu kuşağı kullanılmaktadır. Milenyum Kuşağı, Gelecek Kuşak, Dijital Kuşak, Eko Patlaması ve Bir Sonrakiler gibi farklı isimlerle adlandırılmaktadırlar. Bilgisayar ve internetin etkisinde büyüyen ilk kuşak olma özelliğine sahip Y kuşağı üyelerinin yarısından çoğu, beş yaşından önce bilgisayarla tanışmıştır. Teknoloji aracılığıyla çevresine, bilgi ve eğlenceye günün

her anı ulaşabilen bu kişiler, küresel ekonomik krizden diğer kuşaklara oranla daha kötü etkilenmelerine rağmen iyimser bir bakış açısına sahiptirler. İlgi odağı olmaya alışık olmalarının yanında hedef odaklı hareket eden ve beklentilerini yüksek tutan yapıya sahiptirler.

Modernleşmeyle birlikte geleneksel aile yapının da değişime uğramasıyla beraber Y kuşağı diğer kuşaklara göre en yaşlı ebeveynlere sahip olan kuşaktır ve çekirdek aile içerisinde yetişmişlerdir. Dörtte birinin ebeveynleri en az üniversite eğitimi almışken, üçte biri boşanmış anne ve babaya sahiptir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014, s.169). Yüksek adaptasyon gücüne sahip ve çoklu görev yapabilmektedirler. Bunun yanında yaptıkları işlerden çok kolay sıkılabilen bir yapıları bulunmaktadır. Y kuşağı bilgiye hızlı ulaşabilmekte ve ileri düzey düşünebilme, analiz etme yetkinliğine sahiptir. Değişimi kucaklamak için isteğe ve sürekli yeni yaklaşımlar içinde geleceğe meydan okuyabilme yetisine sahiptirler.

Bu kuşakta yer alan kişiler akıllı, özgürlüklerine düşkün, teknoloji tutkunu ve teknoloji kullanımını iyi bilen bir kuşak olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de özgürlüğüne düşkün, kolay adapte olabilen, çabuk vazgeçen, iyi eğitilmiş, otoriteye meydan okuyan, teknoloji hayranı olan gençlerden oluşan bu nesil; sahip oldukları imkânlar sayesinde küreselleşmenin etkilerinin en iyi şekilde hissedildiği, ekonomi ve kültürlerarası etkileşimin arttığı bir dönemde yaşamaktadır. Türkiye’nin yaklaşık %35’i Y kuşağı üyesidir (TUIK, 2013).

Aynı dönemde benzer yaşayış ve koşullarla sosyalizasyon sürecini tamamlayan bir kuşağın ortak değerleri vardır. Kuşaklar konusunda Strauss ve Howe’un (1991, s. 62) belirttikleri gibi her bir kuşağın kendine ait aile hayatı, cinsel kimlik algıları, toplumsal cinsiyet rolleri, kurumları, ortak geçmişi, hayat tarzı ve geleceği bulunmakta; kendi döneminde gerçekleşen siyasi, kültürel, teknolojik, ekonomik olaylardan etkilenmektedir. Farklı kuşaklar arasında, bu tarz yapısal özellikler bazen iç içe geçmiş, bazen çatışmış; bazen birbirini devam ettirmiş ya da itmiştir. Bu açıdan kuşakların ve değerlerin anlaşılması hem toplumu anlamak hem de geleceğe yönelik oluşumları kavrayabilmek ve bu bağlamda toplumsal, sosyal ve cinsel politikalar oluşturmak adına önem arz etmektedir. Bu çalışma bunu temel alarak Y kuşağının evlilik, evlilik öncesi birliktelik, namus, bekâret, ahlak, cinsel

pratikler, cinsel politikalar ve değerler hakkındaki algı ve ele alışlarını kavramaya yöneliktir.

2.1.6 İktidar ve Biyo-iktidar

İktidar kavramı, disiplinler arası farklı boyutlarda ele alınan bir kavramdır. İktidar kavramını açıklarken güç kavramı üzerinden açıklamak gerekmektedir. Çünkü bu iki kavram arasında ayırım yapmak epey zordur. Weber'in de tanımladığı üzere, güç iktidarın ayrılmaz bir ögesidir. Bu çalışma dâhilinde, ilk olarak iktidar ardından biyoiktidar kavramları ele alınacaktır. Çalışma içerisinde iktidar kavramı, denetim ve baskı mekanizmalarını işleten kurum olarak ele almaktadır. Weber'in iktidar tanımından yola çıkacak olunursa; iktidar, kişilerin ya da grupların, başkaları karşı çıktığında dahi kendi isteklerini yerine getirme amacı üzerinde kurulmuştur (Weber, 2006, s. 110). Foucault'ya göre (2010, s. 71) iktidar, görünmeyen biçimde hayatın tamamındadır. Foucault iktidar kavramını tarihsel olarak ele almaktadır, çünkü iktidarın çözümlenmesi belli bir söylem türünün açıklığa kavuşturulmasıyla mümkündür. Foucault iktidarı, belli kavram ve kuramlar içeren ve ürettiği doğrularla ifade bulan bir alan olarak görür. Böylece iktidar alanı, belirlediği doğrulara ve yanlışlara ilişkin bilgiler aracılığıyla, bireyin kendisiyle ve ötekiyle kurduğu ilişkiler üzerinde belirleyici etki oluşturur. Foucault'ya göre iktidarın olduğu her yerde direnme olsa da, iktidarı içinde barındırmayan bir oluşum yoktur. Çünkü iktidar öznenin bağımsız değildir; iktidar hem öznelere oluşturur hem de öznelere üzerinde uygulanan ilişkiyi gösterir. Böylece iktidar özneyi tamamen dışlamaz, öznenin iktidara direncine yer açar ve aynı zamanda bunu sınırlandırmaya çalışır, böylelikle söylemler yaratarak sürekliliğini sağlamayı amaçlar. Foucault'ya göre iktidar söylemine uygun öznelere nasıl yaratılır? sorusu önemlidir. Bunlar baskı ve zorlamadan çok, onlara empoze edilerek gizil söylemler üzerinden yaratılmaktadır. Dolayısıyla iktidar, toplumun her alanına yayılan bir olgudur. Bu iktidarın kullanılması kurumlar sayesinde olur. İktidar ilişkilerinin en öne çıkan biçimi, devlettir. Devlet, bireyleri tahakküm yoluyla kurulmuş deneyimlerin öznelere haline getirip, bilinç yoluyla kendi dayattığı kimliğe bağlar ve bu yolla denetim altına alır (Foucault, 2014, s. 63).

İktidarın modern biçimi olan "biyo-politika", nüfus olarak kavradığı herkesin, rıza üretimini sağlamak ve verimliliğini artırmak için icat edilmiştir. Böylece iktidar,

toplumu kuşatmak yerine bizzat hayatın için inmenin yolunu yaratmış olur. İşgücü, doğurganlık, ölüm, hatta arzular bile biyo-politikanın konusu dâhilindedir. Biyo-iktidarın kapitalizmin gelişmesinin vazgeçilmez bir ögesi olduğu su götürmez bir gerçektir, çünkü kapitalizm, bedenlerin denetimli bir biçimde üretim aygıtına sokulması ve nüfus olaylarının ekonomik süreçlere göre ayarlanmasını güvence altına almıştır.

Cinsellik, yaşamın bütün siyasal teknolojisinin geliştiği iki eksenin birleşme noktasında yer alır. Bir yandan beden disiplinlerine bağlıdır, öte yandan nüfus düzenlemesine bağlıdır. Cinsellik aynı anda hem bedenin yaşamasına, hem de insan türünün yaşamına giriş yolunu oluşturur. Bundan dolayı cinsellik, bireyselliğin şifresi haline gelmiştir ve her alanda denetim, izlenme ve yönlendirmelerin odağı haline gelmiştir. Öte yandan cinsellik, siyasal işlemlerin, iktisadi müdahalelerin, ahlaki ya da sorumlu kılma amacıyla girilen kampanyaların da teması konumundadır. Alvin Gouldner'ın (1970) belirttiği gibi iktidar, başka şeylerin yanı sıra, insanların ahlaki taleplerini uygulamaya koyma becerisidir (Aktaran: Marshall, 1999, s. 328) İktidarın; kültürel, toplumsal boyutu ile cinsellik boyutu birbirini besler. Cinsellik sosyalizasyon sürecinde öğrenilen bir toplumsal kabuldür. Bu bağlamda Freud'un da dile getirmiş olduğu gibi iktidar mekanizmalarıyla dolaylı olarak daha küçük yaşlarda aile aracılığıyla tanışırız. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ve cinsellik, iktidar ilişkilerini belirgin kılmanın asli yoludur. İktidarların cinsellik alanındaki egemen söylemi ve denetim mekanizmalarını ortaya çıkarmanın asli yolu da dönemsel olarak şekillenen bu algıyı, bir kuşak üzerinden ele almaktır.

2.1.7 Cinsellik

“Emek, Marksizm için neyse, cinsellik de feminizm için odur: Kişinin en çok kendisine ait olan fakat en fazla elinden alınan.”(Scott, 2007, s. 16).

Cinsellik kelimesi Foucault'nun belirttiği gibi ilk olarak 19. yy da görülen bir terimdir. Kelime biyoloji ve zoolojinin teknik jargonunda daha 1800'lerden itibaren kullanılmaktaydı, ancak yüzyılın sonuna doğru yaygın olarak bugün bizim için sahip olduğu anlama yakın bir anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Kelime bu anlamıyla 1889'da yayımlanan, kadınların neden erkeklerin bağışık olduğu çeşitli

hastalıklara eğilimli olduklarını konu alan bir kitapta görülmektedir. Bu durum da kadınların cinselliği ile açıklanmaktadır (Aktaran: Giddens, 2010, s. 27).

İngilizcede, Cinsellik (sex) kavramının en erken kullanımı 16. yüzyılda, insanlığın erkek ve kadın üyelerini işaret etmektedir. Bu kullanım cinselliğin, cinsiyetin kültürel ve toplumsal bölümlerini meydana getiren temel biyolojik esaslara dayandığını öne sürmüştür. Cinsellik terimi, modern anlamını 19. yüzyılın ikinci yarısında geliştirdi ve birbirimizden etkilenmemizi sağlayan o gizemli özü hissettirerek bir insanı diğerinden farklı kılan kişisel cinsel duygular anlamına gelmeye başladı (Weeks, 2016, s. 13). Cinsellik, insan ilişkilerinin özel bir biçimi olarak, biyolojik ve toplumsal çoğalma sürecidir (Weeks, 2016, s. 23). Cinsellik, sadece doğrudan boşalma imkânı bulan veya bulamayan bir biyolojik dürtüler kümesi değil, iktidar alanları içerisinde işleyen bir toplumsal inşadır (Giddens, 2010, s. 27).

Çalışmanın belkemiği olan cinsellik kavramı ilk bakışta, insanların cinsel davranış, eylem ve yönelimlerine atıfta bulunan “mahrem” bir kelime olarak algılanmaktadır. Nasıl ki toplumsal cinsiyet rolleri toplumsallaşma sürecinde öğreniliyorsa cinsellikte sosyalizasyon sürecinde öğrenilmektedir. Bu bağlamda, sosyalizasyon sürecinde karşılaşılan tüm yapı, fail ve aktörler üzerinde cinsellik algısı etkilidir. Yani cinsellik yaşanılan beden ile sınırlı kalmamaktadır. Peki, o zaman cinsellik nedir?

“Kimliğin temel parçası olarak sadece insan olmamız değil, belirli toplumsal cinsellik formasyonları ile kadın ya da erkek cinsiyetinden olmamızdır. Cinselliğimizin kendimizden kaynaklandığını ve kişisel olduğunu hissetsek de, cinsellik birçok yöntemle kamusal olarak inşa edilir ve denetlenir. Kimin, kiminle, hangi biçimlerde ve hangi durumlarda evlenebileceğini ya da cinsel ilişkide bulunabileceğini tanımlayan gelenekler ve yasalar bu yöntemler arasında yer alır. Ayrıca, doğurganlığın kontrolü ve benzer konulara ilişkin (resmi ya da gayri resmi) politikalarda bu kapsama girer. Cinsellik, herhangi bir cinsel tatmin arayışı içinde olmadan, kendi toplumsal cinsiyetine mensup olanlarla ya da olmayanlarla nasıl ilişki kurulduğuyla da ilgilidir. Son olarak da cinsellik, toplumsal

mekânın ve üretim ilişkilerinin örgütlenmesinde yapısal olarak yerleşmiş bir ögedir” (İmam, 2014, s. 82).

Cinsellik, yaş, sınıf, etnik köken, fiziksel yeterlilik, cinsel yönelim ve kimlik, din ve bölgeye göre farklı şekillerde düşünülebilir ve yaşanabilir (Weeks, 2016, s. 21). Dolayısıyla cinselliğin nasıl şekillendiği, ekonomik, toplumsal ve tarihi olarak nasıl kurgulandığıyla alakalıdır.

Cinsellik, cinsiyetin yapılanmasına kilitlenmiş karmaşık ancak içinden çıkılmaz şekillerdedir. Erkeklik ve kadınlık ile heteroseksüellik ve eşcinsellik arasındaki ikili ayrımlar, halen cinsel huşuları konumlandırmakta ve çağdaş toplumlarda kadınları tabi kılan ve ihlalcileri marjinalize eden biçimlerde cinsel arzuyu organize etmektedir. Kültürlerde kiminle cinsellik yaşadığımız önemlidir. Cinsiyeti göz önünde bulundurmadan cinselliği düşünmek neredeyse imkânsız gibidir. Cinselliğin girift görünüşü büyük oranda kadın - erkek arasındaki biyolojik olarak temel farklara ve kadın üzerindeki erkek egemenliği varsayımları üzerinde kurulmuştur. Biyolojik erkek ve biyolojik kadın arasındaki temel farklar, farklı cinsel ihtiyaçlar ve arzular yeterli açıklamalar olarak okunmuştur, bu da hayvansal doğamız argümanı ile desteklenmiştir. Kültürlerde cinsiyetler arasındaki benzerlikler yerine farklılıklara odaklanılmaktadır, bu da cinsiyet ve cinsellikle ilgili algımız, yaşama tarzımızı şekillendirmektedir.

Cinsellik, toplumsal kontrol odağı olarak işletilebilen bir olgudur (Giddens, 2010, s. 23). İktidarlar, aile, evlilik ve cinsellik arasında kurduğu bağ üzerinden bedene yönelik müdahale alanını belirli bir düzleme oturtmaktadır. Özellikle aile kurumu ve evlilik ritüelini belirleyen iktidarların normatif yapıları üzerinden denetim elverişli hale gelmektedir. Cinselliğin toplumsal düzeni için son derece önemli olan 5 geniş alan bulunmaktadır: akrabalık ve aile sistemleri, ekonomik ve toplumsal düzen, siyasi müdahaleler ve direniş kültürlerinin gelişmesi (Scott, 2007, s. 33). Cinsel yaşamı düzenlemekle ilgili resmi yöntemler, dinin önemine, devletin değişen rolüne, evlilik biçimini düzenleyen ahlaki bir mutabakatın varlığına ya da yokluğuna, boşanma oranları ve cinsel açık görüşlülüğe bağlı olarak zaman zaman ve kuşaklar temelinde değişiklik gösterir.

2.1.7.1 Cinselliğin Tarihsel Olarak İncelenmesi

Duby'e göre, (1992, s. 11) cinselliğin izin verilen kadarının tarihi ortadadır ve ulaşabildiğimiz bu tarihte karışık ve belirsizdir. Cinsellik hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde çoğunun Amerika ve Avrupa kaynaklı bilgiler olduğu fark edilmektedir. Ülkemizde cinsellik alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise büyük bir çoğunluğun sağlık bilimleri alanında olduğu görülmüştür. Son yıllarda sosyal bilimler alanında cinsellik hakkında yapılan çalışmalar artış göstermektedir fakat bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu ise kadın merkezli çalışmalardır.

Foucault (2010, s. 79-98) ve Bauman'ın (2005, s. 268) da belirttiği gibi cinsellik toplumsal olarak inşa edilmektedir. Cinselliği içeren insan doğası, toplumsal ve tarihsel değişimler tarafından şekillendirilmektedir. Cinsel inançlar, pratikler, ilişkiler ve kimlikler içinde bulunan toplumun ve dönemin kalıplarını yansıtmaktadır. Günümüzde cinsel inşa politikalarını, kültürel kodları ve tezahürleri anlamak istiyorsak geçmişteki sosyal eğilimler hakkında bilgi sahibi olmalıyız. Cinselliğin en çok konu olduğu Batı toplumu, cinselliğin tarihsel olarak ele alınış şekilleri günümüz hakkında tündengelelim yöntemiyle önemli ipuçları vermektedir.

Batı toplumunda cinselliğin 3 dönüm noktası olarak, kilise hukuku, Hristiyan öğretisi ve Viktoryen dönem verilirken kapitalizmin gelişmesiyle birlikte günümüzde ortaya çıkan biyo-politik söylemler de dikkate alınmalıdır. Cinsellik tarihsel olarak ele alındığında ortaya çıkan ilk şey, iktidarların vazgeçemediği denetleme arzusudur. İktidarlar tarihin her döneminde din ve hukuktan da faydalanarak cinsellik üzerinde denetim kurma amacı taşımışlardır (Foucault, 2010, s. 39).

Antik Yunan ve Roma uygarlıklarında cinselliğe negatif anlamlar yüklenmez ve aynı cinsiyetten kişiler arası ilişki hoş görülürken, Hristiyanlık ile birlikte üreme amacı dışında cinsel birliktelikten uzak durmak ve bekâret en önemli ruhsal değerler olarak kabul görmeye başlamıştır. Cinselliğin düzenlenmesinde dönüm noktalarından biri, modern toplumun kişisel ve toplumsal ahlakının kurulmuş olduğu “Viktorya” dönemidir. Bu dönemde cinsellik kapalı kapılar ardında sadece üreme amaçlı ve evlilik dâhilinde yer almaktadır. Kadınlar üzerinde baskının en yoğun olduğu dönemlerden biri olan bu dönemde, kadın için cinsellik yalnızca

kocasına karşı yerine getirilmesi gereken ve yalnızca üreme amaçlı gerçekleşmesi mümkün olan bir eylemdir. Viktorya Dönemi'nde, hükümet ve din kurumları kadının zevkini tamamen yok saymış ve yasaklamıştır. Cinselliği bastırdığı düşünülen Viktoryen zihniyet, onun söyleme dökülme sıklığını artırmış, sorunsallaştırmış ve tıbbi devrilmesinin yolunu açmıştır. Cinselliğin tarihine bakıldığında modern öncesi dönemde Hristiyanlık öğretisinde beden, baskıcı bir iktidarın denetimi altında işlenmiştir; modern dönemle beraber rasyonel bir iktidar söylemine dönüşmüştür.

On yedinci yüzyıl boyunca iktidarlar, hegemonyalarını bedene yönelik cezalar üzerinden desteklemektedirler. İktidar sapkın olarak belirlediği davranışları sergileyenleri halk önünde bedenleri üzerinden cezalandırmaktadır. On dokuzuncu yüzyıla kadar iktidarın temel amacı cinselliği kullanarak disiplin sağlamaktır. Disiplinci iktidar, arzunun düşünsel ve pratik sınırlarını belirleyerek normal ve sapkın davranışları tarif edip yaptırıma tabi kılarak yönetir. Normal ve sapkın davranışlar belirlenerek oluşturulan güvenlik bölgeleri üzerinden iktidarlar bedeni kuşatmaktadır. İktidarlar hastanelerde, kışlalarda, sitelerde konutlarda halkı disipline edici yaptırımlarla mevcut hegemonyalarını korumaya çalışmaktadırlar ve bu nedenle bedenleri gözetim altında tutmaktadır. On dokuzuncu yüzyıldan itibaren ise iktidar cinselliği kontrol aracı olarak şekillendirmektedir. İktidar bu kontrolü gizli bir şekilde yürüttüğü ölçüde başarı sağlamaktadır.

Uygarlık tarihi boyunca aşama aşama birbirlerinin üzerine inşa edilen, tarım, sanayi ve bilgi toplumları kendilerine has üretim biçimleriyle kültürün tüm renklerini belirledikleri gibi, “cinsel baskının” toplumsal doğasını da şekillendirir (Caner, 2015, s. 7). Kitlel pratik perspektifinden bakıldığında, asıl önemli olan gelişme dinsel olandan bilimsel bir soyutlama biçimine geçiş değil, otoritenin değişen temelidir. Kapitalizm öncesi dönemlerde cinsel ideoloji, dinsel bir dünya görüşünün parçası olarak örgütlenmektedir. Cinsel politika konuları, vahiy yoluyla veya dini otoriteye başvurarak karar verilecek ahlaki meseleler olarak kurgulanmaktadır. Modern çağda Batı kültüründe gerçekleşen muazzam modern sekülerleşme, başka alanlarda olduğu kadar cinsel ideolojide de etki göstermiştir. Cinselliğe dair doğa bilimleri ile toplumsal cinsiyete dair toplumbilimlerinin üretilmesi, bu gelişimin teorik çehresini oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve cinselliğin sekülerleşme

döneminde her kesimden insan söz sahibi olmaya çalışmış olsa da, sekülerleşmiş söylemlerin inşa edilmesinde hegemonik konumda bulunanlar, doktorlardır. Foucault'ya göre, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte birey, siyasal iktidar için göz ardı edilemeyecek kadar değerli bir kaynak haline gelmiştir. Bedenlerin denetimli bir biçimde üretim aygıtına sokulması ve nüfus olaylarının ekonomik süreçlere göre ayarlanması kapitalizmin vazgeçilmez unsurlarındandır. Özellikle on dokuzuncu yüzyıldan sonra tıp, psikiyatri, fuhuş, pornografi aracılığıyla bir yandan hazın analitik olarak azalması, öte yandan hazı denetleyen iktidarın çoğalmasıyla bağlantılı olarak iktidarın tahakkümü artmıştır. Bu döngüde haz ve iktidar birbirini izler, karıştır ve kıskırtır (Foucault, 2010, s. 29-31).

1960'lı yıllardan itibaren Fordist sistemin baskı ve rutinliği, evliliklere de sirayet etmiş bulunmaktadır. Batının refah toplumlarında başlayan ayaklanmalar ve cinsel devrim olarak adlandırılan hareket ile fordizmin tikanıklık yaşamasının aynı döneme denk gelmesi tesadüf değildir. Kapitalizm kendi içine doğru sıkışmış ve var olan ahlak da demode olmuştur. 1968 isyanı ile birlikte cinsel özgürlük hareketleri somut bir pratik halini almıştır ve tabular esnemeye başlamıştır (Caner, 2015, s. 25). Amerika'da 1970'lerde ve 1980'lerde cinsel liberallere ve cinsel sapkınlara karşı kampanya yaparak cinsel muhafazakârlık için bir gündem oluşturulmasını sağlayan Yeni Sağ'ın başarısı, cinsellikle ilgili siyasi hareketlilik yarattı. 19. yüzyıl boyunca toplumda birçok grup için evlilik bağlarının oluşumu ekonomik değer yargılarından farklı düşüncelerle temellendirilmiştir. Romantik aşkın kavramları önceleri burjuva gruplarında hâkim olsalar da, toplumsal düzenin çoğuna sızdılar. "Romantik davranmak", flörtle eş anlamı oldu ve "aşk romanları" büyük bir kitleye erişen ilk edebiyat biçimi oldu. Romantik aşk ideallerinin yayılması, evlilik bağını daha geniş akrabalık ilişkilerinden koparıp ona özel bir anlam veren bir etken oldu. Kocalar ve karıları giderek artan bir teşebbüste işbirliği yapan kişiler olarak görüldüler ve buna çocuklarına karşı sorumluluklarından bile daha öncelikli bir şey olarak bakıldı. Neredeyse tüm modern- öncesi kültürlerin özelliği olan geniş ailelere sahip olma baskılarının, yerlerini aile nüfusunu bir hayli azaltma eğilimlerine bırakmaları da cinsellik açısından önemli sonuçlar yaratmıştır. Böylece görünürde masum bir demografik istatistik olan bu uygulamayla cinsellik konusunda tarihsel bir tetik çekilmiş olmuştur. Kadın kitle nüfusu için cinsellik,

hamilelik ve doğum döngüsünden ilk kez koparılmıştır. Ailenin küçülmesi, modern korunma yöntemlerinin kullanılmaya başlanmasının bir şartı olduğu kadar sonucudur da. Tabi ki doğum kontrolünün uzun zamandır, çoğu kadın olan taraftarları vardı, ama aile planlaması hareketinin 1. Dünya savaşı sonuna kadar birçok ülkede yaygın bir etkisi olmamıştır. Etkili korunma, hamileliği kısıtlama yeteneğinin artmasında daha fazla anlam ifade etmektedir. Etkili korunma, yukarıda belirtilen aile büyüklüğünü etkileyen diğer etkenlerle birleşerek, kişisel hayatta derin bir geçiş dönemi yaşandığının işaretini vermiştir. Kadınlar için –kısmen farklı bir anlamda erkekler için de – cinsellik muhtelif yönlerde biçimlendirilmeye açık, işlenebilir bir şey, bireyin gizil bir “özellik” haline gelmiştir. Cinsellik, seksin üreme ihtiyaçlarından kademe kademe ayrışmasının parçası olarak doğmuştur. Üreme teknolojilerinin daha da geliştirilmesiyle de, bu ayrışma bugün tamamlandı. Artık hamilelik suni olarak engellenmekle kalmayıp suni olarak üretilebilir hale geldiği için, cinsellik nihayet tümüyle özerkleşmiştir. Üreme, cinsel etkinlik olmadan da sağlanabiliyor; bu artık tamamen bireylerin ve birbirleriyle olan ilişkilerinin bir niteliği haline gelen cinsellik için nihai özgürleşmedir. Üreme, akrabalık ve neslin devamıyla asırlık bütünleşmişlikten kurtulmuş bir plastik cinselliğin yaratılması, son otuz kırk yıldaki cinsel devrimin ön şartıydı. Cinsel devrim iki temel ögeyi içeriyordu. Birisi kadınların cinsel özerkliğindeki devrimdir. Erkek cinselliği içinde derin sonuçları olan ama daha çok bitmemiş bir devrim. İkinci öge, erkek ve kadın homoseksüelliğinin yayılmasıdır (Giddens, 2010, s. 31).

Batı toplumlarında bu tür gelişmeler yaşanırken, Müslüman ülkeler cinsellik konusunu nasıl ele almışlardır? Batı’da yaşanan cinsel devrim Müslüman ülkelerde neden karşılık bulamamıştır? Müslüman ülkelerde cinsellik alanında değişimler söz konusu mudur? soruları cevap aranması gereken sorulardır. Müslüman toplumların cinselliği ele alış şekillerini çerçevelemek çok kolay değildir. Din, kutsal kitabıyla sınırla kalmayıp, çok çeşitli sözlü kaynakla beslenmektedir. Aynı zamanda çok geniş bir coğrafyaya yayılmış olduğu için, çeşitli kültürel yapılarla birlikte farklı uzlaşmalara ulaşmaktadır. Türkiye’de dâhil olmak üzere, Müslüman toplumların büyük çoğunluğunda, kadın bedeni ve cinselliğini aileye, aşirete ve topluma ait gören erkek egemen toplum anlayışı egemendir.

Laikleşme süreçleriyle bağlantılı olarak, sanayileşmiş Batı’da, Türkiye’de ve üçüncü dünya ülkelerinin bazı bölgelerinde yaygın bir liberalleşme yönelimi ve buna bağlı olarak bireysel farklılığa duyulan hoşgörüde bir artış ve cinsel çeşitliliğin tanınması bulunmaktadır. İnsanlar doğum kontrolü, kürtaj, boşanma, evlilik öncesi cinsellik, evli olmayan çiftlerin birlikte yaşaması, eşcinsellikle ilgili kabul edici olmaya başlamışlardır. Kadın cinselliğinin meşruluğuyla ilgili yeni bir onaylama söz konusudur. Tüm bu gelişmelerin gerçek davranış üzerindeki etkisini ölçmek daha zordur. Bu çalışma bu bağlamda, bu gelişmelerin tezahürlerini bulmayı amaçlamaktadır.

2.2. KURAMSAL TARTIŞMA

Biyo-iktidar kavramı, bilgi/iktidar kuramının günlük hayattaki tezahürlerindendir. Cinsellikte, bu kavramın sızdığı, uygulandığı ve tertibat haline geldiği en önemli alanlardandır. Cinsellik insan faaliyetlerine anlam veren farklı toplumsal pratiklerin, toplumsal tanımların ve kendini tanımlanmanın, tanımlama ve düzenleme gücüne sahip kişiler ile bunlara direnen kişiler arasındaki mücadelenin sonucudur (Weeks, 2016, s. 31). Cinselliğin çeşitli yansımaları vardır; toplumun temel yapı taşlarından aileyi oluşturmak, demografik sürece katkıda bulunmak, ekonomik faaliyetlerle ilgili olmak, haz ve arzu nesnesi olmak, söyleme dönüşme potansiyeline sahip olmak, siyasal işlemlere konu olmak, ahlaki ya da sorumlu kılma amacıyla girilen ideolojik kampanyaların öznesini oluşturmak, tıbbileştirilmeye müsait olmak gibi (Kurutkan ve Erdoğan, 2005). Biyo-iktidar ile tarihte ilk kez, biyolojik olan siyasal olanda yansıma bulur. İktidarın modern biçimi olan biyo-politika “nüfus” olarak kavradığı herkesin, rıza üretimini sağlamak ve verimliliğini artırmak için icat edilmiştir. Böylece iktidar, toplumu kuşatmak yerine doğrudan hayatın içine inmenin yolunu bulmaktadır. İşgücü, doğurganlık, ölüm, arzu ve hazlar biyo-politikanın konusudur. Mahrem olarak adlandırılana müdahil olmaya can atan muhafazakâr iktidarın teknolojisi konumunda olan biyo-politika, etik kurucusu konumundadır (Caner, 2015, s. 58).

Cinselliğin toplumsal yapısı, duygularımız, arzularımız ve ilişkilerimizin içinde yaşadığımız toplum tarafından şekillendirildiği karmaşık ve çoklu biçimleri anlatır (Weeks, 2016, s. 28). Cinsellik önemli ölçüde sosyokültürel kalıplara bağlıdır.

Fakat cinsellik tam anlamıyla bir toplumsal adlandırma meselesi midir? Erkek ve kadın arasındaki rollerin değiştirilebilmesi mümkün müdür? Cinsel doğamız plastik midir? Genel olarak bu konuyla bağlantılı olarak ne olmadığını kesin bir şekilde biliyoruz; cinsel doğamız sonsuza kadar sabit, biyolojik olarak belirlenmiş ve değiştirilemez şeylerdir. Toplum ana kuvvet olarak görünmekle birlikte, bireylerin o toplumun doğru bir şekilde işlemesi için gerekli özelliklerin üzerinde basılı olduğu boş sayfaları tabula rasa olduklarını farz etmeliyiz. Toplum, üreme, beslenme, ev işleri ve cinsellik isteklerini gerçekleştirmek için cinsiyete bağlı bir işbölümüne girmiştir. Hatta tam olarak bu bölümlere uymayanlar için boşluklar oluşturmak ve kendinden bekleneni yapmamanın etkileri hakkında toplumun geri kalanına bir uyarıda bulunmak için olağandışı ve damgalanmış roller yaratır. Ancak topluma bilinçli bir irade bahşeden tüm teorilerle ilgili bir sorun vardır; insanların öznel iradeleri ve faaliyetleri ne zaman devreye girmektedir? (Weeks, 2016, s. 73)

Cinselliğin ne olduğu ya da nasıl olması gerektiğine yönelik inancımız, ona karşı tepkilerimizi biçimlendirir. Bu nedenle, cinselliğe verdiğimiz özel anlamları savunduğumuz kontrol biçimlerinden ayırmak zordur. Cinselliği tehlikeli, rahatsız edici ve asosyal görürsek, sıkı, otoriter düzenlemeler öneren ahlaki ve politik konumları muhtemelen kucaklarız. Bu “mutlakîyetçi konum” olarak adlandırılmaktadır. Diğer yandan arzu güçlerinin temelde iyicil, yaşam kalitesini yükselten ve özgürleştirici güçler olduğuna inanırsak özgürlükçü bir duruşu desteklemek için rahat, hatta radikal bir değerler dizisi benimseme ihtimali artar. Bu iki aşırı konum arasında bir yerde, üçüncüsü yer alır: Belki de cinselliğin iyi mi kötü mü olduğu konusunda daha az kesindir; ancak ahlaki otoritenin ve aşırılıkların kötülüklerine ikna edilmiştir. Bu da çoğulcu ya da liberal konum olarak adlandırılabilir. Bu 3 yaklaşım farklı kültürlerde uzun zamandır mevcuttur. Günümüzde hala cinsellik ve politikayla ilgili mevcut tartışmaların çerçevesini belirlemektedir. Tarihsel olarak mutlakîyetçi konumun varisi kategorisinde yer almaktayız. Bu görüş, cinselliğin yıkıcı güçlerinin keskin hatlı, karmaşık biçimde belli bir sosyal kurum grubu içerisine yerleştirilmiş bir ahlakla kontrol edilebileceği fikrine dayanmaktadır. Hristiyan Batı ve Müslüman doğu da. Kadınların cinsiyet devrimi ve ailevi ilişkilerdeki önemli değişikliklerle bağlantılı olan doğum

kontrolüne ve kürtaja erişimi mutlakiyetçi, geleneksel değerleri altüst etmekteydi ve buna karşı konulmalıydı. Saldırgan cinsellik, mevcut düzenin zorbalığından kurtulma, cinsel gelenek olarak dayatılan insan, beden ve cinsellik arasındaki sınırları yıkmaya yoludur. Bu noktada savunucuları, cinselliğin iyi ve sağlıklı olduğuna inanmakta ve bunun kapitalizm tarafından engellendiğine inanmaktaydı. Fourie, Carpenter, Reich ve Marcuse gibi öncülere uzanan sosyalist gelenekle yakın ilişkileri söz konusuuydu. Böyle bir politik özgürlükçülük, 1960ların sonunda cinsel politikanın geliştirilmesinde büyük etkiye sahiptir. Mutlakiyetçi ve özgürlükçü geleneklerle ilgili sorun, cinselliğin ne olduğuna dair temelde özcü olan görüşleri kanaksamalarıdır.

Cinsellik yalnızca toplumdışı ve karşıtı güçlü bir kuvvet olarak değil, kendi ahlakını simgeler gibi görünen doğal bir kuvvet gibi gözükmektedir. Bu bakımdan birbirlerinin aksileridir. Pratikte tüm toplumsal teoriler toplumsal ilişkilerin karmaşıklığını, günlük hayatlarımızı onların aracılığıyla düzenlediğimiz “çoklu gerçeklikleri” doğruladığını görmekteyiz. Toplum birbiriyle uyumlu belirleyici etkenler seti tarafından hükmedilen bir bütün değil, muhakkak bir a priori bütünlüğü olmayan ve gerçek ilişkileri olduğu gibi kabul edilmekten ziyade, aydınlatılması gereken karmaşık bir kurumlar, inançlar, alışkanlıklar, ideolojiler ve sosyal pratikler ağıdır. Toplumsalla ilgili bu görüşü cinsel eyleme dönüştürsek eğer, cinsellik olarak tarif ettiğimiz şey, cinselliği ve uygun cinsel davranışları neyin meydana getirdiği hakkında her biri farklı bir görüş benimseyen bir toplumsal ilişkiler karmaşası vasıtasıyla oluşturulduğunu görürüz. Foucault için cinselliğin icadı, modern toplumsal kurumların oluşumunda ve pekiştirilmesinde rol oynayan belirli bağımsız süreçlerin parçasıdır. Foucault’nun (2010, s. 107) belirttiği gibi cinselliğin modern cihazı “söylemler, kurumlar, mimari düzenlemeler, kurallar, yasalar, idari tedbirler, bilimsel ifadeler, felsefi öneriler, ahlak, falantropi vb.” dâhil olmak üzere heterojendir. Tüm bunların hepsi cinsellik olarak tanımladığımız şeyi oluşturmaktadır; ancak hepsi aynı şeyi söylemez ve söyleyemez veya aynı şekilde bize hitap edemez. Aile yaşamı modeller sunar. Okullar, açık mesajlar verir. Akran grubu değerlendirmesi, toplumsal sapkınlıklara karşı bariyerleri korur. Flört, ilk cinsel birliktelik, hatta cinsel şiddet bölünmeleri teyit etmekle birlikte cinsel stereotipleri belirler. Partner arzusu ve seçimi, normallik yolunu veya Ortodoks

olmayan davranış şeklini güvence altına alır. Medya temsilleri, arzu edilen kimlik imajlarını oluşturur. Dini ve ahlaki ve politik ilişkiler, yetişkin yaşam biçimlerinin düzenlenmesine yardımcı olur (Weeks, 2016, s. 80).

2.2.1. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak Din

Cinselliğin şekillenmesi ve cinsel davranışların düzenlenmesi, her toplumda belirli, sosyo-ekonomik, siyasi, kültürel ve dini şartlara göre değişiklik gösterir. Bu faktörler -yasal ve dini kurallar ve tabular, siyasi ve ekonomik durum, kolonileşme süreçleri, kültürel betimlemeler ve semboller, teknolojik gelişmeler ve başka birçok faktör- cinsel arzuların, hazzın, yaşantıların biçimlenmesinde rol oynar. Cinsellik, insanın şekillendirilmeye en yatkın özelliklerinden biridir ve toplumlar, cinselliği kendi hedeflerine göre uyarlamak için, bazen bireylere büyük zararlar vermek pahasına bu durumdan her zaman faydalanmışlardır. Cinsel yaşamı düzenlemekle ilgili resmi yöntemler, dinin önemine, devletin değişen rolüne, evlilik biçimini düzenleyen ahlaki bir mutabakatın varlığına ya da yokluğuna, boşanma oranları ve cinsel açık görüşlülüğe bağlı olarak zaman zaman değişiklik gösterir. Sanayileşmiş ülkelerde son yüz yılın en kritik değişimlerinde birisi, kiliselerin ahlaki düzenlemelerinden tıp, eğitim, psikoloji, sosyal hizmetler vasıtasıyla daha laik bir düzenleme biçimine geçiştir. Bu tam olarak dinin ortadan kaldırılması anlamına gelmemektedir. Geç sanayileşen toplumların görünüşteki laikleşmesi inanç tabanlı müdahalelerin önemini bir bakıma arttırmıştır, çünkü bu toplumlar geleneksel değerlerin sarsılması olarak gördükleri şeylere tepki vermektedir

Farklı coğrafyalarda yüzyıllar boyunca cinselliğe farklı anlamlar atfedilmiş olsa da, Hristiyanlık da Müslümanlık ve Musevilikte de ortak olan cinsellik üzerindeki denetimdir. Murdock'a göre (1965, s. 273) toplumlar, cinsel içgüdüğü düzenleme şekillerine göre ikiye ayrılmaktadırlar. Bazı toplumlar cinsel kurallara riayet edilmesini "toplumsallaşma süreci sırasında cinsel yasakların güçlü bir şekilde içselleştirilmesiyle sağlarken, bazı toplumlar da bunun için, "kaçınma kuralları gibi dışsal önlemler" e başvurumaktadırlar. Çünkü bireylerin cinsel yasakları içselleştirmesini başaramazlar. Murdock, batı toplumlarını ilk gruba alırken, örtünmenin olduğu toplumları ikinci gruba almaktadır.

Batı'da Antik Çağ döneminde cinsellik için önemli bir özgürlük alanı varken, Hristiyanlığın yayılmasıyla birlikte kilisenin söylemleri doğrultusunda cinsellik denetlenmeye başlanmıştır. Tek tanrılı dinler çoğunlukla kadın cinselliğini denetleme üzerinden kurgulanmıştır. İktidar ve dinler bilinmezden ve bilinmez in ufkundan korkmalarından dolayı denetim alanı oluşturmak durumundadırlar, bunu da en kolay yoldan en küçük toplumsal birim olan aile üzerinden yapmaktadırlar. Aile kurumu içerisinde cinsellik, cinsiyet rolleri, toplumsal yapıların tezahürlerini görmek ve denetim alanı oluşturmak en kolaydır. Batıda Hristiyanlık ve kilise öğretilerinin tahakküm alanını genişletmesiyle beraber kadınlar için özellikle bekâret, toplumsal bir erdem ve ardından zorunlu bir durum halini almıştır. Hristiyan öğretilerinde evli çiftler için cinselliği denetleyen uygulamalar mevcuttur; anal ilişki, adet zamanında ilişki, pazar günü ilişki, büyük perhiz ve oruç günlerinde ilişki, havarilerin doğum günlerinde cinsel ilişki cezaları getirmektedir.

İslami öğretilerde hem kadınların hem erkeklerin cinsel güdülerini ve cinsel doyum hakkı olduğu kabul edilmiştir. İslami öğreti cinsel haz konusunda hem kadına hem erkeğe hak tanır fakat bu hazın meşru olabilmesi için İslami evlilik şartı gerekmektedir. Evlilik öncesi bekârete verilen önem, çoğu Müslüman toplumda, hatta yoğun modernizasyon sürecinden geçmiş olanlar dahi, erkek egemen namus anlayışının temelini oluşturmaktadır (İlkkaracan, 2014, s. 17- 26). İslami öğreti de Hristiyan öğretilerde olduğu gibi kadın cinselliği ve denetimi üzerine yoğunlaşmaktadır. İslamiyet için cinsellik etkin bir tehlike odağı ve potansiyel kargaşa unsurudur, bu nedenle denetlenmesi ve meşrulaştırılması gerekmektedir. İslam dininin Müslüman toplumlarda çok çeşitli yorumlamaları olsa dahi birçoğunun ortak paydası, kadın cinselliği üzerine denetim arzusudur. İslamiyet kadın cinselliğini birçok kaynakta aktif olarak görse de bu aktiflik erkek üzerinden kurgulanmaktadır. Kadının zevki ve tatmini erkeğin tahakkümüne bırakılmıştır. Erkek kendi tatmini öncesi karısının tatminini sağlamalı ve cinsel birlikteliği ona haber vermelidir. Yani kadının cinsel olarak istek duymasından ziyade erkeğin isteği ön plandadır. Bu konuda örneğin, Gazali kadının cinselliğine yönelik olarak

ise, erkeklere çeşitli durumlar tavsiye etmektedir. Gazali peygamberin hadisinden hareketle;³

“Aranızdan hiçbir hayvanların yaptıkları gibi kendisini karısının üzerine atmamalıdır. Birleşme öncesinde sizinle onun arasında bir haberci olmalıdır insanlar sordular : “Nasıl bir haberci?” Peygamber cevap verdi : “ Öpüşmeler ve sözler.”

Gazalinin teorisine göre, toplumda sosyal düzenin sağlanması, kadının yalnızca kocasıyla ilişki kurduğu zaman ve diğer erkekleri ilişki için kışkırtıp fitne yaratmadığı zaman mümkün olur. İslamiyet’te özellikle en tehlikeli kadın türü olarak, cinsel ilişki deneyimi olan kadın gösterilmektedir (Mernissi, 2014, s. 50). *“Evli kadınlar cinsel arzularının karşılanmaması haline tahammül etmekte daha çok zorluk çekerler. Özellikle, kocası yanında olmayan evli kadınlar, erkekler için bir tehdit oluşturur: “kocası olmayan evli kadınların yanına gitmeyin. Çünkü Şeytan nefsinize girer ve vücudunuza kan basar.”*(Tirmizi, t.y., s. 413).⁴

Müslüman toplumların, yakın tarihte Batı’da gerçekleşen türden bir cinsel devrimden çok uzak oldukları, ayrıca son on yıllarda yükselişe geçen İslami sağın, cinselliği özellikle kadın cinselliğini kontrol etmeyi, ideolojisinin temeline yerleştirdiği ve bu amaca ulaşmak için yeni yöntemler geliştirdiği gerçektir (İlkkaracan, 2014, s. 7). Müslüman hareketlerin bir dizi ortak özelliği vardır; ilk olarak inancın temellerine ve modern alışkanlıkların üzerine gölge düşürmediği bir geleneğe dönüş talep ederler. İkinci olarak, tek hakikate kendilerinin sahip olduğunu inanmaktadırlar. Kendi görüşlerine hâkim olmayanların İslam’ı tehlikeye attığına inanmaktadırlar ve bu inanış, baskıyı meşru kılma yolunda onlar için bir temeldir. Üçüncü olarak, kendi görüşlerini yaymak adına iktidar arayışları mevcuttur. Müslüman harekete göre, esas kimlik cemaati ümmettir ve diğer bütün kimlik biçimleri (ulusal, etnik, mesleki vb.) geçersizdir. Son olarak kadınların otonomi elde etme çabaları Batılı, gayri İslami olarak ele alınmaktadır (İmam, 2014, s. 85). Sınırsız ümmet anlayışlarına uygun olarak, (İngiltere ve Fransa gibi ülkelerdeki azınlık toplumları dâhil, Afganistan’dan Güney Afrika’ya ve İran’dan

³ Al- Ghazali, Revivification, s.50.

⁴ Ebu İsa et- Tirmizi, Sünenü’t – Tirmizi, S.419, B:17, H:1172

Bangladeş'e) bütün Müslüman toplumlardaki hareketler, toplumsal cinsiyet ilişkilerine ve cinselliğe dair görüşlerinde çarpıcı bir tutarlılık sergilemektedirler. Bu görüşlerde yaygın olarak dile getirilen bir varsayım, aralarında aile bağı olmayan bir kadın ve bir erkeğin yalnız kalmaları halinde meşru olmayan cinsel ilişki kuracakları yönündedir. Bu dizginlenemez cinsellik, ahlaksal ve toplumsal düzen için tehlikelidir. Bu düşünceye göre herhangi bir ahlaksızlığın kaynağı, kadın cinselliğine bağlanmaktadır. Bu nedenle, kadın ve cinselliğinin denetlenmesi yönünde doğum kontrolü, kürtaj, doğum oranları gibi devlet politikaları üretilmektedir. İslami düşüncenin kadınları temel alan bu ideolojisinin temel amacı, toplumsal yaşamı düzenleme ayrıcalığını egemenliği altında alarak siyasi gücünü artırmaktır. Kadın bedeni ve cinselliğini çatışma konusu haline getirerek egemen ataerkil anlayışı desteklemeye ve var olan erkini korumaya çalışmaktadır.

2.2.2. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak: Aile ve Eğitim

Akrabalık ve aile sistemleri, diğerleri arasında en temel ve değişmez biçim olarak görünmektedir. Aile; toplumsal cinsiyet rollerinin ve cinsel sosyalleşmenin yaşandığı ilk kurumdur. Aile biçimleri, evlilik ve boşanmayı düzenlemek veya aileyi sosyal refah veya vergi politikalarıyla desteklemek için ekonomik ve toplumsal etmenleri inançlar, miras kuralları, devlet müdahaleleriyle şekillendirilmekte ve gerekli hallerde yeniden biçimlendirilmektedir (Weeks, 2016, s. 34). Tüm bunlar cinsel hayatın muhtemel biçimini etkiler: evlilik oranı, evlilik yaşı, üreme adedi, çoğalmaya yönelik veya heteroseksüel olmayan cinselliğe karşı tutumları, birlikte yaşamının kabul edilmesi, tek ebeveynlik vb. İktidarların en önemli denetim noktalarından birini aileler oluşturmaktadır. İktidar söylemleri ailenin çerçevesini, tanımını, aile birliğin hangi koşullarla hangi yasalar aracılığıyla kurulacağına kadar belirlemektedir. İktidar, aile, evlilik ve cinsellik arasında kurduğu siyasal bağ üzerinden bedene yönelik söylemlerini oluşturmaktadır. Evliliğin kendisi devlet tarafından tanımlanmış, düzenlenmiş ve belirli ölçülerde dayatılmış hukuki bir eylemdir (Connell, 2016, s. 195)

Aileler geniş toplumsal ilişkiler tarafından şekillendirilir. Aile biçimleri, ekonomik güçleri ekonomik değişiklerin neden olduğu sınıfsal ayrımlar, kentleşme derecesi, hızlı sanayi ve toplumsal değişiklikler, uluslararası hareketlilik, diasporaların etkisi, hatta seks turizmi ve ekonomik göçle değişebilir (Weeks, 2016, s. 35). Siyasi

söylemlerin minimalist modeli olarak aile, bir toplumun toplumsal cinsiyet rollerinin, kadınlık ve erkeklik kavramlarının, cinsel kimlik rollerinin içselleştirildiği ilk kurumdur. Aile kurumu doğumdan itibaren biyolojik olarak verilen cinsiyetin inşasını oluşturarak toplumsal cinsiyeti yaratmaktadır. Aile kurumu temelinde kadın, ideal bir eş ve sevecen bir anne kurgusu üzerinden kurgulanmaktadır. Tarihin hiçbir döneminde kadınlar için kamusal- özel alan ayrımı kalkmamıştır. Modern annelik mitosu, batılı refah toplumlarında gittikçe artan oranda yerleşim bulmuştur. Batılı orta sınıfın mutlu aile tablolarını, önünde mutfak önlüğüyle çocuklarını kucaklayan mutlu anneler ile işten yeni dönmüş gazetesini okuyan babalar oluşturmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, kadın özel alanda annelik rolü üzerinden sembolleştirilirken, kamusal alanın sahibi erkek gazetesini okuyarak aileyle ve çocukla mesafesini korumaktadır. Bu mutluluk tablosu ve sarsılmaz olarak görülen statüko, işçi hareketleri, öğrenci hareketi ve feminist hareketlerin saldırısına uğrar. 1960’lardan başlayan cinsel özgürlük hareketi ile ise, kadın özel alandan, eş ve annelik rolünden sıyrarak kendi bedeni üzerinde söz hakkını elde etmeye çalışır. 1980’lerden günümüze hâkimiyetini sürdüren muhafazakâr ideoloji yine kadını aile içerisine hapsederek disipline etmeye çalışır. Fakat bu sefer kadın kamusal alandan tamamen soyutlanmaz, düşük ücretlerde ve statülerde dilerse annelik ve eş rolüne engel olmadığı sürece kamusal alanda varlığını sürdürebilir. Müslüman toplumların çoğunda ülkemizde de olduğu gibi kadın bedeni ve cinselliği, aileye, aşirete ve topluma aittir. Bu durum devlet politikaları ve yasalarla da kendini göstermektedir. Bunun en görünür örneklerinden biri, Ortadoğu ve Türkiye’deki ceza kanunlarıdır. Birçok Ortadoğu ülkesinde olduğu gibi, Türkiye’de 1926’dan beri yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu’nda kadın bedeni üzerinde erkeğe, aileye ve topluma tasarruf veren bir zihniyet hâkimdir. Örneğin, kadınların maruz kaldığı en kötü şiddet türlerinden biri olan tecavüz, TCK’da “kişilere karşı suçlar” altında değil, “adab-ı umumiye ve nizam-ı aile aleyhine cürümlar” başlığı altında sınıflandırılmıştır (TCK, 1926, s. 9021). Yani görüldüğü gibi kadının başına gelebilecek en kötü deneyimlerden biri olan tecavüz, aileye karşı işlenen bir suç olarak nitelendirilir. Bunun iki türlü ele alımı mevcuttur, ilk olarak kadının bedeni ve cinselliği bireye değil topluma ve aileye aittir.

Cinsellik algısı, toplumsal cinsiyet rolleri sosyalizasyon sürecinde inşa edilen kavramlardır. Erkeklik kavramı, güç ile ilişkilendirilerek tanımlanmaktadır (Özbay, 2012, s. 189). Erkekler, cinsiyet ve cinsel kimlik rollerinin oluşmasında en büyük savaşı cinsellik üzerinden vermektedirler Erkeklerin bedeni, tıpkı kadınlarda olduğu cinselliğin bir iktidar alanıdır (Odabaş, 2013, s. 209). Daha bebeklik yaşlarından itibaren üreme organları onların en önemli değer ve övünç kaynaklarıdır. Burada ilk akla gelen soru; kamusal alanın sahibi erkekler üzerinde denetim mekanizmaları ne yönde işlemektedir? sorusudur. İlk olarak, erkeklik güç ve cinsel deneyim üzerinden kurgulanmaktadır. Ataerkil kültür içerisinde erkek her zaman duygusal olarak mesafeli, rasyonel ve mantıklı, fiziksel olarak ise kaslı ve cinsel olarak sürekli istekli, bilgili ve deneyim sahibi olmalıdır. Kurumlar bazında erkekliğin denetimini sağlayan en önemli kurumlardan biri de askeriye'dir. Nasıl ki ataerkil kültür içerisinde doğum yapmayan kadın "tam kadın" olarak nitelendirilmiyor ise, askerliğini yapmamış erkek de "tam erkek" olarak nitelendirilmemektedir. 1980'lerde ve 90'ların büyük kısmında yüksek puanlı öğrencilerin yoğun ilgi gösterdiği askeri akademiler bugün daha mütevazı bir tercih görünümünü çizmektedir. Bu eğilimin önemli bir nedeni, küreselleşme ve iletişim kolaylığının sağlandığı, dünyadan haberdar olma halinin yanı sıra, Özbay'ın da belirttiği gibi en kuvvetli sebep, ordunun elverişli bir gelecek, kariyer ya da hayat seçeneği olmamasına bağlıdır (Özbay, 2013, s. 190). Bugün idealize edilen neoliberal erkeklik değerleri, esnek bir örgüt yapısının içinde hızlı ve stratejik terfiyi, en uç noktada bireyciliği, para odaklı düşünce ve duygusal yapıyı talep etmektedir. 1990'lı yılların militarist yapısından günümüze doğru evrilen hegemonik erkeklik olarak sunulabilecek neoliberal erkeklik modeline göre, beyaz yakalı, geliri belirli bir seviyenin üzerinden olan, kendi evi ve arabası olan/ alabilecek konumda olan, çalışan bir kadınla birlikte olan ve yüzeysel düzeyde cinsiyet eşitliğine inanan şekilde idealize edilmektedir. Bir başka deyişle orta sınıf erkekliği olarak da tanımlanmaktadır (Özbay, 2013, s. 194). Tüketici kültürünün de etkisinde kalarak toplumsallaşan yeni orta sınıfın romantik ilişki pratikleri cinsel temelde şekillenmekte, cinsel- mahrem ilişkileri evlilik kurumundan uzaklaşmakta ve geleneksel değerlerden hızla uzaklaşarak, aile, evlilik gibi kurumların değişimlerini ve çözülme süreçlerini hızlandırmaktadır (Özyeğin, 2011, s. 158).

2.2.3. Cinsellik Algısında Bir Etmen Olarak: Medya ve İktidar

Politik olan ile cinsel olan arasında sıkı bir bağlantı vardır. İnsanların beden imgeleri ve benlik imgeleri, ne yazık ki sömürü tarihi boyunca gücü elinde tutanların kurnazca kullandıkları alanları oluşturmaktadır. Tarihsel bağlamda ele alındığında cinsel ilişkiler, sınıf mücadelesinin temellük ettiği ve üzerinde kendini ifade ettiği bir alandır (Mernissi, 2014, s. 113).

Cinsellik tarihin her döneminde, her uygarlıkta iktidarlar tarafından bir tertibat sağlama aracı olarak görülmüştür. Foucault'ya göre cinsellik, iktidarın etki ve denetim mekanizması olarak ele alınmaktadır. Foucault'ya göre 19.yüzyıla kadar iktidarın amacı, cinselliği kullanarak disiplin sağlamaktır. Disiplinci iktidar, normal ve sapkın davranışı tarif ederek yaptırıma tabii kılmaktadır. Disiplinci iktidar da ceza yoktur, beden eğitilir ve gözetim altında tutulur (Foucault, 2014, s. 145-147). 19. yüzyıldan itibaren ise iktidar cinselliği kontrol aracı olarak kurgulamaktadır. Foucault'ya göre (2010, s. 13) kapitalizmin gelişimiyle birlikte bedenler iktidarlar için göz ardı edilemeyecek kadar önemli ve değerli konuma gelmiştir. Bedenlerin denetimli bir şekilde üretim aygıtı içinde yer alması ve bir güç kıstası olarak nüfusun ekonomik süreçlere bağlı olarak kurgulanması kapitalizmin vazgeçilmez unsurlarını oluşturmaktadır. Modern kurumlar bizi, sundukları faydalar için bir bedel –artan baskı- ödemeye zorlarlar. Foucault, modern toplumsal hayatı sadece hapishanenin ve tımarhanenin değil, firmalar, okullar, hastaneler gibi diğer kurumların da özelliği olan, “disipliner iktidarın” doğuşuyla zımnen bağlantılı görmektedir. Disipliner iktidar kendiliğinden, arzusunun kışkırtmasına göre hareket edemeyen faaliyetleri kontrollü ve düzenli olan “uysal bedenler” üretir (Bilgin, 2016, s. 230).

Modern devletler ve kurumlar, nüfusların uzam ve zaman içinde çok titiz bir biçimde kontrol edilmesine bağlıdır. Birçok farklı şekil alan ve birçok farklı toplumsal pratikler ve ilişkiler vasıtasıyla gerçekleştirilen her yöne çekilebilir ve hareketli bir kuvvettir. İktidar tek bir kontrol mekanizmasıyla işlemez; egemenlik ve muhalefet, itaat ve direniş, düzenleme ve etkinliğe neden olan karmaşık ve örtüşen – genellikle zıt- mekanizmalar vasıtasıyla işler. İktidarın çok boyutlu olmasından çıkarılan sonuç, bireylerin kendilerine yönelen çeşitli söylem ve

güçlerle müzakere ettikleri için cinselliğin merkezindeki özelliğin karmaşık ve potansiyel olarak farklı olduğudur. Bireysel kimlikler genellikle birçok çelişkili dinamik tarafından ve bu dinamiklerin çakışmasıyla; sınıf, cinsiyet, etnik kimlik ve ırk, inanç, coğrafya, yaş ve nesil, yeterlik ve yetersizlik gibi dinamiklerle biçimlenmektedir. İhtiyaçlarımıza ve ihtimallere seslenen pek çok cinsel söylem, bu dinamikler tarafından şekillendirilmiş ve yeniden biçimlendirilmiştir. İktidarın modern biçimi olan biyo-politika “nüfus” olarak kavradığı herkesin, rıza üretimini sağlamak ve verimliliğini artırmak için icat edilmiştir. Böylece iktidar, toplumu kuşatmak yerine doğrudan hayatın içine inmenin yolunu bulmaktadır. İşgücü, doğurganlık, ölüm, arzu ve hazlar biyo-politikanın konusudur (Akgündüz, 2013, s. 9). Bu noktada gerçek zorluk, karmaşıklığın gündelik pratiklerinde kendi gösterdiği farklı biçimleri kavramaktır. Biyopolitikanın en önemli uygulama biçimlerinden olan cinselliğin çeşitli yansımaları şunlardır;

- ✓ Toplumun temel birimi olan aileyi oluşturmak
- ✓ Ahlaki ya da sorumlu kılma amacıyla ideolojilerin öznesini oluşturmak
- ✓ Haz ve zevk nesnesi oluşturmak
- ✓ Bedeni tıbbi müdahaleye açık hale getirmek

Foucault’ya göre iktidar ilişkilerinin en öne çıkan biçimi, devlettir (Foucault, 2014, s. 63). Devlet, bireyleri tahakküm yoluyla kurulmuş deneyimlerin öznelere haline getirip, bilinç yoluyla kendi dayattığı kimliğe bağlar ve bu yolla denetim altına alır. Devlet cinsiyete bağlı işbölümüne, göçün desteklenmesine, eşit fırsat politikalarına, ev ve okulların inşasına, ailenin düzenlenmesine kadar müdahil olmaktadır. Cinsel politikanın üretiminde bu bağlamda devlet biyoiktidarlar için büyük bir destektir (Connell, 2016, s. 189). Evlilik birliğinin kurulması ve ailenin tanımlanması devletin hukuki bir dayanakla desteklediği bir olgudur. Kimin kiminle, hangi koşullarda “ karı koca” olacağından öte kategoriler oluşturmak ve bunlar üzerinden kontrol mekanizmalarını sessizce işletmek biyoiktidarın asli amacıdır. Evlilik ve annelik gibi kurum ve ilişkilerin kurulması toplum nezdinde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturulmasına olanak tanımaktadır.

1960’lardan itibaren ortaya çıkan modernleşme, teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve bunlara bağlı ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler cinsellik alanında söylem

patlamasına yol açmıştır. İktidar söylemlerinin sorgulandığı bu dönem cinsellik alanında bir özgürlük alanı oluşturup Batı kültüründe cinsel devrimin yaşanmasına sağlamış olsa da akabinde antitezini de üreterek muhafazakâr söylemi de güçlendirmiş ve cinselliğin denetim mekanizmalarını değişime uğratmıştır. Müslüman ülkelerde, batıdaki türden bir cinsel devrim yaşanmamıştır. Ülkemizde ise, cumhuriyetin ilanıyla birlikte kadının kamusal alandaki yeri hakkında gelişmeler yaşanmış olsa da ataerkil ideoloji ve muhafazakâr söylem denetim mekanizmalarını hiçbir zaman kaybetmemiştir. Biyopolitik söylem bağlamında, cinselliğin denetiminde etkili olan belirli temalar vardır ve bu temalar kadın cinselliği ve bedeni üzerinden kurgulanmaktadır. Doğum kontrol politikası, çoğu kültürde cinsel denetimin temelini oluşturmaktadır. Geçtiğimiz on beş yılın en şiddetli çatışmalarından bazıları, “doğmamış çocuğu” koruma amaçlı muhafazakar kanat seferberliklerinin etkisi altında, kürtaajla ilgilidir. Muhafazakârlık, cinselliği evlilikle sınırlamak ister, her ne kadar muhafazakârlar artık evlilik içi seksi üreme veya haz üzerinde yoğunlaşması gerekip gerekmediği konusunda bölünmüş olsalar da, bu değişmez. Evlilik öncesi cinsel birliktelik ve birlikte yaşam, tek ebeveynli aileler iktidarın “aile” kurumu üzerinden yürüttüğü denetimi sekteye uğratmaktadır.

İktidarın kolluk kuvvetlerin bir diğeri de bilgi olarak tanımlanmaktadır. Söylem olarak üretilen bilgiyi benimseyen ve yayan kadar ona karşı çıkmayan herkes iktidarın ortağıdır. Kodlanmış bilgilerin tekrarı ise meşrulaştırmayı doğurmaktadır; “kadınların açık seçik kıyafetle erkekleri tahrik etmeye ne hakkı var gibi yargılar” iktidar söylemlerinin yaydığı bilginin normalleştirilmesinden başka bir şey değildir. Medya ve gazetelerin kullandığı dil de bu sosyal kodların meşrulaştırılmasında ve aktarılmasında aracı bir başka mecradır. Bu bağlamda medya, iktidarın bir organıdır. Ülkemizde, mevcut gücünü hiçbir zaman kaybetmeyen muhafazakârlık 1970’li yıllara gelindiğinde, medyada da oluşumlarını göstermeye başlamıştır. 1980’li yıllardan itibaren Türkiye kapitalizmin yeni stratejik tercihleriyle paralel biçimde basın endüstrisinin basın dışı sektörlerle bütünleşerek, yapısal bir dönüşüm sürecine girdiği gözlenmiştir. Bu dönüşüm sonucunda basın büyük sermaye gruplarının eline geçmiş ve geleneksel işlevini tamamen yitirmiştir. Büyük holdinglerin basın alanına girmeleriyle birlikte gazeteler, asıl işlevleri olan kamuoyunu doğru bilgilendirme, topluma eğitici ve kültürel hizmetler sunma gibi

kamusal yayıncılık amaçlarından uzaklaşarak, bağlı bulundukları holdinglerin, sektör dışı ilişkilerini güçlendirmek ve kârlılıklarını artırmak için kullandıkları birer ticari araç haline gelmişlerdir. Geline nokta, bu holdingler sadece gazete sahipliği ile yetinmemişler ve bünyelerine radyolar, televizyonlar, dergiler vb. katarak medya alanındaki etkinliklerini iyice pekiştirmişlerdir. Bu bağlamda medya, iktidar söylemlerini topluma aktaran konumda olduğu için, güç ilişkilerini kullanma çerçevesinde ele alınmalıdır.

3. BÖLÜM: VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

3.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

3.1.1. Katılımcılara Dair Bilgiler

Araştırmanın katılımcı grubunu, 1984-1996 yılları arasında doğan Y kuşağı oluşturmaktadır ve çalışma İzmir örneğini kapsamaktadır. Konunun “hassaslığı” ve “mahremliği”, aynı zamanda görüşmecilere ulaşmakta zorluk çekilmesi nedeniyle “kartopu” örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda örnekleme içinde kişiden kişiye ulaşılarak bilgiler elde edilmiş ve veriler zenginleştirilmiştir.

Tablo 2:

	KATILIM CI	CİNSİYET	MEDENİ DURUM	EĞİTİM	YAŞ
KATILIMCI 1	MEHMET	ERKEK	NİŞANLI	YÜKSEKLİSANS	28
KATILIMCI 2	KEMAL	ERKEK	BEKÂR	YÜKSEKLİSANS	24
KATILIMCI 3	SEMRA	KADIN	BEKÂR	LİSANS	27
KATILIMCI 4	MUSTAFA	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	26
KATILIMCI 5	RECEP	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	28
KATILIMCI 6	SACİT	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	23
KATILIMCI 7	SEVGİ	KADIN	BEKÂR	LİSE	24
KATILIMCI 8	AYLA	KADIN	BEKÂR	LİSANS	25
KATILIMCI 9	DERİN	KADIN	BEKÂR	YÜKSEKLİSANS	27
KATILIMCI 10	FERİT	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	26
KATILIMCI 11	RAİF	ERKEK	EVLİ	LİSE	31
KATILIMCI 12	HÜSEYİN	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	28
KATILIMCI 13	BEKİR	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	22
KATILIMCI 14	TUNCAY	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	27
KATILIMCI 15	LEYLA	KADIN	EVLİ	LİSANS	27
KATILIMCI 16	ÖZGE	KADIN	BEKÂR	LİSANS	24
KATILIMCI 17	DERYA	KADIN	BEKÂR	LİSANS	26
KATILIMCI 18	YONCA	KADIN	EVLİ	LİSANS	25
KATILIMCI 19	EBRU	KADIN	BEKÂR	YÜKSEKLİSANS	23

KATILIMCI 20	FAZİLET	KADIN	BEKÂR	LİSANS	25
KATILIMCI 21	BUSE	KADIN	BEKÂR	LİSE	22
KATILIMCI 22	AYŞE	KADIN	BEKÂR	LİSANS	27
KATILIMCI 23	FUNDA	KADIN	NİŞANLI	LİSANS	30
KATILIMCI 24	EMRE	ERKEK	BEKÂR	YÜKSEKLİSANS	27
KATILIMCI 25	CÜNEYT	ERKEK	BEKÂR	LİSANS	26

Görüşmeciler, 22-31 yaş aralığı arasında bir dağılım göstermekte ve toplamda 25 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların, 13'ünü kadınlar, 12'sini erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların hepsi şu anda İzmir'de yaşamakla birlikte 10 tanesi büyükşehir doğumlu, 8 tanesi şehir, 6 tanesi kasaba ve 1 tanesi köy doğumludur. Aynı zamanda, katılımcılardan yalnızca 3 tanesi lise mezunudur, geri kalanı ise en az üniversite mezunu ve bir meslek sahibidir. Katılımcıların 8 tanesi dini kimliğini Müslüman olarak tanımlarken, 9 tanesi deist/ateist/ agnostik olarak tanımlamaktadır. Geri kalanı ise bu konuda cevap vermek istemediklerini belirtmiştir. Görüşmenin ilerleyen kısmında 4 tanesi kendini Tanrı inancı olan fakat dinlere inanmayan olarak tanımlamış ve 2 kişi Seküler Müslüman olarak tanımlamıştır. Katılımcıların en çok zorlandıkları soru olan ideolojik görüş sorusuna en çok cumhuriyetçi yanıt verilmiş, ardından milliyetçi cevabı izlemiştir, katılımcıların 2 tanesi kendisini anarşist olarak kategorilendirmiştir. Takip edilen basın yayın organlarına verilen cevaplar arasında açık ara önde olan, Hürriyet, Milliyet, Sözcü ve Ahaber' dir.

Katılımcılara ilk olarak demografik sorular, aile tipleri, dini ve ideolojik görüşleri, takip edilen basın yayın organları sorulmuştur. Ardından cinsellik algısı teması altında evlilik öncesi cinselliğe bakış açıları, toplumsal cinsiyet rolleri, bekâret, ahlak ve cinsel pratikler hakkında sorular yöneltilmiştir. Son bölümde ise, egemen söylemin toplumsal yapıdaki tezahürleri ve cinsel politikaları ele alış ve uygulama pratiklerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların cinsellik, evlilik kurumu, namus, bekâret, ahlak, kürtaj ve cinsel politikalar hakkındaki anlamlandırmaları kuramsal çerçeveye bağlı kalınarak tartışılmaya açılmış ve bu alandaki önceki

çalışmalarda dikkate alınarak Y kuşağı temelinde değişim ve dnüşüm mekanizmaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.2. Katılımcılar Cinselliği Ele Alış Biçimleri / şekillendiren Yapılar

Connell'ın (2016, s. 11) belirttiği gibi yapay bir olgu olan “toplumsal cinsiyet rolleri” medya, okul, iktidar, ekonomi, aile tarafından yaratılmaktadır. Cinsellik de tıpkı toplumsal cinsiyet rolleri gibi iktidar, medya, cemaat önderleri tarafından yani güç mekanizmalarına hâkim grup tarafından üretilen yapay bir olgudur. Bu alışma bireysel görüşmeler üzerinden Y kuşağı temsilcisi katılımcıların cinsellik algısının ne yönde şekillendiğini, cinselliği anlamlandırmalarının nasıl olduğunu, anlamlandırmalar ile uygulamaların ne yönde olduğunu, toplumsal yapıdaki tezahürlerini bulmayı amaçlamaktadır.

3.2.1. Katılımcıların Cinsellik Algısı

Muhafazakâr toplum yapısı içerisinde mahrem olarak kategorilendirilen cinsellik konusunda giriş mahiyetinde katılımcıların rahat hissetmesi adına ilk olarak, katılımcıları yakından tanımak, gelinen kültürü öğrenmek, içerde dışarda dengesini korumak ve güven vermek amaçlı demografik sorular sorulmuştur. Ardından cinsellik hakkındaki düşünce, tavır alış ve uygulamaları hakkında ayrıntılı sorular yöneltilmiştir. Ataerkil kültür yapısı içerisinde biyo-iktidarların en çok söylem ürettiği alanlardan biri olan bekâret ilk kategori olarak belirlenmiştir.

3.2.2.Kırılamayan Toplumsal Yapı: Bekâret / Evlilik Öncesi İlişkilere Bakış

Modernleşme hareketleri ile birlikte Avrupa ve Amerika'da yaşanan toplumsal hareketler, cinsellik alanında da etkili olmuş ve cinsellik konusunda özgürlükçü söylemler ile birlikte cinsel devrim yaşanmıştır. 1960 yılında 20 yaşında olan genç bir kızın büyükannesi baskı ve tutumun nam salmış olduğu Viktoryen Dnem kadınıdır. Onun zamanında kadın bedeni korselerin içine sıkışmış, kabarık etekler yerleri süpürmekte, doğum sancısının Havva'nın ilk günahından miras kaldığına inanılmaktaydı. Tıp kitapları adetli kadınların dokunduğu etin bozulacağına ve mastürbasyonun akli dengeyi sarsağına yönelik inançları mevcuttu. Üç kuşak zaman diliminde meydana gelen fark, toplumsal cinsiyet tarihinde yaşanan en derin kuşak çatışmalarını gösteriyordu ve aynı zamanda en önemli göstergesi de

toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik algısının toplumsal, kültürel, siyasal bir olgu olduğudur (Caner, 2015, s. 53). Amerika’da cinsel devrim sosyalizm filtresiyle zuhur etmiş bulunmaktadır. Amerika’da sosyalizm tabu konumundadır. Onun yerine apolitik barışçıl bir varoluş algısına meyil mevcuttu. Modern kapitalist devletin dayatmalarına karşı çıkıyorlardı. “Savaşma, seviş” sloganlarıydı ve Vietnam Savaşı’na ait celp kâğıtları yakılmaktaydı. Disiplin toplumun antitezini yaratan hippiler/ çiçek çocuklar kendi ahlaklarını yaratmak ve dayatmalardan uzak durmak istiyorlardı. Cinsellik bir özgürleşme hareketi olarak kodlanmıştı. Onlara göre bekâret taşınması anlamsız bir yük, tek eşlilik bir dayatma ve evlilik kurumu ise hapisneden farksızdı. Peki, Türkiye bu gelişmeleri nasıl karşıladı?

Türkiye, küresel düzeyde etki gösteren 68 hareketlerini cinsel özgürlük üzerinden filtreleyerek aldı. Türkiye’nin toplumsal yapısında yıllardır değişmeyen tabu; namus ve cinsellik konusudur. İçinde bulunduğumuz küreselleşme çağında, kadınların bedenleri ve cinselliği, giderek yoğun çatışma alanları haline gelmiştir. Özellikle yükselen sağ görüş ve muhafazakârlık, kadınların cinselliği üzerindeki geleneksel kontrol mekanizmalarını sürdürmeye, pekiştirmeye ve hatta yeni yollarını üretmeye çalışmaktadırlar. Bekâret olgusu çoğu Müslüman toplumda, hatta yoğun modernizasyon sürecinden geçmiş olanlar da dâhil erkek egemen namus anlayışının dayanağını oluşturmaktadır. Bekâreti ele alış Türk toplum yapısının çoğunluğunu oluşturan geleneksel değerlere bağlı yaşayan sınıf ile daha seküler yaşam tarzını benimsemiş, kentli, eğitilmiş sınıf arasında fark göstermektedir. Geleneksel değerlere bağlı olarak yaşamını sürdüren kesim için bekâret hâlihazırda bir gereklilik, zorunluluktur. Asıl incelenmeye değer ikircikli yapı seküler, eğitilmiş, şehirli orta sınıfta ortaya çıkmaktadır. Örneklem grubumuzu oluşturan bu gruba ilk olarak ilk ilişkileri sorulmuş ve ardından ilk cinsel deneyimleri üzerinden görüşmeler devam etmiştir. Erkek katılımcılardan sadece bir tanesi cinsel deneyim sahibi değilken, kadın katılımcılardan 2 tanesi cinsel deneyim sahibi olmadığını belirtirken 3 tanesi bu konuda bilgi vermek istemediğini belirtmiştir. İlk cinsel deneyim yaşı erkek katılımcılarda çoğunlukla 20 yaşından önce iken kadın katılımcılarda çoğunluk 23 yaş üzeridir. Katılımcılara evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşanması hakkında soru yöneltildiğinde 4 katılımcı hariç hepsi ilk olarak

“Karşı çıkmam; olabilir; hayatın gereği, gayet normal bir durum olmaması anormaldir; benden öncesi beni ilgilendirmez” şeklinde cevaplar verirken, Y kuşak temsilcisi 4 katılımcı ise,

“Genel olarak uygun bulmuyorum; kesin bir kıstas değil tabi ama ilk benim olmasını tercih ederim ve kesinlikle olmamalıdır; bu benim ve ailem için kabul edilebilir bir durum değildir” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Daha ayrıntılı sorular yöneltildiğinde ataerkil yapının bekâret üzerinde kadın ve erkek cinsiyeti temelinde farklı denetimleri olduğunu ortaya koymuştur. Kadın görüşmecilerin hepsi evlenme amacı taşıyan taşıması fark etmez kadının da erkeğin de evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşaması, aynı evi paylaşması gerektiğini belirtilmiştir. “Sevgi” kodlu katılımcı bekâret kavramını,

“Köhneleşmiş bir toplum zihniyeti” olarak tanımlarken, evlilik öncesi cinsel ilişki için ise *“her iki cins de deneyim sahibi olmalıdır. Bekâret insanlar için önemli olmamalıdır, Namus dedikleri olgu bir zardan ibaret midir? Deneyim her iki tarafa da zevk verir. Sevişme konusunda deneyimi olmayan bir erkekle ne kadar devam edilir bir ilişkiye? Özellikle bir erkeğin cinsel deneyiminin olmaması onda bir sıkıntı olduğunun kanıtıdır. Evlilik öncesi muhakkak deneyim ve birlikte yaşam olmalıdır. Bir insanla 24 saat aynı evi paylaşmakla, bir saat aynı kafede oturmak aynı etkiyi yaratmıyor.”* (Sevgi)

Ataerkil toplum yapısı kadınlığı cinsel kurlara direnme üzerinden kurgularken, erkekliği ise cinsel zaferlere dayalı kurgulamaktadır. Kadınlar üzerinde bekâret baskısı erkekler üzerinde cinsel deneyim baskısı etkisini sürdürmektedir.

“Funda” kodlu katılımcımızın cinsel ilişkinin toplumda *“kadının yüzünün karası, erkeğin elinin kınası”* olarak tanımlandığından bahsetmektedir ve cinsel deneyim ve bekâret hakkında şunları eklemektedir:

“Cinsel birliktelik her iki taraf da istediği takdirde normal bir olaydır. 30 yaşında bir erkeğinde benden önce cinsel ya da duygusal birliktelik yaşaması gayet doğaldır, olmaması anormaldir. O erkekten kaçmak lazım. Bekâret yalnızca ilk ilişkiye heyecan katan bir

unsurdur. Herhangi bir karakter özelliği değildir. Tabu haline getirilmemelidir.”(Funda)

Evlilik amacı dâhilinde cinsel birlikteliği kabul eden görüşmeci ise düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

“ Kadın ve erkek arasında o güven duygusu varsa, evlenme amacı varsa, kadın kendini bir şekilde garantiye almışsa cinsellik yaşanabilir tabi. Cinsel birliktelik yaşanmadan evlenilmemeli bence. Bekâret sorusuna geldiğimizde ise kızlık zarının delinmesidir, her kadının korkulu rüyası yani.” (Derin)

Evli olan kadın görüşmecilerden olan katılımcımız ise şunları aktarmaktadır;

“Ben ilk cinsel birlikteliğimi evlilik amacıyla taşıdım. Yani her ilişkinin dinamiği farklı olabiliyor. Erkek ya da kadının evlilik öncesi deneyimi olması çok abartılacak bir şey değil ama evleneceğin kişinin bunu nasıl karşılayacağını bilemezsin. Ben evlenmeden önce çok fazla şey yaşadım evleneceğim kişinin bekâret konusundaki tutumunu bilemeyeceğim için bu konuda dikkatli oldum.” (Yonca)

Evlilik öncesi birliktelik yaşanması gerektiği görüşüne sahip olan Ceren ve Ayla kodlu katılımcılar ise, bireylerin evliliklerinin sağlıklı olmasına, ilişkiden, eşlerinden hem duygusal hem de cinsel olarak neler beklediklerini öğrenmeleri adına evlilik öncesi kadının da erkeğin de birliktelik yaşaması gerektiğini belirtmektedirler.

Bora ve Üstün’ün (2005, s. 71) belirttiği gibi, ataerkil toplum yapısında namus bekâretle neredeyse eşdeğer görülmektedir. Bu bağlamda bu konudaki değer, uygulamalar, algılarda kadın cinselliğinin denetlenmesine yöneliktir, çünkü bekâret kadına ait bir tanımlama olarak ele alınmaktadır. Genel olarak kadın görüşmeciler de, toplum genelinde bekâretin bir tabu olduğundan bahsetmiş ve toplumsal yapıyı bu dolayında eleştirmişlerdir. Y kuşak temsilcisi kadın katılımcılar bekâreti ahlaki olarak bir dayatma olarak ele almaktadır. Bekâretin fiziksel bir yapıdan öte bir anlam taşımadığından bahseden Y kuşağından kadınlar, bu anlamda kadına yönelik denetim mekanizmalarını ve ataerkil söylemi eleştirmektedir. Bu bağlamda Y

kuşağı kadınlar için kadın cinselliğine dair bir özgürlük alanı oluşturmaya başlarken, erkek cinselliği üzerinde ataerkil söylemin “deneyim” söylemini devam ettirmektedir. Cinsel deneyim yaşamamış erkek anormal olarak kategorilendirmektedir.

Aynı konuda erkeklerin görüşlerine dönersek, “Mehmet” kodlu görüşmeci düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

“Bekâret kadın erkek için fark etmiyor, toplumsal bir dayatmadır. Bekâret bir zorunluluk değildir. Benden önce başkasıyla da birlikte olabilir, herkesin kendi tercihi. Tabi ki ilk benimle olmasını isterim ama bu bir zorunluluk değil benim için dayatma ya da sorun teşkil eden bir durumda değildir. Evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşanmalı ama her iki cinsiyet de kendini, cinsellikten beklentilerini, ilişkiden beklentilerini öğrenmeli.” (Mehmet)

Cinselliğe bakış açısında din temelinde sorgulamalar yaşadığını dile getiren kodlu görüşmeci şunları ifade etmiştir;

“Bekâret, cinsel sadakattir. Ben de daha önce cinsellik yaşadım. Evlilik amacı taşıyordum o an için ama nasip değilmiş. Bence kadın da erkek de evlilik öncesi cinsellik yaşamamalı, tek gecelik ilişkilerde gereksiz bir şey. Kadın için de erkek için ilk olmak özeldir. O yüzden eşe saklanması gerekiyor bence. Daha önce birden fazla birlikteliğim oldu. Çoğunlukla hep çekindim birlikte olduktan sonra da pişman oluyorum.” (Saciit)

Erkek katılımcılar arasında en yüksek yaşa sahip olan “Raif” kodlu görüşmeciye göre;

“Evlilik öncesi cinsel birliktelik kesinlikle olmamalıdır. Ben ilk 15 yaşında birlikte oldum ama örf adetlerimize aykırı bir durum. Çiftlerin birbirine güven ve saygı duyması için kadın kesinlikle bakire olmalı erkek de mümkün mertebe kendini tutmalıdır. Biz tecrübe sahibi olmalıyız bu konularda ondan yani, erkek de cinsel deneyim yaşamamalı evlilik öncesi ama günümüzde mümkün değil bu. Evlilik

öncesi birlikte yaşam cinsellik bunlar toplumsal değer yapılarımıza uygun değil.” (Raif)

Erkek katılımcılar arasında bekâret ve cinsel birliktelik konusunda çok farklı düşünceler yer almaktadır. “Recep” kodlu görüşmeci bu konuda şunları ifade etmiştir;

“Bekâret namusla aynı şey değildir. Kadın ve erkeğin benim gözümde bir farkı yok, yani bende cinsellik yaşadım bazen yaşamasaydım diyorum ne kadar çok yaşarsan durum o kadar değişiyor. İlk önce başlarda ilişkinin nasıl olacağı hakkında endişelenirken deneyim ne kadar artarsa o kadar istek ve fanteziler artıyor. Benim şöyle bir durumum var. Benim için kadın da cinsellik yaşayabilir ama benden çok deneyimi olmasın yani o zaman kabul edemem herhalde en çok benim kadar olsun. Çünkü erkek deneyim sahibi olması gereken taraf. Bizim daha çocukluğumuzda başlıyor bu konuda baskı. Yani bize deneyimsiz olmak aşağılayıcı bir duygu olarak öğretiliyor. Aynı şey kadına da bakire olmaz ise. Bence kadın da erkek de aynı derece tecrübeli olursa sorun çıkmaz. Adam 20 kızla birlikte oluyor, sonra gidip bakire kız istiyor. Bence çok yanlış” (Recep)

Bekâret ve evlilik öncesi ilişkilere bakış açısında aşikâr bir durum vardır ki, Y kuşağını temsil eden kadın katılımcılar, iktidar ya da toplumsal yapı dayatmaları ne olursa olsun kendi cinsellik hakkında seçimlerin ve söz hakkının sadece kendilerinde olduğunun bilincindedir ve bunun savunucuları konumundadır. Ataerkil toplum yapısı ve ailenin baskısını hemen hemen hepsi hissediyor olsa 68 hareketine yakın bir özgürlük söylemine yakın durmaktadırlar.

Kendilerini muhafazakâr olarak kategorilendiren katılımcılar için bekâret hala tabu konumunda olsa da söylem nitelikleri daha yumuşamış niteliktedir. Erkeklerin kadın cinselliğine bakışına geldiğimiz zaman ise, ataerkil sistem genç erkekler üzerinde hala etkisini sürdürüyor gibi görünse de önceki kuşaklar kadar sert bir söylem mevcut değildir

Değililmesi gereken önemli noktalardan biri de şudur ki muhafazakâr ideoloji taraftarı olan ve bekâretin önemli olduğunu belirten erkek katılımcıların evlenme amacı taşısın ya da taşınmasın cinsel deneyim sahibi olmalıdır. İmam'ın da belirttiği üzere ataerkil sistem denetimini genel olarak kadın üzerinden kurgulasa da erkek cinselliği de erkeğe söz hakkı tanır şekilde de olsa yönlendirilmekte ve denetlenmektedir (İmam, 2014, s. 90). Y kuşak temsilcisi görüşmecilerden ortaya çıkan görüş, ataerkil sistemin erkekler üzerindeki denetim mekanizmaları üzerinde herhangi bir değişim yaşanmadığı yönündedir. İdeolojik görüşü, dini inancı, yaşı, eğitim durumu ne olursa olsun her iki cinsiyette erkeklerin muhakkak deneyim sahibi olması gerektiğini düşünmektedir. Hatta deneyim sahibi olmayan erkeklerde bir sorun olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak ataerkil söylem yapısı kadın üzerinde zincirlerini kırmış gibi görünse de şaşırtıcı bir şekilde erkek üzerinde yoğun bir denetim mekanizması olarak hala mevcuttur. Evlilik öncesi cinsel birliktelik ve evlilik öncesi yaşam genç nüfus için yaşanması şart olarak nitelendirilmekte ve sağlıklı bir evlilik hayatı için deneyimlenmesi gereken bir olgu olarak nitelendirilmektedir.

Bekâr kadınlara kızlık zarlarını evlenene kadar korumalarını salık veren hâkim bekâret normu ve asexual kızıktan seksual kadınlığa geçişin evlilik kurumu çatısında gerçekleşmesi gerektiği yönündeki normatif beklenti, genç kadın ve erkeklerin cinsel davranışını şekillendirip düzenlemenin yanı sıra, onların romantik ve cinsel ilişkiler kurma, düzenleme veya bu ilişkilerden çıkma biçimlerinde merkezi rol oynamaktadır. Bekâret normunun cinsel karşılaşmaların koşullarını belirlemesi, Türk gençleri romantik aşkın ve cinsel birleşme olsun ya da olmasın cinselliğin hazların yaşanmadığı anlamına gelmemektedir. Kimi yerleşik, kentli yeni orta sınıf olarak tabir edilen eğitilmiş kesim bekâret normlarına ve dayatmalarına şiddetle karşı çıkmaktadır. Kendilerine “bakire olmayan bekârlar” sıfatlarını takmışlardır (Özyeğin, 2011, s. 159). Diğer bir kesim ise cinsellik alanına girip çeşitli erotik faaliyetlerde bulunsun da bekâreti bozucu, vajinal cinsel birliktelik kaçınmaya devam etmektedir.

Köyde doğup büyüyen “Fazilet” olarak kodlanan görüşmeci üniversite eğitimi için İzmir’e taşınmıştır. Bekâret ile ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır;

“İki yıldır üniversite için İzmir’deyim. Buraya ilk geldiğim yıl ortam ve çevre açısından çok zorlandım. Bu yaşma kadar köyde büyüdüm ettim bizim köyde toplansan 20 hane vardır. Bölümün nüfusu daha fazladır. İlk başlarda dışarı filan çıkmıyordum hiç. Sonra zamanla arkadaş çevrem genişlemesiyle akşamları dışarı çıkıp takılmaya başladık. Annemlerle babamlarla kavga edip durduk telefonda. İlk yılın sonunda annemle babam yurtta zorlandığım için kira tuttular. Sonra sevgilim yanıma taşındı. Annemle babamın haberi yok tabi onlar ziyaret edecekleri zaman sevgilimin bütün eşyalarını toplardık. Birlikte yaşamaya başlayınca, İzmir’e alışınca ve eğitim çevreyle birlikte insanın düşünceleri de değişiyor. Bizim köyde bekâret için kırmızı kurdele bağlanır, kanlı çarşaf ulu orta asılmaz ama kaynana sabahında gelir bakar mesela bunlar o kadar sığ düşünceler geliyor ki artık. Tabi ki yine de toplumsal olarak baskıyı attım diyemem annem babam geldiğinde sevgilim evden gidiyor sonuçta, bilseler babam beni keser herhalde. Bekâret benim için önemli bir kavram değil ama aileme karşı ne olur ne olmaz bilmediğim için cinsel birlikteliğimiz tam olarak oldu diyemem, yani cinsel yakınlaşmamız var ama ben korkuyorum başıma iş gelir babamlara gider laf diye, bakireyim yani hala.” (Fazilet)

Özetle bekâret ve yaşam içerisinde cinsel deneyimleri konumlandırma da kadınlar kendileri için bir özgürlük alanı oluşturmaya başlamış, bekâret, namus ahlak gibi toplumsal dayatmalar konusunda bilinçli bir şekilde konumlandırmalarını, cinsel kimlikleri hakkında söz hakkının kendilerinde olduğunu vurgulamışlardır. Genç kuşak temsilcisi erkek görüşmecilerin çoğunluğu ise aynı şekilde bekâret konusundaki ataerkil sistem dayatmaları konusunda daha ılımlı ve kadına söz hakkı tanıyan söylemlere sahiptir. Kadın cinselliği hakkında bir özgürleşme alanı olduğundan bahsedilirken, erkek katılımcılar ataerkil sistemin dayatmalarını hem hemcinslerinden hem karşı cinsten hissetmeye devam etmektedirler. Erkeklerin deneyimsiz, duygusal ya da her an cinselliğe hazır olmamaları iki cinsiyet tanımlamalarında da anormal olarak tasvir edilmektedir. Erkek cinselliği üzerindeki denetim mekanizmaları onlara söz hakkı tanır şekilde de olsa gizil bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

3.2.3 Cinsiyet, Cinsellik Algısı ve Cinsellik Algısını Etkileyen Etmenler

Toplumsal cinsiyet rolleri gibi cinsellik algısı ve cinsel kimlik de yapay bir olgudur. Sosyal inşa sürecinde ortaya çıkan cinsel kimlik akrabalık ve aile sistemleri, ekonomik ve toplumsal düzen, siyasi müdahaleler ve dinsel müdahaleler sonucunda şekillenmektedir (Weeks, 2016, s. 33). Bu kabulden hareketle görüşmecilere cinsellik hakkındaki bilgileri nereden elde ettikleri, partnerleriyle cinsellik hakkında paylaşımda bulunup bulunmadıkları, sahip oldukları eğitim, inanç, siyasi görüş ve toplumsal değerlerin cinselliğe bakış açılarında ve cinsel birliktelik yaşama ya da yaşamama tercihlerinde ne gibi etkileri olduğu ve cinsiyet rolleri hakkında sorular sorulmuştur. Katılımcılar büyük bir oranda cinsellik hakkında bilgilerini internet, arkadaş çevresi ve kitaplardan elde ettiğini belirtirken, erkek görüşmeciler buna ilave olarak pornografiyi eklemişlerdir. “Tuncay” kodlu görüşmeci cinsellik algısı üzerinde etkili etmenler hakkındaki düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır;

“Eğitim en önemli olan etkidir. Cinsellik içgüdüsel, önüne geçilemeyen bir durumdur.. Din için cinsellik belirli durumlarda var, evlilik içinde sadece. Din etkiledi mi beni etkilemedi. En çok eğitim etkilemiştir. Siyasi görüş de etkili olmadı, şu son söylenenler can sıkıcı ama. En çok çevre var bir de tabi. Büyüdüğüm çevre buradan daha tutucuydu Yeni bir muhite taşınınca teyzeler amcalar üşüşüyor hemen evli misiniz nişanlı mısınız diye, değilseniz vay halinize.” (Tuncay)

Siyasi söylemler sonucunda toplumsal denetim mekanizmalarının etkinliğini arttırdığını dile getiren katılımcı ise şu deneyimlerinden bahsetmektedir;

“Cinsellik hakkındaki bilgileri çoğunlukla internet kaynaklı elde ediyorum. Pornografi, makaleler, haberler başlıcalarıdır. Tabi sevgilimle paylaşımların da büyük etkisi olduğunu söylemek gerekiyor. Deneyimler insana internette elde edemeyeceklerini öğretiyor. Cinselliğe bakışım ya da evlenmeden önce cinsel deneyim sahibi olmamın bir seçim olduğu ya da herhangi bir şey etkili demem garip olur. Hani sevgilim olup sevişmediğim insan da vardır. Süreç ve ilişkinin dinamiğine bağlı bir şey bu, karşıdakiyle paylaşımlarına. Benim için en önemli şey, edindiğim bilgiler. Sonra eğitim, toplumsal

yapı gelir. Din benim için en az etkili olandır. Ama gözlemlediğim kadarıyla insanlar için en önemli olan din ve toplumsal çevre.”

(Mehmet)

Modern toplum ataerkildir ve tekeşli evlilik üzerindeki vurgusu otoriter karakter özellikleri geliştirmeye hizmet ederek sömürücü bir toplumsal düzeni destekler (Giddens, 2010, s. 151). Cinsellik hakkında söylem patlaması yaşanması onun özgürleştiği anlamına gelmemektedir. Aksine toplumsal yapı ve dinamiklerine bağlı olarak denetim mekanizmalarının yoğunlaşmasına delalet eder. Ataerkil toplum yapı içerisinde eril söylemin dile getirdiği söylemler bu bağlamda katılımcıların da bahsettiği gibi toplumsal denetim mekanizmalarını “ahlak bekçilerini” oluşturmaktadır.

Toplumsal yapı, eğitim, ideoloji ve din birbirinden bağımsız değildir. Bireyler, çocukluk yaşlarımızdan itibaren ailenin siyasi ve dini kabullerini içselleştirerek büyümektedir. Cinsellik algısını dönüştüren mekanizmalardan bahseden görüşmeci bu konuda şunları aktarmaktadır;

“Şu an evet cinsellikle ilgili bilgileri internet ve deneyimler üzerinden elde ediyorum. Ama bunun öncesini düşündüğümde tamamen küçüklüğüm boyunca duyduğum şeylerin etkisi vardı. İlk cinsel birliktelik tam bir tabuydu. O kadar çok korktum ki her şeyi yapar eder kitlenirdim. Bekâret çok önemliydi bu konuda fikirlerimin değişmesini de üniversite yıllarındaki çevrem ve aldığım eğitimler etkili olmuştur herhalde. Yani ilk deneyimimi eşimle yaşadım evleneceğimiz kesin olduktan sonra o da. Çocukken annelerimizden duyduğlarımız, gittiğimiz kuran kursları baya etkili olmuş demek ki bu durumda en çok eğitim etkili olmuş.”(Yonca)

Cinsellik algısı üzerindeki eğitimin önemine vurgu çekenlerden biri olan “Derya” kodlu katılımcı ise şunları eklemektedir;

“Meslek ve aldığım eğitim benim için çok etkili oldu. Mesela önceden bekâret kavramı farklı bir şey ifade ederken şu an benim için sadece virgo, coitus gerçekleşmemiş kişidir. Bilimsel yayınlar, makaleler ve

sadece arkadaş çevrem cinselliği ele alış şeklimde etkilidir. Eğitimle birlikte cinselliğin mesele haline getirilememesi gereken doğal bir durum olduğu fikrini benimsedim". (Derya)

Toplumsal cinsiyet rollerinin ve cinsellik algısının şekillenmesinde aile ve çevrenin etkisine vurgu yapan katılımcılarımıza ek olarak iktidar söylemlerinin kutuplaştırıcı etkisinden bahseden görüşmeci ise şunları eklemektedir;

"Cinsellik hakkındaki bilgileri tabi ki günümüz şartlarında internet üzerinden ve çevremizden elde ediyoruz. Bir de kendi deneyimlerimiz tabi ki, sevgililerle paylaşımlar. Günümüzde cinsellik tam bir tabu. İktidar 3 çocuk yapın diyor ama cinsellik toplumsal bir tabu maalesef. Şu dönemde eğitim, din, siyaset hepsi cinselliği konuşurken yasaklıyor, saklıyor ya da üstünü örten görüşleri savunuyor. Bu bence bilinçli ve bilinçsiz kesim arasında kutuplaştırıcı bir durum. Ben de siyaset yüzünden tam tersi söylemleri savunuyorum, daha açık fikirlere yönlendiriyor beni." (Ayla)

Cinsellik, ataerkil sistemin hem bir baskı hem de kontrol mekanizması olarak çift yönlü etkiye sahiptir. İçinde bulunulan döneme, coğrafyaya, dine ve kültüre göre şekil alabilen esneyip daralabilen bir olgudur. Foucault'nun (2010, s. 108) bahsettiği üzere cinsellik, modern toplumlarda söylemler ve kurumlar aracılığıyla dönüştürülmektedir. Görüşmecilerimizin de sıklıkla dile getirdiği gibi çok küçük yaşlardan itibaren cinsel kodlarla farkında olmadan tanışırız. Ailemizin sahip olduğu kültürel kodları, dini inancı, siyasal söylemleri içselleştirerek büyütürüz. Sosyalizasyon sürecinde kırılma noktası olarak eğitimin devreye girmesiyle birlikte aile etkisini kaybederken yerini çevreye bırakmaktadır. Tüm sosyalizasyon sürecinde siyasal söylem ve din hiçbir dönem etkisini kaybetmemektedir. Siyasal söylem ve din eğitim kurumunda, aile kurumunda ve medyada görünür ya da görünmez bir şekilde her daim var olup, şekillendirmeye devam edecektir.

İktidarların en önemli denetim mekanizmalarından biri olan evlilik kurumu Connell'in (2016, s. 195) bahsettiği gibi sınırları devlet tarafından belirlenmiş, düzenlenmiş ve belirli ölçülerde dayatılmış hukuki bir eylemdir. Ataerkil sistem içerisinde cinsellik, evlilik kurumu içerisinde kabul gören bir eylemdir. Bekâret,

namus gibi kavramlar evlilik kurumuna bağı olarak anlamları değışen, dönüşen kavramlardır. Örneğın evlilik öncesi kadının namusu, ailesine ait görölürken evlilik ile birlikte kadının namusu eşine ait olmaktadır. Bu bağlamda katılımcılara, evlilik kuruma bakış açıları, evlilik kurumu içerisinde rol dağılımları hakkındaki sorulara yöneltilmiştir.

“Evlilik kurumu toplumun bir dayatması tamamen, şu an zaten sevgilimle yaşıyorum. Neden evleneyim? Bunun bana getireceğı artı ya da eksi bir yön yok. Hayatım olduğı gibi devam edecek. Annem sürekli arıyor, evlenin, nişan takın en olmadı, kendini garanti altına al diye. Artık telefonu açmak dahi istemiyorum, kendini garantiye al nasıl bir aşağılamadır. Hani iyi bir örnek olsa annemle babamın evliliğı bunu söyle, bıraksan birbirlerini boğazlıyorlar. Evlenmeydi, nişandı tamamen toplum baskısı, boşanırken boşuna zorluk. Böyle olunca evleri ayır geç. Babam başta bilmiyordu aynı evde yaşadığımızı, sonradan öğrendi şimdi ayda yılda bir arıyor. Onu çığnemişiz öyleymiş.” (Semra)

Cinsel birliktelik yaşanmasını evlilik amacı dâhilinde kabul eden görüşmeci ise şunları aktarmaktadır;

“Açıkça söylemek gerekirse herkes evlenmeden önce bekâret bozucu ya da değıl bir şekilde cinsellik yaşıyor. Ben küçük şehirde doğdum sonra üniversite için İzmir’e geldim. Büyükşehirlerde durum farklı işliyor. Daha özgürlükçü bir alan var. Ama büyüdüğün çevrenin etkisini hiçbir zaman kaybedemezsin. Ben Kur-an kurslarına giderek büyüdüm, ailem beni yetiştirirken dindar bir yapıda yetiştirdi. Bundan kaynaklı olarak nişanlanıp evleneceğim kesin olmadan birlikte olmadım eşimle. Ama şu an düşününce boş olduğunu anlıyorsun. O zaman ne olacağını bilmiyorsun, sevgilinle birlikte oldun belki bekârete çok takan biriyle evleneceksin. Ben evlilik kurumuna saygı duyuyorum, evlenme kısmı ritüelleri çok eğlenceli, şu an çok sağlıklı bir evliliğim var diyemem çünkü cinsiyet rolleri konusunda farklılıklar ortaya zamanla çıkıyor. Biz çok hızlı bir şekilde evlendik, ondan şu an

herkese tavsiye olarak birbirlerini her anlamda tanımaları gerektiğini söyleyebilirim.” (Yonca)

Cinsel birliktelik yaşanmasını evlenme amacıyla birlikte ele alan bir diğer katılımcı şunları aktarmaktadır;

“Bekâret benim ve ailem büyük bir tabu cidden. Küçüklüğümünden beri böyle büyütüldüm. Daha önceki sevgililerimle de cinsel yakınlaşmam oldu ama onlarla evlilik amacı taşı mıyorduk. Şu anki sevgilimle de evleneceğim kesin değil tabi amacımız o yönde. Ailem neredeyse 30 yaşına geldin yok mu kimse diye baskı yapıyor ama onlara biri var diye söylersem işler değişir anında. Ben evlenmekten korkuyorum, o aile olaylarının işin içine girmesi boyutu çok değiştiriyor, ondan mümkün mertebe ertelemek en sağlıklısı. Aileler dâhil olmadan evlenilse keşke.” (Derin)

Y kuşak temsilcisi kadın katılımcılar, Connell’ın (2016, s. 195) dile getirdiği şekilde evlilik kurumunu ataerkil sistem içerisinde denetim mekanizması olarak işlev gördüğüne dikkat çekmektedirler. Önceki kuşaklara kıyasla evlilik kurumuna sorgulayıcı bakış açısıyla beraber evlilik yaşında da yükselme yaşanmaktadır. Ülkemizde 2001 yılında kaba evlenme hızı %8.35 iken 2017 yılında bu oran %7.09 olarak belirtilmiştir(TÜİK). Evlenme yaşı 2017 yılında erkeklerde 27,7 iken, kadınlarda 24,6’dır. Son 25 yılda evlenme yaşı Türkiye geneli için 2 yaş artmış bulunmaktadır (Tezcan ve Coşkun, 2004, s.15).

Y kuşak temsilcisi erkek katılımcılar ise evlilik ve toplumsal cinsiyet rolleri hakkında şunları aktarmaktadır;

“Bence zamanı geldiğinde herkes evlenmeli. Sevdğin insanla yuva kurmak güzel bir olaydır. Sadece bizim ülkemizdeki kadar büyük büyük şeyler yapılmamalı. Evlenmeden borç içinde yüzölüyor sonra. Evlilik öncesi çiftler birbirlerini tanıdıktan sonra ben boşanmanın da olacağına çok inanmıyorum. Önemli olan kaliteli vakit geçirip, tanımak. Ben evlenmek de bir an önce çocuk da yapmak istiyorum. Evlilik kurumunda önemli olan; kadının rolü, kadın dürüst, fedakâr,

çalışkan, aileye karşı da saygılı olduğu zaman erkek zaten ilişkiyi götürür.” (Kemal)

İdeal kadınlık rolünü “*evi çekip çeviren*”, erkelik rolünü ise “*kadını sahiplenen*” olarak tanımlayan katılımcı şunları aktarmaktadır;

“Benim ilişkilerimde cinselliğin yeri oldu fakat pişmanlık duydum hep. Aile ve evlilik kurumu kutsaldır. Kadın kendini eşine saklamalıdır, empati yapmak gerekiyor ki erkek de aynı şekilde elinden geldiğince kendini tutmalıdır. Evlilik içerisinde kadın evi çekip çevirmelidir, anlayışlı, yumuşak başlı olmalıdır. Erkek ise kadını dinlemeli ve onu sahiplenmelidir. Bu şekilde boşanmaların önüne geçilebilir.”(Sacit)

İdeal kadın ve erkek rollerinin farklı olmadığından bahseden katılımcı ise şunları dile getirmektedir;

“İdeal kadın ya da erkek rolleri ben göre farklı değildir. İkisi de özgür olmalı, kendi benliğinin farkında olmalı, fikir sahibi olmalıdır. Evliliğe gelecek olunursa eğer, ben muhakkak evlenilmeli ya da evlenilmemeli diye düşünmüyorum. İlişkinin sana getireceği bir konum bu bence. Toplumsal olarak bir dayatma muhakkak var, uzun süreli ilişkin varsa ve kızın evine gelip gidiyorsan komşular ne der diye söz geliyor direk, ama bunlara ben kulak asmıyorum. Kimseyle toplum ne der diye evlenemem, karşıdaki kişi hissettirmeli. Ama evlenirsem de eşit rollere tabi oluruz. Anne babalarımızın evliliği gibi bir evlilik kesinlikle istemem.” (Mehmet)

Y kuşak temsilcisi erkek katılımcılar evlilik kurumunu çok farklı alanlarda değerlendirirken, genel olarak Y kuşak temsilcilerinde ortak algı, ebeveynlerinin evliliklerinin üzerinden şekillenmektedir. Mutsuz ebeveynlerinin evliliklerini gören Y kuşak, evlilik kurumunu bir zorunluluk olarak nitelendirmemekle birlikte evliliğin toplumsal dayatma olduğunu belirtmektedirler. Y kuşağı temsilcisi kadın görüşmeciler tarafından ataerkil sistemin kadın üzerindeki denetim alanlarından biri olarak ele alınan evlilik kurumu, ebeveynler üzerinden bir baskı aracı olarak kurgulanmaktadır. Y

kuşağı katılımcılar kadın ve erkeklik rollerini eşitlik temelinde ele alırken, aynı zamanda yasal bir bağlayıcılık olmadan da mutlu ilişkilerin sürdürülebileceğine inanmaktadır.

3.2.4. Toplumsal Denetim Mekanizması Olarak Kürtaj ve Doğum Kontrol

Devlet bir kurum olarak, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet konularıyla ilgili pek çok ideolojik etkinlikle uğraşır, fazlasıyla değişken olan bu etkinlik, Hindistan ve Çin’de doğum kontrolünden, İran’da kadınların “çadır” denilen çarşafıya sokulmasına ya da Sovyetler’in ücretli işte çalışan kadınların sayısını artırmaya yönelik çabalarına kadar değişiklik gösterir. Devlet bu bağlamda cinselliği de denetlemeye çalışır: Eşcinselliğin suç kabul edilmesi, reşit olma yaşı üzerine yasalar, cinsel haklar, AIDS vb. gibi.

Bu denetleme araçlarından en önemlisi de nüfus politikalarıdır. Nüfus politikaları, genel olarak nüfusu arttırmaya yönelik politikalar (pronatalist) ve nüfusu azaltmaya yönelik politikalar (antinatalist) olmak üzere iki grup altında incelenebilir (Özberk, 2003, s. 127). Antinatalist nüfus politikaları çerçevesinde doğum kontrol yöntemleri, kürtaj ve kısırlaştırma yaygınlaştırılıp, nüfusun kontrol altına alınması amaçlanırken, bu politikalar söylemsel düzeyde de desteklenir. Az çocuk sahibi olmak özendirilirken, ulusal düzeydeki hizmetlere bu politikalar yansıtılarak somutlaştırılır. Pronatalist nüfus politikalarında ise tam tersi şekilde doğum kontrol yöntemlerinin kullanımının yasaklanması, çocuk sayısının artmasına yönelik olarak söylem ve propagandalar ulusallaştırılır, kalabalık aile olmak özendirilir. İktidarlar kendi amaçları ve ideolojik yönelimleri çerçevesinde hangi politikayı seçecekleri konusunda farklılaşırken, bu politikaları uygulama şekilleri ve kullandıkları araçlar açısından da farklılık gösterirler. Bu araçlar kimi ülkelerde hukuki düzenlemelerle çocuk sayısının belirlenmesine kadar uç noktalara giden uygulama şekilleri olarak bile gözlenebilir. Nüfusu düzenlemeye yönelik geliştirilen politikaların uygulamaya yansımaları incelendiğinde ise, uygulama noktasında kadının ve dolayısıyla kadın bedeninin ön planda olduğu görülür. Üremenin merkezi olarak kadın bedeni, ister nüfusun artması gerekliliğini savunan politikalar uygulansın, isterse azaltılması yönünde önlemler alınsın; her zaman uygulama alanı olarak kullanılmıştır. Bu nedenle doğum kontrol yöntemleri, üreme sağlığı ve aile planlaması uygulamaları

her ne kadar kadının sağığını korumaya ve yükseltmeye yönelik tedbirler ya da uygulamalar olarak sunulsa da, ülkelerin nüfus politikalarına paralel olarak aldıkları makro düzeydeki tedbirler sayesinde, hâkim ideolojinin amaçlarına hizmet etmek için araçsallaştırılmıştır. İktidarın modern biçimi olan biyo-politika, nüfus olarak kavradığı herkesin, rıza üretimini sağlamak ve verimliliğini artırmak için icat edilmiştir. Böylece iktidar toplumu kuşatmak yerine bizzat hayatın içine inmenin yolunu bulmuş olur. Modern doğum kontrol yollarının ortaya çıkmasıyla birlikte, evlilik ebeveynlik ve cinsellik arasında çöküş hızlanmıştır. İktidarların en önemli denetim kurumu olan aile söz konusu olunca, iktidarlar söylemlerini bu yöne kaydırmakta ve kontrol mekanizmalarını geliştirmeyi amaçlamaktadırlar. Cinsellik üreme dâhilinde konumlandırılırken, modern doğum kontrol yöntemleri ile birlikte cinsellik üreme amaçlarından koparak bir haz ve zevk aracı konumuna dönüşmektedir. Bunun akabinde kadın annelik rolünden çıkarak eş konumuna gelirken, büyük aileler de kontrol yöntemlerinin yayılmasıyla beraber yerini çekirdek ailelere bırakmaktadır. Bu bağlamda akraba ve toplumsal yapının denetimi azalmaktadır. Hem nüfus bazında azalmayı hem de kontrol mekanizmalarını kaybetmemek adına modern iktidarlar biyo-politik söylemler üretmektedir. Ülkemizde de bu söylemlere benzer söylemler mevcuttur. Bu bağlamda Y kuşağı üzerinde bu söylemlerin tezahürlerini incelemek adına görüşmecilere doğum kontrolü uygulamaları, kimlerin sorumluluğunda olduğu, kürtaj hakkındaki düşünceleri, hükümetin bu konulardaki söylemleri hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. “Ferit” kodlu 26 yaşındaki görüşmeciye göre;

“Doğum kontrol yöntemlerini kullanmak ilişki içerisinde muhakkak gerekli ve her iki partnerin de görevidir. Sürekli “3 çocuk yapın, 5 çocuk yapın”⁵ diye söylenmesinden gına geldi millete bence. Bu hükümetin yorum yapması gereken bir alan mıdır yani? İki kişinin özel yaşamıdır, başka kimseyi ilgilendirmeyeceği gibi hükümetin de yorum yapabileceği bir alan değildir. Kürtaj da aynı şekilde çağdışı ve mantıksız şeyler söylüyor. Siz yapın biz bakarız nedir. Şartlara bağlı bir

⁵ İlk kez 2007 yılında gündeme getirilen 3 çocuk söylemi, o günden itibaren 5 binden fazla haber ve köşe yazısına konu olmuştur.

durumdur kürtaj yaptırıp yaptırmamak. Çiftlerin karar verebileceği bir olay, öncelik kadının kararı olacak şekilde.” (Ferit)

Görüşmelerde dikkat çekici bir nokta, iktidar söylemleri ile ilgili konularda bazı görüşmecilerin çekincelerinin olduğudur. İktidar söylemleri görüşme içerisinde ilk sorulduğunda tereddütlü yaklaşmışlardır. Bazı görüşmeciler konuyu üstü kapalı konuşup ardından tekrar iletişime geçerek eklemeler yapmak istediğini dile getirmiştir. İktidar söylemleri konusunda diğer katılımcılara göre daha rahat konuşan “Mehmet” kodlu görüşmeci ise düşüncelerini şu şekilde aktarmaktadır;

“İlişki tek gecelikse durumu bilemiyorum ama iki kişi birlikteyse tabi ki iki kişinin de sorumluluğundadır korunmak. İstenmeyen gebelikten korunmak için muhakkak korunmak gerekir. Sürekli 3 çocuk yapın denmesini ben artık komik buluyorum. Böyle böyle gündem değiştiriyorlar. Saçma saçma insanların, başkalarının yaşam tercihlerine, bireysel özgürlüklerine ve insanların maddi imkânlarına itimat göstermeden el atmalarını, bunları dayatmalarını onaylamıyorum. Kaldı ki zaten yeterince nüfus kalabalığı var, mümkünse korunma teşvik edilsin. Kürtaja yönelik uygulamalar ise, vicdan ve akıldışı. Zaten tıbben belli bir sınır var yani o sınır aşılmadan insanlar istediğini yapabilir olmalıdır. İnsanlar zor durumda kaldıklarında özgürce istediklerini yapabilmeli. Herkes de çocuk sahibi olmak zorunda değil. Bakamayacağın ya da hazır olmadığın durumda neden çocuk yapasın?” (Mehmet)

Kürtajın belli bir sınırı olduğuna vurgu yapan görüşmeci şunları dile getirmektedir;

“Gebelikten korunmak iki tarafında sorumluluğundadır. Ama diyelim oldu bir durum hamile kalındı. Şöyle bir şey var kürtaj olunması gerekiyorsa olunmalıdır. Sağlıktan ziyade bakamayacağın bir çocuğu doğurmak saçma. Belli bir süre zarfından sonra bence de cinayettir. Gelişim evresi var yani canlanmışsa kalbi atıyorsa cinayettir. Aklın varsa o vakte kadar çözmelisin. En başından önlem alınmalıdır.

Kürtajın cinayet⁶ olarak nitelendirilmesi bir noktadan sonra haklı yani.” (Tuncay)

Hükümetin kadın cinselliği ve kadın bedenine yönelik olumsuz söylemleri olduğunu dile getiren “Özge” kodlu görüşmeci kürtaj ve doğum kontrolüne yönelik şunları aktarmaktadır;

“Gebelikten korunmak iki kişinin de sorumluluğundadır. Hükümetin kadın bedenine yönelik söylemleri çağdışı ve aşağılayıcı. Kadını sadece evde oturup çocuk bakan, dövülen, tecavüze uğrayan iğrenç varlıklar olarak görüp o hale getirmeye çalışıyorlar. Kadın sokakta olmamalı evde olmalı onlara göre. Kürtaj çok normal doğal bir eylemdir. İstenmeyen gebelikte kadın gider ve doğurmak istemediği bakacağına güvenmediği, iyi hayat verebileceğine inanmadığı çocuğu aldırır. Kürtaj sadece ve sadece kadının söz sahibi olduğu bir konudur. Ne erkeğin he devletin söz hakkı vardır. Devletin o çocuğa bakacak ya da bakamayacak olması ona söz hakkı tanımaz. Kadının istemeyerek çocuk doğurması o kadının hayatına müdahaledir.” (Özge)

Hükümetin kürtaja yönelik söylemlerini çağdışı olarak nitelendiren “Ayla” kodlu bir başka görüşmeci şunları dile getirmektedir;

“O kadar üzüliyorum ki haberleri okuduğumda, bulunduğumuz çağda yüksek platformlardaki kişilerin bu tarz söylemleri ülkemden soğumama neden oluyor. Bunlar sağlık koşullarına göre belirli bir haftaya kadar karar verilen kabul edilebilir olan durumlar. Bazıları kısıtlama olmadığını dile getiriyor ama öyle değil gerçekte gidin bakalım devlet hastanelerine ciddi kısıtlamalar var. Özel kliniklerde yüksek meblağlara yaptırırsan anca mümkün devlet direk eş iznini getir diyor ya da yapamayız diyor. Bekârsan zaten hamile kalamaz devlete göre. Bir zamanlar sağlık ocaklarında ücretsiz prezervatif dağıtılırdı yakın

⁶ İlk kez 2012 yılında ortaya çıkan bu söylemler ve kürtaja yönelik sınırlandırmalar, nüfus politikaları ve cinsel politikalar bazında ele alınmaktadır. 2012 yılından günümüze birçok haber ve köşe yazısına konu olmuştur. Son olarak ders kitaplarında yer alan anlatılar üzerinden tartışmaya açılmıştır.

da normal satışını yasaklayacaklar. Tüm uygulamaları resmen özgürlüğün giyotini.” (Ayla)

Daha önce kürtaj yaptırmak durumunda kaldığını ve bu konuda kesinlikle hükümete güvenemediğini fişlemelerin ve kısıtlamaların çok yoğun olduğunu aktaran görüşmeci şunları dile getirmektedir;

“Hükümetin öyle söylemleri var ki kadını sadece yeren ve aşağılayan yargılarla dolu. Ataerk bir hükümetten kadını yüceltmesini beklediğimiz hata zaten ama söylemleri inanılır gibi değil tecavüzcüyü göklere çıkarıyor resmen. Kürtajın değil kaldırılması, uygulamalar üzerindeki sınırlandırmalar bile kadının özgür iradesine ket vurmaktır, köleleştirme ve kadını yok saymaktır. Kalkıp kimse özgürlükten bahsetmesin devlet hastanelerinde eş izni olmadan kürtaj yaptırmak çok zor. Özel hastanelerde yüksek ücretlerle gerçekleştiriliyor. Kürtaj konusunda tek söz kadınıdır, benim bedenim benim kararım. Bu kadar basit...” (Sevgi)

Kürtaja karşı çıkan ve her canlının doğma hakkı olduğunu savunan katılımcı ise şunları dile getirmektedir;

“Hükümetin evlilik teşviki ya da çocuk teşviki gibi güzel uygulamaları da var. Sağlık temelinde değerlendirildiğinde kürtaj hakkında söylediklerinin mantıklı bir kısmı var. Kadının sağlığı açısından ele alındığında gereksiz bir eylemdir ama gebelik yanlışlıkla gerçekleşen bir eylem üzerine de olabilir, bundan dolayı bakamayacağın çocuk doğurmak kötü bir durum ama yine de o çocuk doğmayı hak ediyor. Umarım kimsenin başına gelmez böyle zor kararlar almak.” (Ceren)

Doğum kontrolü politikası, cinselliğin denetlenmesini sorununu ortaya atar (Connell, 2016, s. 372). Geçtiğimiz yılların en şiddetli çatışmalarından bazıları “doğmamış çocuğu” koruma amaçlı muhafazakâr sağ kanat seferberliklerinin etkisi altında, kürtajla ilgilidir. Muhafazakâr ideoloji cinselliği evlilikle sınırlamak ister. Diğer bir nüfusun artması ucuz iş gücünü ve diğer ülkelere karşı nüfus gücünü desteklemektedir. Bu sebeple anne karnındaki cenin ya da anne iktidar

söylemlerinin siyasal arenasında figüran konumundadır. İktidarlar güç savaşı içerisinde doğurur, büyütür ya da öldürebilirler. İşgücü, doğurganlık, ölüm, hatta arzular bile biyopolitikanın konusudur (Caner, 2015, s. 58).

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu yaşamını iyi şartlarda idame ettiremeyeceklerini düşündükleri durumlarda, tıp dünyasının belirlediği sınırı geçmemişse gebeliği sonlandırmayı tercih etmektedir. Kadın görüşmeciler gebeliği sonlandırma kararının kendilerine ait olduğunu dile getirirken, erkek görüşmeciler her iki tarafında söz hakkı olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeciler üç çocuk, kürtaj ve gebelik hakkındaki söylemlere katılmamaktadır. Bunları özgürlüğü kısıtlayıcı ve çağdışı bulan, özgürlüklerin giyotini olarak nitelendiren görüşmeciler, bu söylemlerin bireysel özgürlük alanına müdahale ettiğini belirtmektedirler.

3.2.5. Genç Kuşağa Yönelik Uygulamalar/ Evlilik Teşviki

Evlilik kurumu, üremeyi ve cinselliğin iktidar tarafından arzu edilen normatif yapısını denetim altına alan elverişli bir kurumdur. İktidarlar, aile, evlilik ve cinsellik arasında kurduğu siyasal bağ üzerinden bedene yönelik müdahale alanını belirli bir düzleme oturtmaktadır. Cinselliğin birey için taşıdığı anlam, içinde yaşanılan toplumun sosyal ve ekonomik yapısıyla doğrudan bağlantılıdır. Mastürbasyon, doğurganlık, üreme ve evlilik doğrudan kapitalizmin ihtiyaçları bağlantısında şekillenmektedir. Cinsel pratikler, çocukların bakımının kimin üstleneceği, ailelerin nasıl kurulacağı, ne tür meskenlerde yaşanabileceği ve evlilik ritüelleri doğrudan iktidar söylemleri ve toplum tarafından inşa edilmektedir (Bayhan, 2013, s. 161). İktidarların denetim ve gözetim mekanizmalarını devreye sokmakta en çok zorlandığı kesim, genç nüfustur. Modernleşme hareketleriyle birlikte yalnız yaşam ülkemizde de artış göstermiş bulunmaktadır. Y kuşağı temsilcileri evlilik kurumuna, aile içerisine dâhil olmayan bireysel yaşamı tercih etmekte ve ritüelleri, standartları, alışkanlıklarının denetlenmesi iktidar mekanizmalarını zorlamaktadır. Bu nedenle genç nüfus üzerine en çok söylem üretilen ve denetim mekanizmalarına dâhil edilmeye çalışan kesimi oluşturmaktadırlar. Hükümetin bu bağlamda ürettiği politikalara; belli bir yaşın altında evliliğe çeyiz desteği ve kredi verilmesi, “kızıl-erkekli” birlikte yaşanmasının tespitinde mahalle sakinlerinin denetiminin devreye sokulması gibi

uygulamalar örnek olarak verilebilir. Bu söylemler ve uygulamaların genç nüfus üzerindeki tezahürlerini görmek, genç nüfusun bu konulardaki düşüncelerini öğrenmek adına görüşmecilere sorular yöneltilmiştir. “Mehmet” olarak kodlanan görüşmeci öğrenci evinde ev arkadaşlarıyla başına gelen olayı şöyle aktarmaktadır:

“Üniversite üçüncü sınıftayken 4 erkek arkadaş triplex bir evde kalıyoruz, müstakil evlerin olduğu bir site. E hepimizin sevgilisi var arkadaşı var. Öğrenci evi sonuçta gelen giden çok oluyor. Siteden biri kapıya not bırakmış bu ne böyle ev yolgeçen hanı. Burası ailelerin yaşadığı bir site diye. Umursamadık geçtik, sonra siteden biri polise şikâyet etmiş. Polis gelen giden belli değilmiş eve çok gürültü oluyormuş dedi. Ben de gürültü için özür dileriz, daha dikkatli oluruz ama eve gelenlere kimse karışamaz burası benim evim gelen gidene sadece ben karar veririm dedim kapattım kapıyı. Bunların sorumlusu iktidar partisi, herkesi gençlere karşı dolduruyor herkes ahlak bekçisi kesildi başımıza... Hükümetin evlilik teşviki için olan konuşmalarına gelirsek eğer olumlu olumsuz tarafları var tabi ki. Evlenmek isteyenlere maddi yardım, kredi sağlama, çeyiz hesabı olumlu yanları tabi ki. Ama neden yaş sınır var? Evliliğe hazır olmadan o yaş sınırını aşmadan evlenmeye zorluyor. Bu ilerde gereksiz boşanma ve ilişki sorunlarını ortaya çıkarır.” (Mehmet)

Benzer bir şikâyet durumunun başına geldiğini aktaran kadın görüşmeci şunları dile getirmektedir;

“Evlilik teşviki filan bahane, bunların amacı insanları denetim altında tutmak sadece. Evliliği sürekli dayatıyorlar. Evlenme yaşı yükseldi ya genç nüfusta, önceden annelerimiz babalarımız 17 18 yaşında evleniyorlardı dolayısıyla denetim mekanizmalarını hemen uygulayabiliyordu devlet şimdi öyle değil. Ben neden erken yaşta evleneyim ki annemizin babamızın çok mu sağlıklı evlilikleri var sanki. Karşıdaki insanı tanıman lazım, aynı evde yaşamaman lazım... Açıkçası evlenmekte şart değil. Bekâr birinin evine kadın ya da erkek giriyorsa komşular anında tetiğe kalkıyor. Bir akşam ev sahibi geldi şikâyete, eve

girip çıkan belli değil diye. Biz karar verimiz kim girip çıkar dedim, sana kiran her ay yatıyor mu yatıyor o zaman senin işin orda biter diye kavga ettik. Sonra bir daha da kimse bir şey diyemedi.” (Semra)

Çeyiz ve evlilik desteği hakkında erkek görüşmeciler genel olarak yaş sınırının düşük olması nedeniyle saçma olduğunu dile getirirken, maddi olarak bunun yararlı olduğunu düşünmektedirler. Kadın görüşmeciler ise aksi şekilde yaş sınırı düşük ya da yüksek bu olayın özgürlüklere müdahale olduğunu ve sağlıklı bir uygulama olduğunun sonuçlarının ileri yıllarda yüksek boşanmalar olarak karşımıza çıkacağını ifade etmektedir. “Sevgi” kodlu kullanıcı evlilik teşviki hakkında şunları ifade etmektedir:

“Evlilik teşviki uygulaması⁷ hiç doğru zeminlerde hazırlanmış bir uygulama değil. Bu durum insanları genç yaşta evliliğe yönlendirmektedir. Evlilik dışı ilişkileri kısıtlamak amaçlı bir uygulama olduğunu düşünüyorum. İnsanların sevişmek için devletin teşvikine yahut iznine ihtiyacı olmadığını düşünüyorum.” (Sevgi)

“Funda” kodlu görüşmeci ise şunları aktarmaktadır:

“Genç kuşak üzerine öyle söylemler var ki Arap Emirlikleri yapmak istiyorlar bence ülkeyi. Evlilik için teşvik değil maddi olarak yardım şeklinde kurgulanmalı baştan yanlış yani bence kurgu. Maddi imkânsızlıklar yüzünden evlenemeyen insanlar var, onlara destek olunabilir yani amaç zaten evlenmek isteyenlere yardım şeklinde olmalıdır. Teşvik edilecek bir kısım göremiyorum çünkü ben evlilikte, toplum dayatması bir kurum insanların hangi koşullarda sevişebileceğini belirlemek için.” (Funda)

Eril düşünce sistemini eleştiren katılımcı ise şunları dile getirmektedir;

“Bakıyorum dışarıda sürekli kadınları kesen, pavyondan çıkmayan, fırsatını bulsa anında bir kadınla birlikte olacak tipler muhafazakârlığın kalesi mübarek; ahlak, namus ağızlarından

⁷ 2015 yılında başlayan uygulama, 24 yaşında henüz evlenmemiş gençlerle, 18 yaş altında çocuğu olan aileleri kapsamaktadır. Katılımcıların devlet katkısından faydalanabilmeleri için 27 yaşına kadar ilk evliliklerini gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

düşmüyor. Bu tipler kalkmış bir de kadın ve bedeni üzerine de konuşma hakkına sahip olduğunu sanıyor. Bunlara bu kadar söz hakkı tanıyan hükümet, ülkeyi bölüyor ve muhafazakâr zihniyetlere doğru yönlendirmeye çalışıyor. Toplum sanki evliliğe zorlamıyormuş gibi bir de devlet el attı konuya. Sevgilin olduğu bilindiği zaman ve bir de belli bir yaşı geçmişsen eğer direk baskılar başlıyor zaten, devlet eliyle bunlar iyice toplum geneline yayıldı.” (Ayşe)

Biyopolitika, mahrem olana müdahil olmaya her daim can attığı için muhafazakâr bir iktidar yöntemidir. Biyopolitik iktidarların denetimlerini en zor uyguladığı ve bu sebeple denetleme mekanizmalarına en çok sokulmaya çalışan da genç nüfustur. Modernleşme hareketleriyle birlikte geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, aile biçimleri çözülmeye başlamıştır. Genç nüfus üzerinde dinin etkisinin azalması, siyasal söylemlerin sorgulanması, toplumsal cinsiyet rollerinde eşitlikçi yaklaşım ve cinsellik alanında özgürlük alanının doğması, muhafazakâr iktidarı korkutmaktadır. Toplumsal tabandaki çözülme önlemek adına ahlak polisliğine kadar devreye sokan iktidarlar zaman zaman sert söylemlere kadar giderek denetim mekanizmalarını devrede tutmaya çabalamaktadırlar. Günümüzde, geleneksel değerleri hala güçlü olan toplumların moderne karşı temel de iki büyük çekincesi vardır. İlki modern yaşamın dini yok edecek bir münafık olduğu düşüncesidir. İkincisi ise, bu yok oluştan kadının namusunun da üzerine düşen payı alacağı korkusudur. Genç nüfus temsilci görüşmecilerin belirttiği gibi bu söylemler genç ve diğer kuşaklar ile muhafazakâr ve seküler kutuplaşmasına yol açmaktadır.

3.2.6. Namus/ Ahlak ve Muhafazakârlık

Muhafazakarlığın yansıdığı alanlardan biri de kullanılan söylemledir. Kendisi muhafazakâr olarak tanımlayan hükümet, bu söylemleriyle “*kadın mıdır kız mıdır bilmem*”, “*kadın sokakta kahkaha atamaz.*” , “*gece yarısı kadının sokakta ne işi var.*” “ *kadınlar pembe otobüs kullansın, akşam 10’dan sonra otobüsler kadınları istedikleri yerde bırakacak*”, “ *analar babalar üniversiteye gönderdikleri kızlarının namusunu bize emanet ediyor.*” kadın bedenini kamusal alanda sınırlamaya çalışmaktadır. Bu söylemler kendisini toplumsal arenada davranışlar olarak göstermektedir. Bu bağlamda en basit özgürlüklerin sınırlandırılması ve

aksi takdirde bir kadının sokakta başına kötü bir deneyim gelmesi durumunda, suçu meşrulaştırmaktadır. Toplumda kutuplaşma ve kadına güvensizlik atfeden bu söylemler hakkında görüşmecilerin fikirleri sorulduğunda, Y kuşak temsilcisi kadın görüşmeciler bu duruma tamamen eleştirel bir yaklaşırken, erkekler hemcinslerinden kadınların korunması gerektiğini düşünmektedir. Görüşmecilerden “Mehmet” kodlu katılımcı şunları aktarmıştır;

“Kadın kesinlikle özgür olmalı, kendi benliğinin farkında olmalı ama dikkatli de olmak zorunda. Sevgilimin dekolte giymesini tabi ki kıskanırım ama kısıtlayacağım bir şey değil, giymeli giyebilmeli ama dikkatli olmak zorunda. Kendi iyiliği için diyorum bunu ülkenin hali ortada sonuçta. Saçma sapan milyon haber okuyoruz. Bunun muhafazakârlıkla ilgili yok. Ben kadının özgür olmasını isterim ama burası Türkiye.” (Mehmet)

Benzer bir şekilde endişelerini dile getiren görüşmeci şunları dile getirmektedir;

“ Öncelikle ben kendimi muhafazakâr olarak tanımlamıyorum belirtiyim. Bana göre namus ahlak gibi terimler toplum dayatmasıdır. Ben kadının istediğini yapıp giymesinden yanayım. Dekolte ya da değil diye ayrımım yok estetik önemli benim için. Ama ülkemizde endişe etmemek imkânsız gibi bir şey.” (Kemal)

Namus kavramını “içinde yaşadığımız toplumun kadını sindirebilmek adına dayatması” olarak açıklayan görüşmeci ise şunları dile getirmektedir;

“Kadının dekolte giymesini belirli sınırlar içerisinde tolere edebilir. Ben kesinlikle muhafazakâr değilim ama kıskanırım kaldı ki ülke olarak da çok güvenilir değil ortalık. Kadının gece sokakta tek dolaşmasını da hoş karşılamam ama çıkabilmelidir tabi ki. Şöyle bir durum var ki her şehirde, muhitte aynı güvenli ortam yok o yüzden yanında erkek olmadan çıkmamalı güvenli değilse.” (Ferit)

Diğer görüşmecilerden farklı olarak dinsel öğretileri yaşam felsefesi haline getirmiş ahlak ve namus kavramını dini inançlar üzerinden ele alan görüşmeci şunları aktarmaktadır:

“Hükümetin her uygulamasını desteklemiyorum evet ama İslamiyet öğretileri önemlidir. Yaşantı olarak muhafazakâr olduğum söylenemez belki, son zamanlarda çok kafa karışıklığı yaşamaktayım. Kendi zevkime göre, taşıyabilen kadına dekolte yakışmaktadır ama din bende ve toplumda çok önemli bir etken. Dinde dekolte yasaksa benim içinde doğru değildir. Yani ahlaki olarak yanlıştır.” (Sacit)

Erkekler, kadınların gece vakti tek başına sokağa çıkmalarının güvenli olmadığını düşünmektedirler. İlginçtir ki erkekler, kadınların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için kendilerinden yani erkeklerden korunması gerektiğini düşünmektedir ve bu görevi yine kendileri üstlenmektedir. Bu konuda “Derin” kodlu görüşmeci şunları aktarmaktadır;

“Erkek arkadaşımın birlikte olana kadar benim için bekâret, namus önemli kavramlardı. Fakat artık ne kadar önemsiz olduğunun farkındayım kendimi muhafazakâr olarak nitelendirmiyorum artık. Kadın istediğini yapmakta özgürdür bunun üzerine kural koyacak kimse yoktur hele erkekler hiç bu konunun tarafı değildir. Kadın dekolte de giyebilir, gece dışarı da çıkabilir içki de içebilir. Namus bakan gözdedir, erkekler namussuz oluyor bu durumda.” (Derin)

Namus kavramının kadın ve erkek için farklı toplumsal kurguları olduğunu dile getiren görüşmeci şunları aktarmaktadır;

“Namus kültürel bir terimdir. “El âlem ne der” cümlesinin temelidir. Erkekler için dürüst olmayan, kadınlar için ise önüne gelen kişiyle olan demektir. Ülkemiz çok ilginç bir hal almaya başladı. Tabi ki kadın istediğini yapabilmeli dekolte de giyebilmeli, dışarı da çıkabilmeli, çıkmalı ama çoğu yerde bunları yapamıyor. Bunlar hükümetin güvensizleştirme tamamıyla.” (Ayla)

İktidarların güvensizleştirme üzerinden denetim kurmaya çalıştığı aşikârdır ki bunu da büyük bir ölçüde sağlamaktadırlar. Daha öncede bahsedildiği üzere kamusal alanda kadın ve bedenini tehdit eden bu uygulamaların, eril dil tarafından eril güçten korunmak adına oluşturulması büyük bir ironi oluşturmaktadır. Kamusal

alan içerisinde kadının kendini tehdit altında hissetmesine ve başına herhangi kötü bir deneyim gelmesi durumunda suçu meşrulaştırmaktadır. Muhafazakâr söylem kadını annelik rolü üzerinden ev içerisinde kurgulamaktadır.

Katılımcılara son olarak toplum içerisinde kendilerini rahatsız eden yaşantı biçimleri olup olmadığını sorduğumuzda ilginç bir durum ortaya çıkmıştır; kadın görüşmecilerin büyük bir kısmı olmadığını belirtirken geri kalanları muhafazakâr ve ataerkil söylem mensubu erkekleri belirtmiştir. Erkek katılımcıların yalnızca 5 tanesi tüm yaşantı biçimleri, özgürlüklere saygı duyulduğu takdirde kabul edilebilir olduğunu belirtirken geri kalanlarının tamamı homoseksüellerden rahatsız olduğunu dile getirmiştir.

4. BÖLÜM: SONUÇ VE TARTIŞMA

Cinsellik, toplumların değerlerine, tarihlerine, dillerine, dinlerine, yaşayışlarına göre esneyip daralabilen bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik birbirini etkileyip dönüştürebilen kavramlardır. Hatta Bourdieu'ya göre toplumsal cinsiyet bile cinsellik tarafından oluşturulmaktadır (Bourdieu, 2001, s. 3).

Cinsellik üzerine tarihin herhangi bir döneminde değişmeyen tek olgu, iktidarların denetleme arzusudur. Batı toplumlarında cinsellik üzerine kilise hukuku, Viktoryen ve ardından tıp dünyasının hâkimiyetini korumuştur. Cinsellik tıp, psikiyatri ve dinin temel konusu iken yaşanan teknolojik gelişmeler ve 68 toplumsal hareketleri ile birlikte cinsellik alanında bir özgürlük alanı oluşmuş ve nihayetinde cinsel devrim yaşanmıştır. Ortadoğu ülkeleri arasında ise ilk modernleşen ülkelerden biri olan Türkiye, bu bağlamda tam olarak gelenekçi, milliyetçi, liberal, muhafazakâr söylemleri barındırmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunda, geleneksel İslami söylemin hâkim olduğu dönemde, kamusal ve özel alan ayrımı mevcuttu. Kamusal alan erkeğe aitti, kadın aileden bir erkek yanında olmadan kamusal alan içerisinde yer alamazdı. Özel alan ise kadın ve çocuklara aitti. Fakat özel alanda da erkek hegemonyası etkisini sürdürmekteydi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yıllardan itibaren kamusal- özel alan ayrımına da bağlı olarak toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik algısına yönelik değişimler tohum vermeye başlamıştır. Medeni Kanun'un kabulüyle birlikte bu alanlarda devrimsel nitelikte değişimler ortaya çıkmıştır. Kadınlara ve erkeklere boşanmada, verasette, mirasta ve mülkiyette eşit haklar tanınmış, birden fazla kadınla evlilik yasaklanmış, eğitim eşitliği ve karma eğitim sistemi getirilmiştir. Kadınlara politik haklar tanınmış ve kadına kariyer fırsatlarının önü açılmıştır. Bu modernleşme ve batılılaşma hareketinin temel olarak değiştirdiği kamusal alandaki kadındır. Son on yıllarda ise özellikle yükselişe geçen muhafazakar ideoloji ülkemizde etkisini göstermiş bulunmaktadır ve kuruluşunu muhafazakâr ideoloji üzerinden gerçekleştiren iktidar söylemleri hemen hemen her alanda egemen konumdadır. Muhafazakâr ideolojiye göre toplumsal düzen, kamusal- özel alan ayrımına bağlıdır (Göle, 2011, s. 128). Kadınlar iç alanın sahibi, erkekler dış alanın sahibidir ve cinsiyet rolleri bu bağlamda kurgulanmaktadır. Türkiye'de muhafazakârlığın, deyim yerindeyse çelik çekirdeğini, kadının aile içerisindeki (eş ve anne olarak) rolüne ilişkin tutumlar oluşturmaktadır. Türkiye'de

ideal kadın, erkeklerle hukuken eşit; gerektiğinde çalışıp para kazanan, ama aile içerisindeki anne ve eş rollerini asla aksatmayan ve ev içi görevlerini aksatıyorsa işini bırakan ve namus kodlarının dışına çıkarak kocasının şerefine halel getirmeyen bir kadın tipidir. Özetle, günümüzde özellikle güç çatışmaları çerçevesinde iktidarların ekonomik, siyasi çıkarları doğrultusunda kadın veya bedeni gözetmeden söylemler ürettiği ve açık ya da gizil şekilde bunu topluma aktardığı, toplumun cinsellik, namus, ahlak algılarını şekillendirdiği bu çalışmadaki temel kabuldür. Bu çalışma dahilinde Türkiye’de egemen olan cinsellik, toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik kurumuna yönelik Y kuşağının anlamlandırmaları ele alınmıştır.

İlk olarak Y kuşağın anlamlandırmalarına göre; evliliğin yetişkin cinsel eylemlerinin tek meşru yolu olduğuna dair görüş değerini kaybetmektedir. Araştırma örnekleminde yer alan Y kuşağındaki erkek ve kadın katılımcıların büyük çoğunluğu, evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamakta ve giderek artan oranda bireysel ya da evlilik öncesi birlikte yaşam artmakta ve evlilik niyeti azalmaktadır. Örneklemdaki katılımcıların ortalama olarak ebeveynlerinden yaş olarak daha erken cinsel ilişkiye girdikleri, bununla birlikte evlilik yaşının da gün geçtikçe yükseldiği görülmektedir.

Y kuşağı küreselleşme çağında ve her an bilgiye ulaşabilir ortamda büyümenin de etkisiyle cinsellik hakkında önceki kuşaklara kıyasla çok daha fazla bilgi sahibidir. Y kuşağı temsilcilerinin ilişkilerinde cinsellik çok önemli yer tutmakla birlikte kadın ve erkek eşit konumda ele alınmaktadır. Y kuşağı evlilik kurumunu ailelerinden gördükleri olumsuzluklar üzerinden ele aldıkları için, evlilik kurumuna daha mesafeli durmaktadır.

Ancak araştırma sonuçları tüm bu önemli değişimlere rağmen ataerkil yapının etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Kadınların cinselliği ve kadına yönelik bekâret algısı alanında bir özgürlük alanı olduğu çok açık bir durum iken, ataerkil söylemin erkeklik kurgulaması devam etmektedir. Erkek ve kadın görüşmeciler, erkeğin cinsel yönden deneyimli, sorumluluk alan ve maddi olarak kadından iyi konumda olmasını beklemektedir. Y kuşağı cinsellik, namus ve ahlak kavramlarını farklı temellendirmelerde ele almakta ve toplumsal dayatma olarak nitelendirmektedir. Fakat dikkat çeken bir nokta var ki, ne kadar sorgulama alanı

doğarsa doğsun sosyalizasyon sürecinde öğrenilen bilgiler gizil şekilde de varlığını korumaktadır. Y kuşak temsilcisi katılımcılar bekâreti ataerkil sistemin kurgusu olarak nitelendirmesine rağmen çoğu kavramı yalnızca kadın bedenine aitmiş gibi ele almakta ve kadın bedeni üzerinden eleştiri kanalını açmaktadır.

Eşcinselliği kabul etme ya da cinsellikleri konusunda açık olma sanılanın aksine çok az orandadır. Özellikle erkek görüşmecilerin büyük çoğunluğu bu konuda net bir tutum sergilemektedir.

Biyo-politik söylemler ve son yıllarda yükselişte olan muhafazakar söylemlerinin ortak noktası, kadınlar ve cinsellikleri üzerinde ataerkil kontrolün yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalardır. Kadınların cinselliğinin kontrolü, kadınların doğum kontrolüne dair yaklaşımlarda özellikle belirgindir. En tipik haliyle bu konudaki uygulamaların hepsi, devletin kontrolündedir. Cinsel ilişkide bulunma- bulunmama veya bunun ne zaman olabileceğine yönelik kararlar, farklı doğum kontrolü yöntemleriyle ilgili bilgiler ve bunlara erişime yönelik kararlar, gebeliğin sonlandırılmasına izin verilmesi ya da verilmemesi gibi çok çeşitli konular bu kapsamda ele alınabilir. Bu bağlamda toplum tarafından ne kadınların ne de erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunması onaylanır. Özellikle gebeliği önleyici uygulamalar ve kürtaj kesinlikle reddedilir. Y kuşağı katılımcılar bu bağlamda cinsellikle ilgili haklarını ve cinsellikten ne istediklerini, nasıl olması gerektiğine yönelik bilgi sahibi oldukları için bu alanda özgürlük kısıtlayıcı ya da denetleyici uygulamaları sorgulama eğilimindedir.

Genç kuşağa yönelik uygulama ve söylemler konusunda Y kuşağını ikiye ayırmak gerekmektedir. Çalışma örneklemini içinde değerlendirildiğinde, Y kuşağı geleneksel olandan uzaklaşmakta ve baskıcı söylemleri reddetmektedir. 25 yaş üstü katılımcılar genç nüfus üzerine ortaya atılan söylemleri daha yakından takip etmekte ve farklı parametrelerle bu söylemleri değerlendirmektedir. 25 yaş altı katılımcıların büyük bir kısmı bu söylemler hakkında bilgi sahibi olmadığını dile getirmekte ve hükümetin uygulama ve söylemlerini ne olursa olsun reddettiklerini belirtmektedirler.

İktidar söylemleri ve tezahürleri üzerine söylenebilecek en önemli şey, toplumsal kutuplaşma ve bölünmelerin kaynağı olduğudur. Muhafazakâr söylemin en çok

korktuğu şey, gençlerin toplumun ahlakı olumsuz yönde etkilemesidir. Bundan kaynaklı olarak ahlak polisliğine kadar tüm denetim mekanizmaları ve söylemleri savunulmaktadır. Ancak bu söylemler genç nüfusun cinsellik algısı üzerinde beklenilenin tersine daha özgürlükçü bir etki yaratmış bulunmaktadır. Özellikle kadın ve bedeni üzerine kısıtlayıcı söylemler eleştirilmektedir. Maalesef erkek ve bedeni için aynı durum söz konusu değildir. Kutuplaştırıcı etki en çok genç nüfus ve diğerleri olarak kendini göstermektedir. İktidar söylemlerinin gerek kadın, cinsellik gerek ülke yönetimi ve özgürlükler üzerine olan sert politika ve söylemleri toplumu (genç nüfus- yetişkin nüfus) kuşaklar üzerinden kutuplaşmaya itmekte, modern-geleneksel ayrımı ve biz- ötekiler ayrımına yol açmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Batur, H. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1(19), 165-182
- Akgündüz, G. (2013). Foucault'da İktidar ve Beden İlişkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 38, 1-16.
- Alwin, D.F. (2002). Generations X, Y And Z: Are They Changing America, *American Sociological Association*, 42(1), 42-51.
- Arıkan, G. (1997). Ataerkillik Kavramıyla İlgili Sosyolojik Tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1-2, 1-25.
- Ayvaz, A. (2013). *Dijital Ajanslar*. 13 Haziran 2018, Ağ Sitesi adı: <http://www.dijitalajanslar.com/y-kusagi/>
- Bauman, Z. (2011). *Bireyselleşmiş Toplum* (Y. Alogan, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.(2005)
- Bayhan, V. (2013). Beden Sosyolojisi ve Toplumsal Cinsiyet. *Doğu Batı*, 63, 147-165.
- Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve Modern Toplumda Kadın Bedeni ve Cinselliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 219-243.
- Bora A. ve Üstün, İ. (2005). *Sıcak Aile Ortamı- Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Bourdieu, P.(2001) *Masculine Domination*. Stanford University Press, California.
- Caner, E. (2015). *Cinsellik Üzerine Toplumsal Fragmanlar*. İstanbul: Su Yayınları.
- Cindoğlu, D. (2014). Modern Türk Tıbbında Bekaret Testleri ve Suni Bekaret. P. İlkaracan. (Ed.). *Müşlûman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*. (s. 115-133). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Connell, R. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1998).

- Dinçer, Ö. (2007). *Namus ve Bekâret: Kuşaklar Arası Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cinsellik Algıları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Duby, G. (2015). *Batı'da Aşk ve Cinsellik* (A. Gür, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.(1992).
- Foucault, M. (2010). *Cinselliğin Tarihi* (H. Tanrıöver, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (2003).
- Foucault, M. (2014). *Özne ve İktidar* (I. Ergüden ve O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (2000).
- Freud, S. (2009). *Cinsellik Üzerine* (S. Kutlu, Çev.). Ankara: Alter Yayıncılık.
- Giddens, A. (2010). *Mahremiyetin Dönüşümü* (İ. Şahin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1994).
- Giddens, A. (2009). *Sağ ve Solun Ötesinde* (M. Sözen ve S. Yücesoy, Çev.). İstanbul: Metis Yayınevi. (2002).
- Göle. N. (2011). *Modern Mahrem*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Haspolat, E.(2012). *Neoliberalizm ve Baskı Aygıtının Dönüşümü*. İstanbul: Nota Bene Yayınları
- Heywood, A. (2006) *Siyaset* (Kollektif, Çev.). Ankara: Liberte Yayınları.
- Heywood, A. (1992), *Political Ideologies: An introduction*. Hong Kong: Mcmilan Education.
- İlkkaracan, P. (2014). *Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İmam, A. M. (2014). Müslüman Dinsel Sağ(Köktendinciler) ve Cinsellik. P. İlkkaracan (Ed.). *Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik* (s. 75-99). İstanbul: İletişim Yayınları.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Lachelier, J. (1986). *Tümevarımın Temeli Hakkında* (H. Atademir, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Lehto, X. (2008). Exploring Tourism Experience Sought: A Cohort Comparison of Baby Boomers and the Silent Generation. *Journal of Vacation Marketing*, 14.

Karaaslan, F. O. (2011). *Muhafazakar Düşüncedeki Değişim ve Devamlılık: Adalet ve Kalkınma Partisi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Kollontai, A. (2000). *Toplumsal Gelişimde Kadının Konumu* (M. İnci ve İ. Yarkın, Çev.). İstanbul: İnter Yayınları.

Kongar, E. (2006), *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. Ankara: Remzi.

Kurutkan, N ve Erdoğan, E.(2005). *Bioiktidar Kavramı Bağlamında Cinsellik*. 4. Ulusal Bilgi Ekonomi ve Yönetim Kongresi.

Lower, J.(2008). Brace Yourself Here Comes Generation Y. *Critical Care Nurse*, 28(5), 80-85.

Malrieu, J. P.(1999) *Evaluative Semantics: Cogniton, Language and Ideology*, Routledge.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Mernissi, F. (2014). Bekaret ve Ataeki. P. İlkaracan (Ed.). *Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik*. (s. 33-55, 99- 115). İstanbul: İletişim Yayınları.

Millett, K. (2011). *Cinsel Politika* (S. Selvi, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi. (1973).

- Mischel, W. (1966). Social-learning View of Sex Differences in Behavior. E.E. Maccoby (Ed.). *The Development of Sex Differences*. (s.56-82). Stanford: Stanford University.
- Murdock, G. (1965). *Social Structure*. New York: Macmillan Co.
- Odabaş, S. (2013). İnternette Erkeklik, Cinsel Sağlık Politikası ve Ticareti. *Doğu Batı*, 63, 205-225.
- Odabaş, S. (2005). Modern Beden Kültüründe Güzellik Salonlarının Yeri: Ankara Örneği. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 104, 153-181.
- Özbay, C. ve Terzioğlu, A. ve Yasin, Y. (2011). *Neoliberalizm ve Mahremiyet*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Özbay, C. (2013). Toplumsal Cinsiyet ve Erkeklik. *Doğu Batı*, 63, 185-205.
- Özberk, E. (2003). *Nüfus Politikaları ve Kadın Bedeni Üzerindeki Denetim*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özipek, B. (2004) *Muhafazakarlık*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Özyeğin, G. (2011). Arzunun Nesnesi Olmak. C. Özbay, A. Terzioğlu ve Y. Yasin (Ed.). *Neoliberalizm ve Mahremiyet*. (s. 151-179). İstanbul: Metis Yayınları.
- Parsons, T. (1972). Age and Sex in the Social Structure of the United States. P. K Manning ve M. Truzzi (Ed.), *Youth and Sociology*, New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice-Hall, Inc.
- Rubin, L. (1990) *Erotic Wars*, New York: Farror, Straus and Giroux.
- Scott, J. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi* (A. Kılıç, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. New Delhi: SAGE Publications.

Strauss, W., Howe, N. (1992). *Generations: The History of America's Future, 1584 – 2069*. Quill: William Morrow Paperback

Strong, B., De Vault C. ve Cohen T.F. (2011). *The Marriage and Family Experience: Intimate Relationships in Changing Society*. Belmont: Thompson Wadsworth Publishing.

Tezcan, S. Ve Coskun, Y.(2004). Türkiye’de 20. Yüzyılın Son Çeyreğinde Kadınlarda İlk Evlenme Yaşı Değişimi ve Günümüz Evlilik Özellikleri. *Nüfus Bilim Dergisi*, 26, 15-34

Türk Ceza Kanunu. (1926). *T.C Resmi Gazete*, 1 Mart 1926

Türkiye İstatistik Kurumu. (t.y) “evlenme ve boşanma” Erişim tarihi: 13 Haziran 2018. <http://www.tuik.gov.tr/OncekiHBArama.do>

Türköz, E. N. (2011). *Türkiye’de Muhafazakâr Kimliğin İnşası*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Weber, M. (2006). *Sosyoloji Yazıları* (T. Parla, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları. (1987).

Weeks, S. (2016). *Bir Kavramın Anatomisi Cinsellik* (İ. Güzel, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.

Yıldırım, E. (2010). *Ak Parti ve Cemaat, Yeni Türkiye’nin Aktörleri*. İstanbul: Hayat Yayınevi.

EKLER

EK 1: SORU FORMU

DEMOGRAFİK SORULAR

Yaş:

Cinsiyet:

Doğum yeri

Doğumundan itibaren en uzun süre ile yaşanılan yer:

Öğrenim durumu

Meslek

Medeni durumu

Evli ise evlenme şekli

Evli ise evlenme yaşı

Aile tipi

Dini görüşünüz nedir?

İdeolojik görüşünüzü nasıl tanımlarsınız?

Takip ettiğiniz basın-yayın organları nelerdir?

CİNSELLİK HAKKINDAKİ DÜŞÜNCE VE TAVIRLAR

Evlilik öncesi cinsel ilişki içermeyen duygusal birliktelik yaşadınız mı?

Böyle bir ilişkiyi kaç yaşında, kaç kişiyle yaşadınız?

Evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşadınız mı?

Evlilik öncesi cinsel birlikteliği ilk kez kaç yaşında yaşadınız?

Evlilik öncesi cinsel birlikteliği kim ile yaşadınız, evlenme amacı taşıyor muydunuz? Evlilik öncesi eş dışında biriyle duygusal/cinsel birliktelik yaşanması hakkında neler düşünüyorsunuz?

Evlenmeden önce kadın ve erkek bakır/e olmalı mıdır? Neden?

Eşinizin bakır/ bakire olması önemli midir?

Erkekler evlenmeden önce cinsel anlamda deneyim sahibi olmalı mıdır?

Kadınlar evlenmeden önce cinsel anlamda deneyim sahibi olmalı mıdır?

İdeal erkek ve kadın nasıl olmalıdır?

Kadın dekolte giymeli midir?

Yanınızda eşiniz ya da karşı cinsten biri olmadan gece sokağa çıkar mısınız?

Cinsellik hakkındaki bilgileri nereden elde ediyorsunuz?

Partneriniz ile cinsellik hakkında paylaşımda bulunuyor musunuz?

Eğitiminiz, inançlarınız, içinde bulunduğunuz toplumsal çevrenin değer ve yargıları, siyasi görüşünüz, cinsellikle ilgili okuduğunuz, edindiğiniz bilgiler cinsel ilişki yaşayıp yaşamamanızda etkili oldu mu? Neden? Etkiliyse etki sırasına göre sıralar mısınız?

Ailenizin evliliği gibi bir evliliğe sahip olmak ister misiniz? Neden?

Gebelikten korunma yöntemleri kullanıyor musunuz?

Gebelikten korunmak kimin ya da kimlerin sorumluluğundadır?

Hükümetin gebeliği önleyici uygulamalar hakkında ortaya attığı söylemler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Daha önce kürtaj yaptırdınız mı?

Hükümetin kürtaja yönelik uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kürtaj hangi durumlarda kabul edilebilir bir eylemdir?

Kendinizi muhafazakar olarak adlandırır mısınız?

Hangi yaşantı biçimleri sizi rahatsız eder? Ne derecede?

Hükümetin evlilik yardımı/teşviki uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bunlardan faydalandınız mı?

Hükümetin genç kuşağa yönelik söylem ve uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sizce namus ne demektir?

EK 2: Orijinallik Raporu

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 19/06/2018

Tez Başlığı : Y Kuşağında Cinsellik Algısı İncelemesi: İzmir Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç ve e) Kaynakça kısımlarından oluşan toplam 78 sayfalık kısmına ilişkin, 19/06/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 23 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☐ Kaynakça hariç
- 3- ☐ Alıntılar hariç
- 4- ☒ Alıntılar dâhil
- 5- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

19/06/2018

Adı Soyadı: MELEK BAHAR
Öğrenci No: N12223659
Anabilim Dalı: SOSYOLOJİ
Programı: SOSYOLOJİ

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Özcan Demir

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
SOCIOLOGY DEPARTMENT**

Date: 19/06/2018

Thesis Title : Examination of sexuality perception on the Y Generation: The Case of Izmir

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 19/06/2018 for the total of 78 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, d) Conclusion and e) Bibliography sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 23 %.

Filtering options applied:

1. ☒ Approval and Declaration sections excluded
2. ☐ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☒ Quotes included
5. ☐ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

19/06/2018

Name Surname: MELEK BAHAR

Student No: N12223659

Department: SOCIOLOGY

Program: SOCIOLOGY

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Dr. Assistant Professor, Nilüfer Özcan Demir

EK 3. ETİK KURUL

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 06/06/2018

Tez Başlığı: Y Kuşağında Cinsellik Algısı İncelemesi: İzmir Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

06/06/2018

Adı Soyadı: MELEK BAHAR
Öğrenci No: N12223659
Anabilim Dalı: SOSYOLOJİ
Programı: SOSYOLOJİ
Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Özcan Demir

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
SOCIOLOGY DEPARTMENT**

Date: 06/06/2018

Thesis Title Examination of sexuality perception on the Y Generation: The Case of Izmir

My thesis work related to the title above:

- 1- Does not perform experimentation on animals or people.
- 2- Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
- 3- Does not involve any interference of the body's integrity.
- 4- Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

06/06/2018

Name Surname: MELEK BAHAR
Student No: N12223659
Department: SOCIOLOGY
Program: SOCIOLOGY
Status: ☒ MA ☐ Ph.D. ☐ Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Dr. Assistant Professor, Nilüfer Özcan Demir

